

Dansk eliteidræt

Udvikling og fremtidsperspektiver

Indholdsfortegnelse

5 Forord

6 Sammenfatning

Kapitel 1

13 Udvalgets nedsættelse og kommissorium

Kapitel 2

16 Den politiske baggrund for eliteidrætsloven

Den første betænkning om eliteidrætten · Lovforslag ·
Fornyset debat om eliteidrætten i Danmark · Arbejdsgruppens
konklusioner · Politiske tiltag efter rapportens
offentliggørelse

Kapitel 3

23 **Udviklingen i international eliteidræt**

Udviklingstendenser · Træning og vilkår · Professionalisering · Eliteidrættens økonomiske spiral

Kapitel 4

28 **Eliteidrætsudøvernes vilkår i Danmark**

Eliteidrætsudøvernes vilkår (1995) · Subelitens vilkår (2000) · At forene eliteidræt og uddannelse (2002) · Kontraktspillere i håndbold og fodbold (2002)

Kapitel 5

34 **Kommunernes engagement i eliteidræt**

Kommunal eliteidrætspolitik · Kommunal støtte til eliteidræt · Idrætsfonden Danmark · Mulige konsekvenser af det stigende kommunale engagement

Kapitel 6

40 **Medier og sponsorer**

Idræt i dansk tv · Sponsorer og kampen om rampelyset

Kapitel 7

47 **Oprettelsen og udbygningen af Team Danmark**

Økonomisk fordeling · Team Danmarks støttekoncept og øvrige tiltag · De sportslige resultater · Det sociale og etiske ansvar

Kapitel 8

57 **Doping**

Team Danmarks indsats · Statens involvering · Hvidbog om doping · Anti-Doping Danmark

Kapitel 9

62 Eliteidrættens kulturpolitiske dimensioner

Eliteidrættens kulturpolitiske forankring · Eliteidrættens værdier · Samarbejde mellem den offentlige og frivillige sektor · Den etiske dimension

Kapitel 10

67 Opgaver

Begrebsafklaring · 1. Overordnet planlægning · 2. En kulturpolitisk forsvarlig udvikling af eliteidrætten · 3. Trænings- og instruktionsmuligheder for eliteidrætsudøvere · 4. En forsvarlig udvikling af eliteidrætsudøvere, fysisk, personligt og socialt · 5. Talentrekruttering og –udvikling · 6. Individuel økonomisk støtte til eliteidrætsudøvere · 7. Rådgivning, forskning og formidling · 8. Uddannelses tilbud til eliteidrætsudøvere · 9. Arbejds-mæssige og sociale støtteforanstaltninger · 10. Rådgivning og økonomisk støtte til specialforbund · 11. Samarbejde med de kommunale myndigheder om eliteidræt, herunder faciliteter · 12. Samarbejde med medier og sponsorer, herunder salg af rettigheder og ydelser

Kapitel 11

85 Finansiering

Finansieringsniveau · Egenindtjening og ressourceoptimering

Kapitel 12

88 Struktur

Tilpasning af den nuværende struktur · Overdragelse af opgaverne til Danmarks Idræts-Forbund · Vurdering

94 Litteraturliste

96 Bilag I

Forord

Udvalget har haft en bred vifte af opgaver, og jeg vil gerne sige tak til udvalget for den ærlighed, der har været i intentionen om at beskrive og analysere de udfordringer, som eliteidrættens udvikling gennem de sidste 15 – 20 år har resulteret i.

Enderne har imidlertid ikke kunnet nå sammen i en fælles vurdering af, hvilken struktur der bedst imødekommer de fremtidige udfordringer. Debatten har kredset om to fundamentalt forskellige strukturer: på den ene side en model, hvor Team Danmark bevares, men tilpasses, og på den anden side en model, hvor ansvaret for elitearbejdet overdrages til Danmarks Idræts-Forbund.

Kompromiser har været forsøgt i håb om, at der kunne bygges bro mellem de modstridende interesser og standpunkter. Vi kom så tæt på, at kun spørgsmålet om et enkelt ministerielt udpeget bestyrelsesmedlem skilte parterne i drøftelsen af en kompromismodel, hvor Team Danmark fortsat eksisterer. Så tæt på – og samtidigt et udtryk for, hvor langt parterne er fra hinanden.

Det skal dog ikke afholde mig fra at glæde mig over, at der er enighed omkring langt størsteparten af rapportens indhold – for mig væsentlige punkter såsom de forbedrede vilkår, vi ønsker at skabe for udøverne: forslaget om at inddrage også de unge i et socialt forsvarligt elitearbejde, udspillet omkring kommunernes fremtidige engagement i eliteidræt – bare for at nævne de væsentligste.

Samtidigt kan jeg ikke skjule min ærgrelse over at måtte konstatere, at jeg som formand ikke kan afgive en enstemmig indstilling vedrørende en struktur, som bedst muligt imødekommer de udfordringer, som ligger foran os.

Carl Holst

Formand

Sammenfatning

Rapporten består af en konstaterende og en handlingsrettet del.

Kapitlerne 1 - 9 er således overvejende tilbageskuende, konstaterende og analyserende og danner på den måde grundlaget for kapitlerne 10 - 12, som indeholder udvalgets forslag til forbedringer af den nuværende struktur og af lovgivning.

I **kapitel 1** beskrives **udvalgets nedsættelse og kommissorium**, ligesom udvalgets sammensætning præsenteres.

Kapitel 2 omhandler **den politiske baggrund for eliteidrætsloven**. Væsentlige bidrag i denne proces var betænkning nr. 709 fra 1974 om idrætten og friluftslivet og i endnu højere grad betænkning nr. 992 fra 1983 om eliteidrætten i Danmark. Der forekom i slutningen af 1970'erne og starten af 1980'erne en udstrakt politisk holdningsændring i forhold til eliteidrætten, således at "lov om eliteidrættens fremme" kunne vedtages med stort flertal i Folketinget i 1984. Afslutningsvis beskrives den fornyede debat, der opstod i kølvandet på det udvalgsarbejde i Kulturministeriets regi, som blev igangsat i 1999.

I **kapitel 3** beskrives **udviklingen i international eliteidræt**. International eliteidræt har gennemgået en rivende udvikling i de forløbne godt 20 år, selvom udviklingen har sat meget forskellige spor afhængig af idrætsgren. Udvalget konstaterer, at en central tendens netop har været denne polarisering imellem idrætsgrene, som økonomisk har udviklet sig eksplosivt, og så idrætsgrene, hvor den økonomiske vækst er gået næsten ubemærket hen. Tv-mediet har indtil nu været den afgørende drivkraft i den økonomiske vækst, men det konstateres, at der i øjeblikket er tegn på, at den økonomiske stigningstakt er aftagende. En an-

den central tendens har været en udbredt professionalisering af eliten og elitens organisationer. Dette har betydet en betragtelig forbedring af de aktives trænings- og konkurrencevilkår, men også medført et øget fysisk og mentalt pres på de aktive, hvilket nødvendiggør en stadig fokusering på idrættens værdisæt og etiske udgangspunkt. Udvalget konstaterer desuden afslutningsvis, at det tætte samspil mellem medier og eliteidræt nødvendiggør en stadig refleksion fra idrættens side mht. mediernes indflydelse på iscenesættelsen og organiseringen af idrætsbegivenheder.

I **Kapitel 4**, som omhandler **eliteidrætsudøverne og deres vilkår**, præsenteres resultaterne af de seneste undersøgelser. Her fremgår det, at danske eliteudøvers vilkår er polariserede i forhold til idrætsgren, men også, at udøverne er mere uddannede end gennemsnitsdanskere, og at de generelt er tilfredse med det system, som betjener dem. Fælles for de danske eliteidrætsudøvere er også store træningsmængder, og i de tilfælde, hvor dette kombineres med uddannelse eller job, er der tale om et meget stort ugentligt tidsforbrug. Denne udvikling nødvendiggør bl.a. en stadig fokusering på helhedsplanlægning i tæt samarbejde med den enkelte udøver, fornyede overvejelser omkring den gældende 15-års-regel samt en kompetent uddannelses- og erhvervsvejledning med muligheder, som kan tilgodese såvel bogligt stærke som bogligt mindre stærke unge.

I **kapitel 5** om **kommunernes engagement i eliteidrætten** fremgår det, at det øgede kommunale engagement ligger både inden for bredde- og eliteidrætsområdet. I forhold til eliteidrætsområdet har flere kommuner etableret en team- ordning inspireret og udviklet i samarbejde med Team Danmark. På baggrund af disse tendenser står det klart, at det er nødvendigt at få præciseret og afklaret kommunernes råderum og muligheder for at støtte udviklingen af den lokale eliteidræt. Derudover konstaterer udvalget, at det øgede kommunale engagement medfører et behov for udvikling af et system, der i højere grad sikrer en strategisk planlægning på nationalt plan af faciliteter til eliten, ligesom der er behov for at styrke den nationale indsats for at tiltrække store internationale begivenheder.

I **kapitel 6** konstateres det, at **medier og sponsorer** er 2 vigtige medspillere i den moderne eliteidræt. Medier og sponsorer har stor interesse i eliteidrætten, og de foregående år har vist en positiv økonomisk udvikling, som dog synes under afmatning. Det indbyrdes afhængighedsforhold, der er opstået imellem eliteidræt, medier og sponsorer, nødvendiggør en stadig fokusering på idrættens værdigrundlag, og udvalget fastslår, at hvis eliteidrættens grundlæggende kulturpolitiske målsætninger skal fastholdes, må økonomiske interesser ikke få den styrende rolle. Derudover konstateres det, at der er et stadigt større kvantitativt udbud af sport på tv, som dog ikke påvirker pluraliteten af det viste; det er ganske få idrætsgrene, som bliver tv-transmitterede. På baggrund af denne udvikling er det vigtigt, at eliteidrætsinstitutionen formår at tilpasse sig, bl.a. hvad angår de sponsorprodukter, som tilbydes, relevant medierådgivning til de aktive, men også ved at fortsætte indsatsen for en varieret tv-dækning af danske idrætsbegivenheder.

I **Kapitel 7** beskrives **oprettelsen og udbygningen af Team Danmark**, herunder Team Danmarks funktioner og prioriteringer ved etableringen og i dag. Hovedvægten i kapitlet er lagt på en gennemgang af det fungerende støttekoncept, som sikrer en målrettet prioritering af Team Danmarks midler og ressourcer, men beskrivelsen indeholder også en gennemgang af udviklingen inden for centerstrukturen, træner- og lederområdet, forskningsstrategien, marketingsfunktionen, samt uddannelsesordningerne. Den sportslige udvikling i perioden siden etableringen af Team Danmark gennemgås, og resultaterne peger på, at Team Danmark har været en medvirkende årsag til fremgang, hvad angår medaljer ved internationale begivenheder. I forhold til det sociale og etiske ansvar er det Team Danmarks målsætning at være med til at udvikle "hele idrætsmennesker". Dette indebærer en fokusering på fysiske, fysiologiske, psykiske, uddannelsesmæssige, såvel som sociale forhold. Team Danmark operationaliserer disse overvejelser i hverdagen gennem helhedsplanlægningen i samarbejde med den aktive.

Kapitel 8 omhandler **doping**. Meget tyder på, at doping i forskellige former har været anvendt, lige så længe den moderne sport har eksisteret. Men først i de seneste 10 – 15 år, og måske især efter begivenhederne ved Tour de France i 1998, er problemet for alvor blevet synligt og genstand for omfattende offentlig debat. I kapitlet redegøres for den udvikling, der har været inden for anti-doping arbejdet i Danmark. Her havde Team Danmarks sekretariat i en periode ansvaret for tilrettelæggelsen af dopingkontrollerne, men siden oprettelsen af Anti-Doping Danmark har der været etableret den nødvendige adskillelse imellem myndighedsrollerne, samt klarlæggelse af organisationernes rolle. De senere års intensiverede kamp mod doping har givet resultater, men intet tyder på, at dopingproblemet er løst. Der dukker til stadighed nye dopingmidler og -metoder til op.

Kapitel 9 omhandler **eliteidrættens kulturpolitiske dimensioner**. Idræt – herunder eliteidræt – tillægges ofte en række værdier og egenskaber, og i dette kapitel diskuteres overvejelserne omkring eliteidrættens værdier, den etiske dimension samt samarbejdet mellem den offentlige og den frivillige sektor. Udvalget konkluderer bl.a., at ønsket om at forpligte eliteidrætten i en kulturpolitisk sammenhæng på den ene side udtrykker et behov for en samfundsmæssig anerkendelse af eliteidrættens værdi og samfundsmæssige betydning, og på den anden side et heraf afledt ønske om at beskytte og fastholde de grundlæggende værdier mod de negative konsekvenser af de stigende præstationskrav og den tiltagende kommercialisering.

Kapitel 10 beskriver de **opgaver**, som forventes udført af eliteidrætsinstitutionen. Her præsenterer udvalget konkrete fremadrettede og handlingsorienterede initiativer, som skal være med til at forbedre vilkårene for de aktive. Der opstilles en liste med 12 opgaver som forventes løst, ligesom udvalget præsenterer sine overvejelser omkring den fremtidige prioritering inden for opgaverne. De 12 opgaver er:

- Overordnet planlægning
- En kulturpolitisk forsvarlig udvikling af eliteidrætten
- Trænings- og instruktionsmuligheder for eliteidrætsudøvere
- En forsvarlig udvikling af eliteidrætsudøvere, fysisk, personligt og socialt
- Talentrekruttering og -udvikling
- Individuel økonomisk støtte til eliteidrætsudøvere
- Rådgivning, forskning og formidling
- Uddannelsestilbud til eliteidrætsudøvere
- Arbejdsmæssige og sociale støtteforanstaltninger
- Rådgivning og økonomisk støtte til specialforbund
- Samarbejde med de kommunale myndigheder om eliteidræt, herunder faciliteter
- Samarbejde med medier og sponsorer, herunder salg af rettigheder og ydelser.

I forbindelse med disse opgaver fremkommer udvalget med en række konkrete forslag til forbedring af det nuværende system. Udvalget fremhæver at følgende konkrete opgaver ønskes særligt prioriteret:

- 4-årige virksomhedsplaner for institutionen – hvor den overordnede strategi fastlægges.
- Overordnet aftale med specialforbundene vedrørende talentrekruttering og -udvikling samt organisationsudvikling med sigte på forvaltning af eliteidræt i forbundene.
- Formulering af et kodeks for dansk eliteidræt. Denne del af værdigrundlaget bør efterfølgende indarbejdes i institutionens virke, bl.a. i forbindelse med tildeling af støtte og udvikling af helhedsplaner for specialforbund, trænere og udøvere.
- Der bør udvikles en model for en tættere dialog og et mere effektivt samarbejde mellem institutionen og Kulturministeriet – både på det politiske og det administrative plan.
- Udvikle samarbejdet med de kommunale myndigheder og ved indgåelse af samarbejdsaftaler sikre en overordnet strategisk planlægning og udvikling af faciliteter til eliten.
- Kommunerne skal sikres lovhjemmel til at støtte eliteidræt.
- Ændring af lovgivningen i forhold til 15-års-reglen, og prioritering af arbejdet med at skabe en ramme, der kan tilgodese de unge idrætsudøvere.
- Afklaring af ansvars- og rollefordeling i forbindelse med specialforbundenes talentarbejde.
- I forhold til talentudvikling skal der iværksættes udviklings- og uddannelsesinitiativer på tværs af specialforbundene med henblik på netværk og erfaringsudveksling.
- Styrkelse af formidlingen af relevante forskningsresultater.
- Opmærksomheden skal skærpes – i institutionen, i Danmarks Idræts-Forbund og i specialforbundene – med hensyn til de unge kontraktspilleres uddannelsesforhold.

- På baggrund af de aktives jobprioriteringer skal institutionen afdække mulighederne for nye samarbejdspartnere på arbejdsmarkedet.
- Etablering af aftaler med statslige arbejdspladser omkring fleksible arbejds- og praktikordninger.
- Ud fra en analytisk og strategisk indgang til sponsorområdet at udvikle et dynamisk koncept, hvor markedets potentiale i højere grad udnyttes, og hvor fokus også rettes mod udviklingen og salg af koncepter, der retter sig mod virksomheders medarbejdere og sammentænker profiler og varemærker.

Kapitel 11 omhandler den nuværende **finansiering** af eliteidrætten, men kapitlet indeholder også overvejelser omkring en fremtidig optimering af ressourcerne. Team Danmarks samlede indtægter udgør for øjeblikket ca. 121 mio. kr. (2002) fordelt med ca. 91 mio. kr. fra tipsmidlerne (heraf 18 mio. kr. fordelt via Danmarks Idræts-Forbund) og ca. 30 mio. kr. (brutto) i egenindtjening. Herudover finansieres eliteidrætten via specialforbundenes direkte bidrag til deres egen eliteidræt. Omfanget heraf kendes ikke nøjagtigt. Eliteidrætten er et område, der er meget konsekvensfølsomt over for den økonomiske indtjening. Forøgede ressourcer – hvad enten det er det offentlige bidrag eller egenindtjeningen – vil på både kort og lang sigt meget enkelt kunne omsættes i bedre vilkår for de aktive og i bedre og flere sportslige resultater – og omvendt. Statens bidrag til finansieringen af eliteidrætten er og vil til stadighed være genstand for vurdering, og omfanget er i sidste ende politisk fastsat. Forventningerne til eliteidrætten må så afstemmes herefter, og inden for den politisk fastsatte økonomiske ramme må der foretages en prioritering i forhold til de opgaver, der skal løses. Udvalget har ladet foretage en analyse af potentialet for en sådan udvidelse af sponsorindtægterne og for en optimering af de eksisterende ressourcer. Konsulentfirmaet vurderer, at der er et potentiale for at øge sponsorindtægterne – hvilket angives til 2 - 2,5 mio. kr. årligt. Realiseringen af potentialet skal ske ved, at der udvikles nye målrettede koncepter, hvor specifikke målgrupper, værdier, profiler og varemærker sammentænkes. Udvalget er enig i, at der findes et potentiale på det punkt, men er mere usikker på det præcise omfang heraf. I samme analyse er der gennemført en detaljeret undersøgelse af mulighederne for at optimere de administrative ressourcer. Danmarks Idræts-Forbund og Team Danmark er forskellige organisationer med forskellige opgaver, strukturer og kompetencer. Alligevel kan der konstateres nogle overlap især på økonomi- og it-funktionerne. En sammenlægning af disse funktioner er skønnet til at kunne give en årlig driftsbesparelse på 1,5 mio. kr.

Således vurderer konsulentfirmaet altså, at der er et potentiale på ca. 3,5 - 4 mio. kr. årligt, hvilket er uafhængigt af den fremtidige struktur for forvaltningen af eliteidrætten. Derudover vurderes det, at hvis forvaltningen af eliteidrætten lægges ind under Danmarks Idræts-Forbund, vil der være et yderligere potentiale for ressourceoptimering estimeret til 1,2 - 2 mio. kr. årligt, afhængigt af, hvilken ledelsesmodel der vælges. Det første år vil dette dog blive modsvaret af realiseringsomkostninger i

størrelsesorden 2,0 mio.kr. I beregningen indgår heller ikke udgifter til fratrædelsesgodtgørelser.

Kapitel 12 omhandler spørgsmålet om den fremtidige **struktur** for eliteidrætsarbejdet i Danmark. Dette spørgsmål har fyldt ganske meget i udvalgets overvejelser. Der er i udvalget enighed om, at de ændrede vilkår og de senere års debat giver anledning til en justering af den nuværende struktur. Efter at have gennemgået forskellige modeller for en struktur på området må udvalget også konstatere, at ingen model giver svaret på alle nye udfordringer. Hurtigt kunne udvalget dog koncentrere overvejelserne om to principielt forskellige modeller, som adskiller sig fra hinanden på helt fundamentale punkter, og som hver især vil kunne imødegå en række af de ændrede vilkår. Den ene model er en tilpasning af den eksisterende struktur med udgangspunkt i Team Danmark som en selvejende institution, der defineres nærmere i loven. I den anden model tænkes alle eliteidrætslovens opgaver og ressourcer overført til en privat organisation – Danmarks Idræts-Forbund.

I forhold til den første model – tilpasningen af den nuværende struktur – fastslår udvalget, at Team Danmark i de forløbne år har varetaget sine opgaver yderst tilfredsstillende. Udvalget kan konkludere, at Team Danmark har levet op til lovens grundlag, har betydet et markant løft for dansk eliteidræt og opbygget en effektiv organisation til varetagelse af de givne opgaver. De ændrede vilkår gør det imidlertid nødvendigt at tilpasse strukturen. Tilpasningen skal især tage sigte på

- En klarere styringsrelation i forhold til Kulturministeriet
- Et tættere og klarere samarbejde med Danmarks Idræts-Forbund
- En enklere beslutningsstruktur
- En bedre udnyttelse af ressourcerne.

Samtidig er det vigtigt at fastholde

- En uafhængighed og gennemskuelse som bevilligende myndighed
- De faglige kompetencer, der er opbygget
- Det tætte og tillidsfulde samarbejde, der er skabt i forhold til specialforbund, trænere og aktive.

Udvalget foreslår på denne baggrund, at den nuværende Team Danmark- struktur kan tilpasses de nye vilkår ved bl.a. at ændre bestyrelsens sammensætning, ved at nedlægge repræsentantskabet, samt ved at Team Danmark indgår resultatkontrakt med Kulturministeriet. Med henblik på en bedre udnyttelse af ressourcerne foreslås det, at en del af de administrative funktioner efter nøjere analyse lægges sammen med Danmarks Idræts-Forbund. Det drejer sig især om opgaver inden for økonomi og it.

I den anden model – overdragelse af opgaverne til Danmarks Idræts-Forbund – fastslås det, at det primære formål er at skabe en enhedsstruktur, dvs. en struktur, hvor specialforbund og aktive kun skal forholde sig til én

enkelt organisation, og hvor elite og bredde kan anskues i sammenhæng. I en sådan model skal der etableres en selvstændig elitesektion inden for rammerne af Danmarks Idræts-Forbund, som skal forvalte de opgaver, der defineres nærmere i loven. Overdragelse af lovforvaltningen og ressourcerne til en privat organisation forudsætter en anden relation mellem Danmarks Idræts-Forbund som frivillig organisation og Kulturministeriet som statslig myndighed end hidtil set i idrættens verden. Modellen er et brud med den hidtidige struktur på eliteidrætsområdet og vil tage sigte på

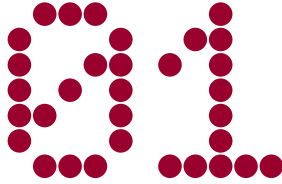
- En forenklet struktur
- Færre konfliktmuligheder
- Mulighed for at anlægge en politisk helhedsbetragtning
- Mulighed for en samlet økonomisk markedsføring
- En langsigtet rationaliseringsgevinst ved sammenlægning af funktioner.

Samtidig er det vigtigt at fastholde

- En uafhængighed og gennemskuelighed som bevilligende myndighed
- De faglige kompetencer, der er opbygget
- Det tætte og tillidsfulde samarbejde, der er skabt i forhold til specialforbund, trænere og aktive.

En ny eliteidrætslov skal i givet fald rumme en nærmere definition og beskrivelse af de opgaver, der skal varetages, ligesom der i loven skal indskrives, at Danmarks Idræts-Forbund bemyndiges til at udføre de opgaver, der er defineret i loven. Samtidig skal loven dog også indeholde en bemyndigelse til kulturministeren til at fastsætte nærmere vilkår for udøvelsen af virksomheden. Forvaltningen af de lovbestemte opgaver i en privat organisation fordrer, at der etableres en klar adskillelse mellem udførelsen af de opgaver, der er defineret i loven og organisationens øvrige aktiviteter. Der skal derfor etableres en selvstændig elitesektion, som er klart adskilt fra Danmarks Idræts-Forbunds øvrige aktiviteter. Dette indebærer, at elitesektionen skal have særskilt økonomi og regnskabsafleggelse, journalisering og øvrig administration m.m. Det forudsættes desuden, at der indgås en resultatkontrakt mellem elitesektionen og Kulturministeriet. Som øverste ledelse for elitesektionen kan der skitseres to muligheder: Enten nedsættes der en særskilt og suveræn bestyrelse, hvis sammensætning er fastsat i godkendelsesvilkårene, eller Danmarks Idræts-Forbunds bestyrelse kan indføres som øverste politiske myndighed. Kulturministeriet skal godkende ændringer i Danmarks Idræts-Forbunds vedtægter, med henblik på at vurdere, om godkendelsesvilkårene overholdes, for så vidt angår forvaltningen af elitesektionen.

Udvalget har drøftet de to modeller meget grundigt – og forskellige varianter heraf (forskellig bestyrelsessammensætning, forskellig opgavefordeling etc.). Men udvalget må konkludere, at det ikke har været muligt at nå frem til nogen entydig konklusion, hvad angår den fremtidige struktur. Alt efter hvilke forhold, der lægges mest vægt på, vil der kunne drages forskellige konklusioner. Udvalget lægger derfor de to modeller frem til en åben debat.

Udvalgets nedsættelse og kommissorium

Kulturministeren nedsatte i september 2002 et udvalg, der fik til opgave et udarbejde et oplæg til en revision af eliteidrætsloven.

Udvalget fik følgende kommissorium:

“Med det formål at skabe grundlag for beslutning om en fremtidig eliteidrætslovgivning i Danmark nedsættes en arbejdsgruppe, der har til opgave at foretage en grundig analyse af eliteidrættens nationale og internationale udvikling, en afklaring af samfundets ansvar i forhold til eliteidrætten, en præcisering af samfundets eliteidrætspolitiske mål og de deraf følgende opgaver og strategier. På basis heraf udformes forslag til fremtidig organisations- og finansieringsmodel.

Arbejdsgruppens arbejde baseres på den forudsætning, at centrale elementer i de overordnede målsætninger for eliteidrætten i Danmark er

- Forbedring af resultater og opnåelse af flere medaljer ved internationale konkurrencer og OL
- Et socialt og forsvarligt eliteidrætsarbejde med omdrejningspunkt i den aktive idrætsudøver

Det forudsættes, at samfundets ansvar, mål og opgaver i forhold til eliteidrætten afklares og præciseres som grundlag for en vurdering af, hvilke styringsmekanismer (struktur, organisation, finansiering) der vil være mest hensigtsmæssige med henblik på at nå målene. Og i den forbindelse forudsættes det, at den fremtidige styring af eliteidrætten fortsat tager hensyn til de demokratiske traditioner og til et ønske om at sikre indflydelse til såvel idrættens organisationer som de aktive på eliteidrættens udvikling.

Præmisserne for eliteidrætten i Danmark har ændret sig betydeligt siden iværksættelsen af den gældende eliteidrætslov, hvorfor der skal tages stilling til flg. fundamentale punkter:

- Formål
- Opgaver – herunder sikring af de aktives uddannelse og sociale liv, den idrætslige udvikling samt samarbejde med specialforbund m.v.
- Økonomi – herunder den mest effektive optimering af ressourceanvendelse, finansieringsstruktur og -omfang
- Struktur – herunder konsekvenser for såvel berørte organisationer som den berørte offentlige/statslige forvaltning.

I denne sammenhæng skal arbejdsgruppen bl.a. inddrage nedenstående forhold:

- Konsekvenser af et stigende resultatpres
- Konsekvenser af øget kommercialisering
- Mediernes rolle i forhold til eliteidrætten
- Tidligere specialisering (børn i eliteidræt, unge talenter)
- Støttekriterier
- Dopingbekæmpelse
- Anlæg og begivenheder – herunder muligheden for at tiltrække internationale arrangementer
- Opgaver afledt af den social-etiske fordring
- Fordeling/økonomisk balance mellem bredde og elite
- Behov for ændret forvaltningsretlig status for eliteidrætten
- Kommunernes stigende engagement i eliteidræt
- Kommunale investeringer i idrætsanlæg
- Samarbejdsrelationer mellem stat, Danmarks Idræts-Forbund, specialforbund og de aktive
- Eliteidrættens kulturelle forpligtelse og værdigrundlag
- Vurdering af behovet for en eliteidrætslov
- Vurdering af behovet for en generel idrætslovgivning
- Vurdering af finansieringsmodel for eliteidrætten – herunder forholdet til den øvrige idrætsverden.

Arbejdsgruppen kan i øvrigt inddrage de forhold, den finder nødvendigt.

Det forudsættes, at arbejdsgruppen gør brug af foreliggende analyser med relevans for opgaveløsningen (...).¹

Arbejdsgruppen kom til at bestå af:

Amtsborgmester *Carl Holst*, Sønderjyllands Amt (formand)

Læge *Marie Bagger Bohn*, OL-deltager i Sydney

Forskningsstipendiat *Jens Bojsen-Møller*, Team Danmarks træner-/aktivgruppe

Formand *Allan Hansen*, Dansk Boldspil Union

---

1. De anvendte analyser og undersøgelser fremgår af litteraturlisten.

Direktør *Karl Chr. Koch*, Danmarks Idræts-Forbund
Direktør *Preben Kragelund*, Team Danmark
Kontorchef *Søren Riiskjær*, Kulturministeriet

Sekretariat: specialkonsulent *Hanne P. Refslund* og stud.comm. *Søren Willeberg*.

Arbejdsgruppen samledes første gang i september 2002 og har afholdt 12 møder. I december 2002 havde repræsentanter for Team Danmarks Træner-Aktivgruppe og Danmarks Idræts-Forbunds Aktivkomite foretræde for udvalget og forelagde sine synspunkter.

Trænerne og de aktive sammenfattede deres synspunkter i et notat, som er vedlagt som bilag 1 til denne rapport.

Som led i arbejdet lod arbejdsgruppen i april-maj gennemføre en undersøgelse af optimeringspotentialer ved forskellige strukturmodeller med særligt henblik på sponsorindtægter, ressourceoptimering og kompetencegearing. Undersøgelsen blev gennemført af konsulentfirmaet Quartz+Strategy Consultants, og resultaterne blev fremlagt for udvalget på et særskilt møde i maj 2003. De relevante resultater af undersøgelsen er indarbejdet i rapporten.

Den politiske baggrund for eliteidrætsloven

Ved årsskiftet 1979/80 nedsatte daværende kulturminister Niels Matthiasen et udvalg, der skulle "vurdere de fremtidige udviklingsmuligheder for elitesektoren samt vurdere, hvorvidt der bør fremsættes forslag til foranstaltninger, som fra offentlig side bør iværksættes i forhold til denne idrætssektor."

Udvalget afgav betænkning i 1983, og i efteråret 1984 fremsatte daværende kulturminister Mimi Stilling Jacobsen et forslag til lov om eliteidrættens fremme, der i al væsentlighed var baseret på betænkningens forslag. Loven blev vedtaget af et stort flertal i Folketinget med enkelte ændringer i december 1984.

Forud for dette var gået et langt forløb, som tog sin begyndelse, da Folketinget i marts 1970 besluttede at nedsætte en kommission, som skulle "analysere idrættens nuværende vilkår og fremtidige placering i samfundet – både den konkurrencebetonede idræt og andre former for idræt, der har til hensigt at fremme den fysiske sundhed". Kommissionen talte ud over idrættens hovedorganisationer også ikke-idrætslige ungdomsorganisationer, hvorfor det, der skulle have været en redegørelse for idrættens forhold i Danmark, i stedet blev en samlet redegørelse for idrætten og friluftslivet.

Resultatet af kommissionens arbejde – betænkning nr. 709 om idrætten og friluftslivet – fik ikke megen omtale, da den kom i 1974, og blev først debatteret i Folketinget i 1976 på en forespørgsel fra Det Radikale Venstre, som lød:

"Hvilke initiativer agter ministeren at tage på baggrund af betænkning nr. 709 1974, om idrætten og friluftslivet?" Konklusionen i betænkningen var, at der ikke skulle ændres ved de eksisterende principper og tradi-

tioner for idrættens organisering og finansiering, og at "eliteidrætten undergives de samme økonomiske betingelser som den øvrige del af idrætten". Under folketingsdebatten var der ingen af Folketingets medlemmer, der tillagde eliteidrætsudøvelse en sådan værdi, at den skulle være berettiget til støtte fra det offentlige.

Kulturminister Niels Matthiasens svar på forespørgslen kunne sammenfattes således, at han var positiv over for en forbedring af idrættens økonomiske vilkår gennem en revision af tipsloven. Fordelingen af midlerne ville han ikke blande sig i, men nogen decideret støtte til eliteidrætten eller favorisering af den kunne der ikke blive tale om. Derimod ønskede han over for kommunerne at indskærpe det uhenigtsmæssige i at lave prestigeinvesteringer i faciliteter til opvisningsbrug frem for faciliteter, der kunne imødekomme de manges behov for faciliteter til daglig træning. Eliteidrætten i Danmark skulle derfor ikke forvente at få bedre vilkår.

Betænkningens største effekt var af indirekte karakter. Debatten i Folketinget medførte, at de enkelte politiske partier var nødt til at tage stilling i idrætspolitiske spørgsmål. Dette var startskuddet til en stærkere partipolitisk interesse for idrætten, hvilket igen medførte, at de fleste partier lavede idrætspolitiske programmer. Udformningen af partiprogrammer og den øgede interesse for idrætspolitiske spørgsmål førte endvidere til en tættere dialog mellem idrætsorganisationerne, trænere, ledere og aktive udøvere på den ene side og politikerne på den anden.

Perioden fra 1976, med startskuddet for den partipolitiske interesse for idrætten, til december 1984, hvor lov nr. 643 om eliteidrættens fremme blev vedtaget i Folketinget, var skelsættende for dansk eliteidræt. Fra at alle partier repræsenteret i Folketinget var imod decideret støtte til eliteidrætten ved debatten i 1976, var et klart flertal ved behandlingen af lovforslaget i 1984 nu positivt indstillet over for at gøre noget særligt for den. Argumenterne var forskellige fra parti til parti, men ens for dem alle var, at de i forhold til eliteidræt havde ændret holdning.

Debatten omkring eliteidrætten i Danmark kom for alvor i gang i slutningen af 1970'erne. Fra idrættens side blev det med stigende styrke hævdet, at dansk eliteidræt ikke kunne følge med den internationale udvikling. I mange lande – ikke mindst de østeuropæiske – blev der investeret flere og flere ressourcer i eliteidrætten, og træningsmetoderne blev mere og mere systematiske og stadig mere intensiverede. Der måtte derfor udvikles et dansk alternativ til statsamatørismen i Østeuropa og professionaliseringen i dele af den vestlige verden – først og fremmest USA.

Videre fremførte kredse i idrætsverdenen, at staten burde forpligte sig over for eliteidrætten på samme måde som over for den udøvende kunst. Med den stigende professionalisering af først og fremmest fodboldsektoren var anskuelsen, at der i de faktiske vilkår og intentioner var skabt parallelitet mellem eliteidrætsudøvere og kunstnere.

Når balletdanserne på Det Kongelige Teater får statsstøtte, så bør også sportens elite tilgodeses, lød et af argumenterne. Synspunktet blev bl.a. forstærket af, at man i Norge i slutningen af 1970'erne var begyndt at give stipendier over finansloven til 30 eliteidrætsudøvere. Dansk eliteidræt var internationalt sakket agterud, og der var behov for at forbedre konkurrenceevnen.

Specielt tre faktorer henledte opmærksomheden på eliteidrætsudøvernes forhold og eliteidrættens egenverdi:

- Håndboldlandsholdets daværende træner, Leif Mikkelsen, gjorde direkte kulturminister Niels Matthiasen opmærksom på, hvilke sociale forhold hans spillere fungerede under.
- Indførelsen af betalt fodbold, som skulle højne den hjemlige liga og landsholdets niveau, således at underholdningsværdien blev forøget til glæde for publikum.
- Efter det dårlige danske resultat med kun tre medaljer ved OL i Montreal i 1976 rejste de dystre udsigter for dansk deltagelse ved OL i Moskva 1980 spørgsmålet, om Danmark skulle acceptere ikke længere at kunne konkurrere på internationalt niveau, eller om man skulle gribe ind med støtteordninger, før det var for sent.

Disse tre faktorer var udslagsgivende for, at kulturministeren gik ind i eliteidrætsdebatten. Imidlertid havde Niels Matthiasen ikke umiddelbart nogen intention om at bryde traditionen med ikke-statslig indblanding i idrættens egne forhold. På denne baggrund viste han sig imødekomende over for eliteidrættens problemer, men gjorde det samtidigt klart, at skulle eliteidrætten støttes, måtte den samlede idræt selv opstille nogle krav for støtte og fra officiel side bede kulturministeren om hjælp.

Danmarks Olympiske Komite reagerede på kulturministerens opfordring med et oplæg om eliteidrættens vilkår i Danmark, hvori der blev argumenteret for støtte til eliteidrætten dels ud fra en snæver resultatorientering, dels ud fra det synspunkt, at det at dyrke eliteidræt ikke måtte gå ud over arbejde og uddannelse. Målet skulle være bedre resultater og ikke nødvendigvis bedre vilkår for eliteidrætsudøverne.

Oplægget imødekom ikke kulturministerens krav om en formulering af krav om støtte til eliteidrætten fra den samlede idræt, hvorefter ministeren ændrede sit krav til idrætten. Således skulle den samlede idræt ikke længere blive enige om at opstille krav for støtte til eliteidræt, men blot komme med en samlet henvendelse til kulturministeren, hvori man opfordrede ham til at nedsætte et undersøgelsesudvalg. Denne henvendelse kom imidlertid ikke, da Idrættens Fællesråd ikke kunne blive enige.

Initiativet til nedsættelse af betækningsudvalget udgik i stedet fra Kulturministeriet, der herved brød med konsensus på området. Dette forklares dels med Niels Matthiasens egen interesse for eliteidræt, specielt

fodbold, dels med, at det var politisk opportunt at markere sig i denne forbindelse. Eliteidræt havde befolkningens bevågenhed, hvilket betød, at ministeren ved at vise handlekraft på dette område kunne profilere sig politisk i den brede befolkning.

Betænkingsudvalget kom til at bestå af repræsentanter for idrættens hovedorganisationer, specialforbund, trænere, ledere, aktive, idrætsuddannelserne og Kulturministeriet.

Midtvejs i arbejdet – i 1981 – lagde Danmarks Idræts-Forbund og Danmarks Olympiske Komite pres på udvalget ved at oprette en selvstændig komité kaldet Dansk Idrætselite Komité. Komiteen havde til formål bl.a. ved hjælp af et særligt logo at skaffe sponsorer til eliteidrætten og fordele de indkomne midler til eliteidrætsudøverne som støtte til rejser, anskaffelser mv.

Den første betænkning om eliteidrætten

Udvalget afgav betænkning i 1983. Betænkningen indeholdt en grundig analyse af eliteidrættens og eliteidrætsudøvernes situation og en beskrivelse af en række områder af betydning for eliteidrætten, f.eks. idrætsmedicinen og forskningen, idrætten i massemedierne mv. Som led i udvalgets arbejde gennemførtes en række undersøgelser, bl.a. af eliteidrætsudøvernes trænings- og konkurrencebetingelser, sociale forhold, økonomi og tidsanvendelse mv.

Betænkningen indeholdt også en afdækning af specialforbundenes ressourceanvendelse i forbindelse med eliten. I betænkningen nævnes både specialforbundenes eget skøn på 41 % af de samlede udgifter, samt en beregning lavet på baggrund af specialforbundenes regnskabsposter. Denne beregning viste, at de direkte og indirekte udgifter til elitearbejde udgjorde 72% af specialforbundenes samlede udgifter. Der var dog meget store variationer mellem forbundene. Betænkningen anfører altså begge tal, men konkluderer, at specialforbundenes udgifter til elitearbejdet udgjorde 72 % af de samlede udgifter.

Betænkningen præsenterede et forslag til en samlet indsats på eliteidrætsområdet. Udvalget foreslog, at der blev oprettet en selvejende institution – med arbejdstitlen DANTOP – til fremme af dansk eliteidræt på en social og samfundsmæssig forsvarlig vis, som det blev formuleret. Forslaget byggede således på en forestilling om en særlig dansk eliteidrætsmodel, der skulle udvikles i et samarbejde mellem idrætten, staten og erhvervslivet, og modellen skulle være en garant for en forsvarlig udvikling – kommercielt, politisk, socialt og sundhedsmæssigt – og sikre eliteidrætten mod udnyttelse.

DANTOP skulle varetage det overordnede ansvar for planlægning og udvikling af eliteidrætten og iværksætte en række tilbud til eliteidrætten omfattende økonomisk støtte, etablering af træningscentre, uddannelsesmæssige, arbejdsmarkedsmæssige og sociale støtteforanstaltninger, træ-

ning og instruktion, idrætsmedicinsk service, forskning mv. DANTOP skulle sikre en effektivisering af ressourceanvendelsen gennem samarbejde med dansk idræts øvrige organisationer.

Udvalget argumenterede for, at en selvstændig institution måtte forventes at få større autoritet og opbakning end eksisterende institutioner inden for området. Man forventede på den ene side, at offentlige myndigheder i deres idrætspolitiske overvejelser og handlinger ville slutte op omkring DANTOP, og på den anden side, at Danmarks Idræts-Forbund og specialforbundene ville afgive kompetence på områder, som vedrørte DANTOPs funktion som varetager af fællesopgaver.

DANTOPs finansiering skulle tilvejebringes gennem en gradvis nedsættelse af statsafgiften på tipning, gennem bidrag fra Danmarks Olympiske Komité samt gennem bidrag fra specialforbundene på 5% af Danmarks Idræts-Forbunds andel af tipsmidlerne. Det var endvidere udvalgets forslag, at et selvstændigt produktionsselskab skulle bidrage til finansieringen gennem varetagelse af salg af rettigheder og markedsføring af ydelser i forbindelse med eliteidræt. Udvalget forudsatte, at staten bidrog til finansieringen med 2/3 og idrætten selv med 1/3.

Udvalget foreslog, at DANTOP fik en lønnet daglig ledelse og en faglig kompetent, honoreret bestyrelse samt et repræsentantskab, hvor idrætten, offentlige myndigheder mv. skulle være repræsenteret. Af bestyrelsens 7 medlemmer skulle de 5 udpeges af repræsentantskabet og de 2, herunder formanden, af kulturministeren. Udvalget lagde vægt på, at bestyrelsen skulle bestå af personer udvalgt på baggrund af deres personlige kompetence, ikke som repræsentanter for organisationer og interesser.

Lovforslag

I efteråret 1984 fremsatte daværende kulturminister Mimi Stilling Jakobsen et forslag til lov om eliteidrættens fremme, som i al væsentlighed var baseret på betænkningens forslag.

Et stort flertal i Folketinget vedtog i december 1984 loven med enkelte ændringer. Bl.a. blev det præciseret, at den nedre aldersgrænse for de eliteidrætsudøvere, der skulle omfattes af institutionens virksomhed, var 15 år.

Fornyet debat om eliteidrætten i Danmark

Debatten om eliteidrætten døde bestemt ikke ud i perioden 1984 til 1999, men der skulle gå disse 15 år, inden en minister igangsatte et nyt udredningsarbejde om eliteidrætten. I juni 1999 nedsatte kulturminister Elsebeth Gerner Nielsen en arbejdsgruppe med henblik på at undersøge, hvorvidt det eksisterende lovgrundlag levede op til de fremtidige udfordringer, som eliteidrætten ville møde.

Udgangspunktet for gruppens arbejde og overvejelser var den forudsætning, at statens involvering i eliteidrætten forsat skulle finde sted gen-

nem Team Danmark, og at Team Danmark skulle opretholdes som en selvstændig institution. Arbejdsgruppen forudsatte desuden, at statens finansieringsbidrag ville være uændret i den nærmeste fremtid.

Arbejdsgruppen samledes første gang i september 1999 og afholdt i alt 15 møder frem til den endelige offentliggørelse af rapporten 30. januar 2001.

Arbejdsgruppens konklusioner

Arbejdsgruppen konkluderede bl.a., at den internationale udvikling stiller dansk eliteidræt over for udfordringer af betydelige dimensioner de kommende år. Udvalget påpegede at presset på den enkelte aktive, samt på eliteidrætten som sektor, var stigende, og at presset kom fra mange kanter:

“I flere og flere idrætsgrene vil eliteidrætsudøverne uanset indtjeningsmuligheder ved idræt skulle bruge stadig mere tid på træning og konkurrencer, og konkurrencesæsonen bliver både længere og mere intensiv. Der vil blive stillet krav om nye og bedre træningsmetoder, mere systematisk inddragelse af viden om ernæring, medicinsk og psykologisk servicering. Forskningsindsatsen og udviklingen af ny teknologi vil blive intensiveret. De forøgede krav vil gøre det stadigt vanskeligere at forene en eliteidrætskarriere med uddannelse og erhverv, og de vil øge risikoen for, at uetiske midler i stigende grad vinder indpas i bestræbelserne på at opnå præstationsforbedringer.”

På denne baggrund fastslog udvalget, at det er vigtigt, at samfundet fortsat tildeles en tydelig rolle i eliteidrættens struktur og finansielle grundlag. Presset på eliteidrætsudøverne er så voldsomt, at overordnede samfundsmæssige foranstaltninger er nødvendige, hvis uønskede sociale og uddannelsesmæssige konsekvenser af elitekarrieren skal undgås, og hvis eliteidrætten fortsat skal være funderet på grundlæggende kulturpolitiske principper. Hvis eliteidrættens værdigrundlag skal fastholdes, og hvis samfundets involvering fortsat skal kunne forsvares, bør Team Danmark i højere grad forankres i en kulturpolitisk sammenhæng. Det indebærer, at det offentlige og idrættens organisationer i fællesskab søger at styrke idrættens grundlæggende værdier og kvaliteter, at beskytte idrætten mod kommercialiseringens uheldige konsekvenser, og at eliteidrætten indgår som et bidrag til realiseringen af de generelle kulturpolitiske mål.

Disse konklusioner medførte, at udvalget fremsatte fire konkrete forslag:

1. Team Danmarks kulturpolitiske forpligtelse udbygges
2. Team Danmarks struktur sikres en mere kompetent samfundsmæssig repræsentation
3. Udnyttelsen af idrættens kommercielle rettigheder forbedres, koordineres og underlægges etiske hensyn
4. Indsatsen på kommunalt og nationalt niveau koordineres.

Ved afslutningen af arbejdsgruppens arbejde tilsluttede Karl Chr. Koch (Danmarks Idræts-Forbund) sig de overordnede konklusioner, men tilføjede i en mindretalsudtalelse bl.a., at rammerne for arbejdsgruppen var for snævre, da kommissoriet ikke lagde op til en grundlæggende gennemgang af eliteidrættens vilkår, og at resultatet derfor er blevet et forudsigeligt forslag til mindre redaktionelle ændringer af den eksisterende lovgivning.

De fire forslag, som arbejdsgruppen opstillede, førte til en række forslag til ændring af den eksisterende lov.

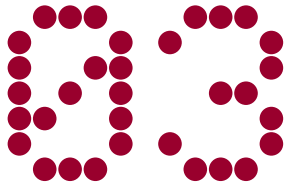
Arbejdsgruppen ønskede, at den nuværende begrænsning i Team Danmarks målgruppe skulle fjernes, således at også eliteidrætsudøvere under 15 år skulle kunne modtage støtte og vejledning.

Team Danmarks struktur blev foreslået ændret. Repræsentantskabet, der vælger 5 ud af bestyrelsens 7 medlemmer, skulle ikke længere have dette mandat. Repræsentantskabets primære rolle skulle i stedet være at godkende budgetter, regnskab og årsberetning, samt virke som inspirator og sparringspartner for bestyrelsen. Bestyrelsen blev foreslået udvidet til 8 medlemmer, hvoraf kulturministeren skulle udpege de 4, herunder formanden, 2 medlemmer skulle udpeges af trænere og aktive, og endelig skulle 2 medlemmer udpeges af Danmarks Idræts-Forbunds bestyrelse. Medlemmerne af bestyrelsen skulle tilsammen repræsentere en indsigt i de kulturpolitiske, erhvervsøkonomiske, kommunalpolitiske og sportslige sider af idrætten.

I forhold til finansieringen foreslog arbejdsgruppen, at Team Danmark skulle modtage en fast procentandel af tipsoverskuddet, som modsvarede det beløb, man tidligere havde modtaget fra Danmarks Idræts-Forbund og tipsmidlerne. Endvidere skulle der oprettes et selskab, som skulle stå for salg af billedrettigheder. Dette selskab skulle foruden Danmarks Idræts-Forbund og Danmarks Idræts-Forbunds specialforbund også ledes af repræsentanter fra Team Danmark.

Politiske tiltag efter rapportens offentliggørelse

Offentliggørelsen af rapporten i januar 2001 affødte en del debat. Debatten var hovedsageligt centreret om, hvorvidt kulturministeren skulle udpege en større del af bestyrelsen end hidtil. Debatten strandede imidlertid på udskrivelse af Folketingsvalget i 2001. Efter valget indeholdt regeringsgrundlaget for den nyvalgte regering et særskilt afsnit om idrætten i Danmark, og på den baggrund nedsatte den nye kulturminister – Brian Mikkelsen – et udvalg, som skulle undersøge vilkårene for eliteidrætten i Danmark og komme med forslag til forbedringer.

Udviklingen i international eliteidræt

Udviklingstendenser

Idrætten er i dag en vigtig del af den globale oplevelsesøkonomi og udgør et af de mest ekspanderende markeder. Nedenstående faktorer indikerer alle denne position og udvikling.

- I USA er sportsindustrien en af de største og hurtigst voksende. I 2000 var omsætningen 1.504 mia. kr. Det er mere end dobbelt så meget som USA's bilindustri og 7 gange større end filmindustrien.
- Real Madrid har i 2002 tjent et par hundrede millioner kroner alene på salg af trøjer med navnene på klubbens stjernespillere.
- Sponsorpengene til sportsverdenen er nået op på 200 mia. kr. årligt – 3 gange så meget som i 1990.
- Adidas-aktier faldt 3 %, da Adidas-sponsorerede Tyskland tabte til Nike-sponsorerede Brasilien i VM-finalen i juni 2002.

Fra "Danmark i Kultur- og Oplevelsesøkonomien"

Eliten er internationalt orienteret, og den internationale udvikling dikterer rammerne for den danske eliteidræt. Det er således relevant i denne sammenhæng kort at beskrive nogle af de tendenser, der har præget den internationale eliteidræt i de forgange 19 år. En sådan beskrivelse er ikke et forsøg på at give et dækkende signalement – eliteidrættens mangfoldighed umuliggør en sådan forenkling. Gennemgangen skal blot påpege nogle af de mest markante udviklingstendenser, til trods for at udviklingen har påvirket spektret af idrætsgrene meget forskelligt.

Udviklingen i den internationale eliteidræt siden 1984 har været mangesidet med nøglebegreberne professionalisering, intensivering,

videnskabeliggørelse og teknologisering. Der er således sket voldsomme ændringer for den enkelte udøver, ligesom de grundlæggende vilkår for eliteidrætten har gennemgået en forandringsproces.

Den vigtigste ændring er dog måske polariseringstendensen inden for eliteidrætten, altså det faktum, at det spektrum, som udgør eliteidrætten og dens vilkår, er blevet bredt væsentligt ud. Der er blevet længere mellem polerne. Der er i dag i bogstaveligste forstand verdener til forskel imellem at være international elite i fodbold og så f.eks. curling, når det drejer sig om professionaliseringsgrad og økonomisk udvikling. Her er tale om så store forskelle – og så få ligheder – at en sammenligning reelt er umulig, selvom begge aktiviteter kan betegnes som international eliteidræt. Der stilles dog i mange tilfælde de samme krav til idrætsfaglig kunnen og anvendelse af tid til træning og konkurrencer uanset professionaliseringsgrad.

Træning og vilkår

Eliteidrættens indbyggede logik gør, at enhver ny generation må være bedre end den foregående, og kravene for at blive en del af den internationale elite er som følge heraf stadigt voksende. Med de stadig større krav er næsten alle forhold af betydning for en eliteidrætsudøvers præstationer ændret markant de seneste 15-20 år. Det gælder træning, forskning, teknologi, testning, kost, mental forberedelse, økonomi mv. Træning på højt internationalt niveau er i dag videnskabsbaseret og registreres systematisk. Træningen monitoreres i mange idrætsgrene direkte af videnskabeligt funderet personale med stor indsigt i den enkelte idrætsdisciplin og i tæt samarbejde med den ansvarlige træner og øvrige eksperter. Der kan dog spores tegn på, at grænsen for træningsmængden er nået. Mere end 5-6 timers daglig træning synes snarere at nedbryde kroppen end forøge dens ydeevne. I stedet koncentrerer indsatsen om forbedring af kvaliteten i træningen i form af nye træningsmetoder og -teknikker og om faktorer som f.eks. kost og psykologi.

Eliteidræt er et komplekst kapløb imod konkurrenter, hvor alle aspekter skal optimeres, for at udøveren er konkurrencedygtig. Denne optimering inkluderer udstyr, teknologi, en stadig tidligere specialisering og fokusering fra udøverens side, men også en optimering af hele den organisation, som er omkring udøveren.

Professionalisering

Idræt som erhverv er ikke et nyt fænomen, men der er sket en markant stigning i professionaliseringen af eliteidrætten inden for de seneste årtier. Det er i dag kun få idrætsgrene, som globalt set ikke har en international elite, der udelukkende beskæftiger sig med deres idræt, og i en del idrætsgrene er der også sket en professionalisering af store dele af den nationale elite. Her er det dog relevant at nuancere begrebet professionel. Udøvere i nogle idrætsgrene er professionelle i den forstand, at de er ansatte i en klub eller på kontrakt og betalt direkte af sponsorer, mens andre udøvere udelukkende kan leve af at dyrke deres sport, fordi de

indgår i forskellige støtteordninger. Endeligt er der en gruppe professionelle udøvere, der udelukkende lever af indtægter fra sponsorer samt præmiepenge. Dette gør sig specielt gældende i individuelle idrætsgrene som golf, tennis og badminton. Det skal dog bemærkes, at der fortsat er idrætsgrene, hvor den internationale elite kombinerer deres eliteidræt med job og/eller uddannelse, selvom der bliver færre og færre

Eliteidræt er et erhverv, og amatørbegrebet, som indtil 1984 blev holdt i hævd af de olympiske begivenheder, virker i dag anakronistisk.

Eliteidrættens økonomiske spiral

Udviklingen i økonomien i dele af eliteidrætten har været eksplosiv, og lokomotivet i denne udvikling har været tv. Det drejer sig især om fodbold, cykling, golf, tennis, ishockey, motorsport og boksning, men også basketball og american football, har gennemgået dramatiske økonomiske ændringer siden 1984. Sponsorer og andre kommercielle interesser har via tv-transmitteret idræt adgang til masseeksponering, hvorfor den økonomiske udvikling i forskellige idrætsgrene har været stærkt afhængig af omfanget og kvaliteten af eksponering via tv. Der er således opstået store økonomiske og ressourcemæssige skel imellem idrætsgrene med store tv indtægter, og så idrætsgrene, som ikke har kunnet sælge tv-rettigheder. Den økonomiske udvikling har i nogle idrætsgrene ført til øgede lønninger og ændrede vilkår, til organisationernes professionalisering og vokseværk, til ændrede facilitetskrav m.m. Udviklingen har dog også medført overdreven eksponering, markant stjernestatus og hysteri omkring nogle udøvere, et større fysisk og psykisk pres på den enkelte aktive, pga. øgede mængder af kampe og turneringer, bare for at nævne de mest åbenlyse. Herudover har den økonomiske udvikling også bidraget til den tendens, at i netop disse idrætsgrene har spillet udviklet sig med særlig hast, både hvad angår intensitet og krav, men også strukturelle ændringer i spillets rammer i form af nye regler, nye turneringsformer osv.

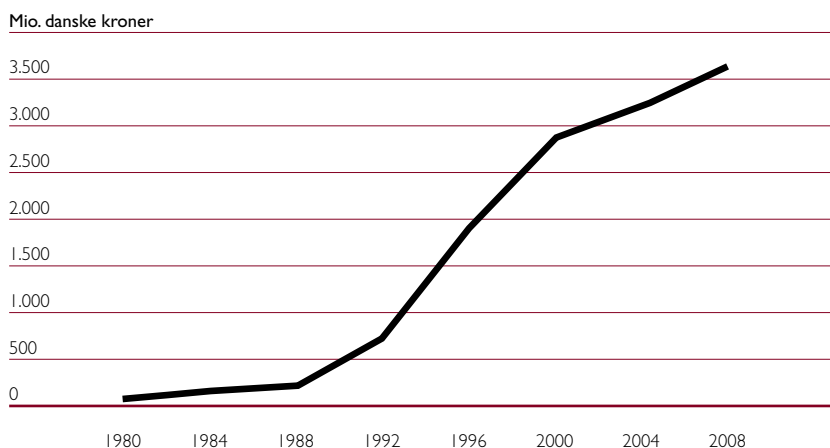
De mange idrætsgrene, som ikke har fået del i den øgede økonomiske omsætning, står dog med de samme udfordringer i forhold til generelt øgede krav til præstationer, og hvad det indebærer af øgede omkostninger i forbindelse med træning og udvikling. Polariseringen af eliteidrætten synes åbenlys.

Prisudviklingen på tv-rettigheder til særligt attraktive begivenheder har været eksplosiv, og priserne er steget i en sådan grad, at det gør tv-rettighederne til en af de "varergrupper", som globalt set har haft den mest eksplosive prisudvikling:

Figur 3.1

Priser på salget af de europæiske tv-rettigheder til sommer-OL (1980-2008, i mio. kr.)

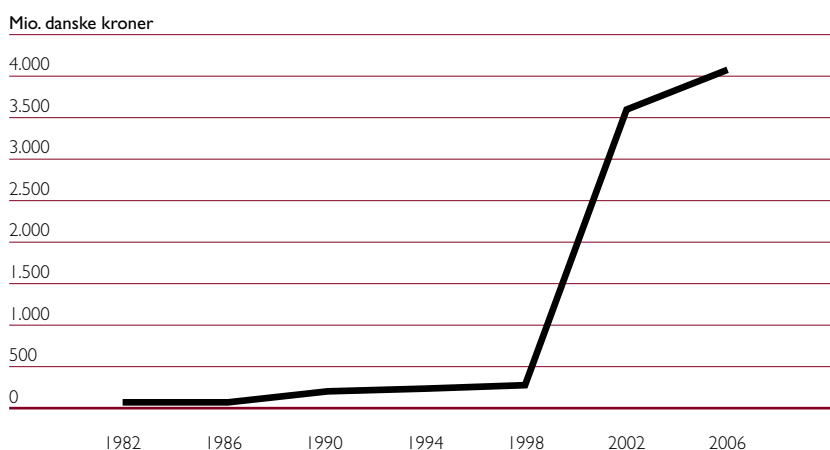
Kilde: IOC

Figur 3.2

Priser på salget af de europæiske tv-rettigheder for fodbold-VM (1982 – 2006, i mio. kr.)

Kilde: FIFA

Som det fremgår af ovenstående figurer, er den økonomiske stignings-takst dog aftagende.

Tv har været styrende for den økonomiske spiral i generelt få, men medie-attraktive idrætsgrene, men fundamentet for denne udvikling har været eliteidrættens ændrede egenopfattelse. Udøvere og klubber kan i dag være "forretninger" med utallige muligheder for indtægtsgivende virksomhed, skabt af den store interesse for den sublime idrætspræstation, fra offentligheden, men også fra økonomiske interesser generelt.

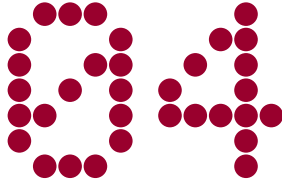
Den øgede økonomiske omsætning i eliteidrætten, har betydet et markant øget kapitalbehov for at være med i "kapløbet" blandt eliten. Dette gælder for den enkelte udøver såvel som for den klub, som ønsker at blande sig i toppen. Så i takt med en generel øget omsætning i systemet, er det samlede udgiftspres for de involverede parter også steget mærkbart.

Det er dog værd at kommentere, at der har været flere tegn på, at den økonomisk opadgående spiral i idrætten er bremset. I nogle tilfælde har

der været tale om en overophedet økonomi, med betalingsstandsninger og økonomisk kollaps til følge. Salget af tv-rettigheder til rettighedskøbmænd er i visse tilfælde foregået på et så opskruet niveau, at rettighederne ikke har kunnet videreforhandles, hvorved spiralen er vendt. De opskruede priser på rettigheder har især presset lønningerne op, hvilket har haft den konsekvens, at nogle professionelle idrætsfolk nu har måttet acceptere en lønnedgang. For øjeblikket eksperimenteres der i flere idrætsgrene med andre lønsystemer mere i retning af resultatlø, for at få det økonomiske kredsløb stabiliseret. Mange børsintroduktioner har efter en indledende positiv tendens haft svært ved at bremse en negativ udvikling, både i forhold til omsætning og kursniveau. Den økonomiske omsætning i eliteidrætten er altså, via sine tætte bånd til medier og sponsorer, blevet et område, som i høj grad påvirkes af de generelle økonomiske konjunkturer i samfundet.

Det tætte bånd mellem medier og eliteidræt har i perioden udviklet sig til et indbyrdes afhængighedsforhold af stadig stærkere karakter. Dette er bl.a. kommet til udtryk via mediernes åbenlyse indflydelse på udførelsen og iscenesættelsen af eliteidrætten. Denne indflydelse eksemplificeres af fx volleyball, hvor man har eksperimenteret med spilleregler, men også en anden form af spillet – nemlig beachvolley – for i højere grad at være en tv-attraktiv idrætsgren. Denne udvikling nødvendiggør en stadig stillingtagen til, i hvor høj grad medierne skal diktere idrættens spillerum.

Den økonomiske vækstspiral, skabt af medier, sponsorer og andre økonomiske interessenter, samt en stor offentlig opmærksomhed rettet mod eliteidrætten, har vidtrækkende konsekvenser for idrættens rolle og etik. For det første fremmer de stigende krav til resultater anvendelsen af, hvad der må betegnes som midler i strid med sportens klassiske værdigrundlag – f.eks. doping, snyd og vold. For det andet er det uundgåeligt, at både den offentlige sektor og det frie marked involveres, idet hverken eliteidrætsudøvere, foreninger eller organisationer længere selv kan finansiere og håndtere udviklingen på egen hånd. Derved bliver idrætten, der oprindeligt gjorde en dyd ud af at være en uafhængig sektor, afhængig af såvel den offentlige sektor som erhvervslivet.

Eliteidrætsudøvernes vilkår i Danmark

Det er ikke muligt at tegne et entydigt billede af de ændrede præmisser og af de konsekvenser, det har haft for den enkelte udøver, idet udviklingen siden 1984 har sat sig meget forskellige spor afhængig af idrætsgren. Til trods for denne uhomogenitet vil der i det følgende blive skitseret resultater fra de seneste undersøgelser omhandlende danske eliteidrætsudøvere og deres vilkår.

Eliteidrætsudøvernes vilkår (1995)

I 1995 gennemførtes på initiativ af Team Danmark en undersøgelse af eliteidrætsudøvernes vilkår (Hansen, 1995). Undersøgelsen omhandlede udelukkende de 300 aktive på Team Danmarks kandidatliste, som alle havde præsteret resultater på højt internationalt niveau og derfor kunne kategoriseres som international elite. Undersøgelsen havde til formål at afdække de idrætslige og sociale vilkår for danske eliteidrætsudøvere og var på den måde en opfølgning af den tilsvarende undersøgelse fra 1983 (Kulturministeriet, 1983).

Hovedresultaterne fra 1995-undersøgelsen kan forenklet sammenfattes i en beskrivelse af den "typiske" danske eliteidrætsudøver: Det er en mand på 25, som er startet med sin målrettede træning i en alder af godt 17 år. Han har erhvervsarbejde lidt under 20 timer om ugen og har et højt uddannelsesniveau. Han bor formentligt uden børn sammen med sin samlever/ægtefælle i en lejlighed og klarer sig godt socialt og har gode økonomiske vilkår. Han anvender i gennemsnit 27,5 timer om ugen til træning og transport og har årligt forlagt ca. 1 måneds træning til udlandet. Han er tilknyttet et Team Danmark-center og vurderer træningsbetingelserne (faciliteter, trænere mv.) som tilfredsstillende, men kunne godt ønske sig mere tid til at træne. Han er dog ikke tilfreds med de økonomiske betingelser og mulighederne for at have

hjælpere med til konkurrencer, til trods for at han formentligt har en individuel sponsor. Holdkammeraterne og Team Danmark, vurderer han, er det, der har størst betydning for resultaterne, mens klubben, klubtræneren og forældrene kun har lille betydning. Han oplever et stort behov for at kombinere eliteidræt med civilt arbejde eller uddannelse og for tilskud til sociale udgifter (børnepasning, husleje mv.).

Billedet er som sagt stærkt forenklet, og på en række punkter er der ganske stor variation i eliteidrætsudøvernes vilkår og holdninger. På den ene side er der en (mindre) gruppe af eliteidrætsudøvere, som er stærkt målrettede og stort set ikke beskæftiger sig med andet end deres idræt, og på den anden side en (noget større) gruppe af eliteidrætsudøvere, der er knap så fokuserede. Tilsvarende er der en (mindre) gruppe af eliteidrætsudøvere, der er økonomisk ganske velstillede, og en (noget større) gruppe, som er mere trængt økonomisk set.

Set under et må det konstateres, at de aktives tilfredshed med Team Danmark er ganske stor, hvilket også er blevet bekræftet af andre undersøgelser (PLS Consult, 1997; Riiskjær, 1997). De fleste eliteidrætsudøvere finder, at Team Danmarks tilstedeværelse er en afgørende forudsætning for deres udvikling, og at Team Danmarks tilbud i vid udstrækning imødekommer de aktives ønsker og behov. På den anden side udtrykker stort set alle aktive også et ønske om mere tid og flere økonomiske ressourcer.

Sammenlignet med eliteidrætsudvalgets undersøgelse fra 1983 viser undersøgelsen fra 1995, at der på en række områder er sket forandringer i eliteidrætsudøvernes vilkår. Bl.a. er eliteidrætsudøvernes gennemsnitlige alder faldet en anelse, mens tidspunktet for påbegyndelse af målrettet træning er steget lidt. Sammenligningerne på disse punkter skal dog tages med nogen forbehold. De tidsmæssige krav er steget med 25 %, hvad angår træning og antal dage, udøverne deltager i internationale konkurrencer. Ligeledes er konkurrencesæsonen blevet både udvidet og intensiveret betydeligt i flere idrætsgrene, således at der trænes intensivt en stor del af året, og således at konkurrencerne strækker sig over en længere periode (i flere idrætsgrene over hele året) med flere konkurrencer presset ind i løbet af sæsonen. Der er store forskelle i tidskravene imellem idrætsgrenene, men i 1983 var forskellene endnu større. I den forstand er træningsmængden i de tidligere træningsekstensive idrætsgrene sat betydeligt op.

Undersøgelsen er som sagt fra 1995, og det er udvalgets indtryk, at de tidsmæssige krav er øget yderligere siden – både hvad angår træningsmængde og konkurrencesæson. Det er i øvrigt også udvalgets vurdering, at den tid, de aktive opholder sig i udlandet i forbindelse med træningslejre og konkurrencer, er steget ganske betydeligt.

Team Danmark har selv foretaget en analyse, der skulle undersøge, om der er sket ændringer i medaljetagernes alder. Analysen viste, at dette

ikke er tilfældet. Gennemsnitsalderen hos medaljetagerne ved EM, VM og OL har været meget konstant i perioden 1993-1999. Imidlertid kunne der spores en ganske stor spredning. Hos de kvindelige medaljetagere varierede alderen mellem 16 og 38 år, mens den hos de mandlige varierede mellem 18 og 48 år.

Subelites vilkår (2000)

I undersøgelsen af den danske subelites vilkår (Nielsen et al., 2000) var subelite defineret som de aktive, der ligger lige under den absolutte elite og som den gang var placeret i Team Danmarks bruttogrupper, men ikke på selve kandidatlisten, dvs. den nationale elite.

Undersøgelsen viste, at subeliten i gennemsnit er yngre end den absolutte elite, og at de anvender lidt mindre tid til træning (ca. 23 timer pr. uge) – men til gengæld mere tid på arbejde og uddannelse. Det er imidlertid ikke udbredt, at subeliten bruger længere tid på uddannelsen end den normerede, selv om det også kan konstateres, at stivheder i uddannelsesforløbet er til stor gene. Blandt de erhvervsaktive i subeliten har en stor andel fuldtidsarbejde.

Generelt er subeliten tilfreds med trænings- og konkurrencevilkår, men kendskabet til og tilfredsheden med Team Danmark er beskednen. Især er der utilfredshed med manglen på individuel økonomisk støtte og manglen på muligheder for at opnå international rutine.

Undersøgelsen konkluderer, at den danske elitemodel – set med subelites briller – er ved at komme under pres. Subeliten oplever en række negative sociale og økonomiske konsekvenser af sin satsning på eliteidræt og finder det vanskeligt at forene eliteidrætten med en civil karriere. Selv om der inden for subeliten er udbredt opbakning til idealet bag Team Danmark-modellen, er der mange, der vurderer, at det ville være godt, hvis støtten kunne tilrettelægges på en sådan måde, at det ville være muligt at koncentrere sig fuldt og helt om eliteidrætten i en periode, og så bagefter få støtte til uddannelse eller job. Det er dog den altovervejende vurdering i subeliten, at tilværelsen som eliteudøver er positiv, og kun få frygter fremtiden, når elitekarrieren er slut.

At forene eliteidræt og uddannelse (2002)

Danmarks Idræts-Forbund fik i 2002 foretaget en analyse af eliteidrætten i Danmark vha. konsulentfirmaet KPMG. Analysen indeholder en række del-undersøgelser, hvoraf den ene omhandler de aktives uddannelsesvalg og -muligheder.

Denne undersøgelse er baseret på spørgeskemaer fra såvel aktive som tidligere aktive eliteidrætsudøvere, og undersøgelsen inddrager derved en gruppe, som ikke tidligere er indgået i lignende undersøgelser. Grundet den lave svarprocent (32 %) skal undersøgelsens resultater dog tages med et vist forbehold.

Undersøgelsens mest centrale konklusion er, at eliteidrætsudøvere uddannelsesmæssigt klarer sig godt, og betydeligt bedre end befolkningen set som helhed. Disse fund er i fuld overensstemmelse med tidligere gennemførte undersøgelser. Det høje uddannelsesniveau opnås enten før eller sideløbende med idrætskarrieren, og undersøgelsen konkluderer, at det høje uddannelsesniveau først og fremmest må tilskrives udøvernes evner, mens særlige ordninger og tilbud om f.eks. forlængede ungdomsuddannelser tilsyneladende ikke har nogen særlig betydning for udøverens endelige uddannelsesniveau, men derimod sikrer den aktive mere tid til idrætten.

I undersøgelsen påpeges det, at 14 % af respondenterne, som er i Team Danmark-regi, kan karakteriseres "bijobbere", idet de kun uddanner sig eller arbejder 10 timer ugentligt. Undersøgelsen konkluderer, at denne gruppe bør vies særlig opmærksomhed, idet de kun har moderat tilknytning til uddannelsessystemet eller arbejdsmarkedet.

Undersøgelsen påpeger endvidere, at der er en gruppe bogligt svage udøvere, som kan komme i klemme i det nuværende system, idet uddannelsesordningerne hovedsageligt er rettet mod boglige uddannelser frem for arbejdsmarkedsrelaterede- og håndværksmæssige uddannelsesordninger.

Undersøgelsen indeholder også en analyse af de aktives sociale mobilitet, her defineret som uddannelsesniveau sammenlignet med forældrenes. Her fremgår det, at godt 40 % af de tidligere eliteidrætsudøvere har oplevet opadgående mobilitet – altså et højere uddannelsesniveau end deres forældre – mens godt 25 % har oplevet en nedadgående mobilitet. Dette skal dog tolkes ud fra det faktum, at uddannelsesniveaulet i befolkningen generelt har været stigende over tid.

Kontraktspillere i håndbold og fodbold (2002)

Afslutningsvis skal der kort redegøres for den senest tilgængelige undersøgelse, der omhandler vilkårene for mandlige fodboldspillere på kontrakt og kontraktspillere af begge køn i håndbold (Poula Helth, 2002). Dette er altså en undersøgelse, der afdækker den danske klubelites vilkår. Da undersøgelsen fokuserer meget specifikt på de 2 idrætsgrene, som måske har undergået den største forandring i perioden siden 1984, kan der på ingen måde generaliseres ud fra disse fund. Udvalget vurderer dog, at undersøgelsen giver et vigtigt indblik i udviklingen inden for de idrætsgrene, som har haft en eksplosiv økonomisk udvikling.

Sammenlignet med den mandlige normalbefolkning tjener fodboldspillere langt mere. Dette gælder for alle aldersgrupper. Forskellen er relativt mindst for de yngste grupper, der "kun" tjener dobbelt så meget som normalbefolkningen, for de øvrige aldersgrupper tjener fodboldspillerne godt tre gange så meget som normalbefolkningen. Det skal dog bemærkes, at spillerlønnene siden 2001 har været faldende. Således vurderer formanden for spillerforeningen, at gennemsnitsløn-

ningerne i 2003 ligger mindst 25 % under det niveau, som denne undersøgelse afdækker (Information, 30.7.2003). Håndboldspillerne tjener også mere end normalbefolkningen. Dette gælder også for alle aldersgrupper og begge køn. Indtægterne stiger forholdsmæssigt med alderen, således at spillere over 20 år tjener godt dobbelt så meget som gennemsnittet i befolkningen.

Kontrakttyper og gennemsnitlige indkomster i 2001 fremgår af nedenstående tabel:

	Fuldtidskontrakt/ gns. indtægt	Deltidskontrakt/ gns. indtægt	Bibeskæftigelseskontrakt/ gns. indtægt
Fodbold	64 % 534.000 kr.	21 % 202.000 kr.	16 % 67.000 kr.
Håndbold	3 % 438.000 kr.	43 % 229.000 kr.	54 % 163.000 kr.

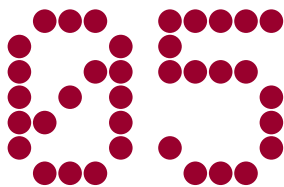
Spillerne er bedre uddannede end befolkningen som helhed, og der er langt større andel, der tager en gymnasieuddannelse. Der er også langt større andel af håndboldspillerne, der tager en videregående uddannelse, end af befolkningen som helhed. Ligesom spillerne er også deres forældre bedre uddannede end befolkningen som helhed. Det gælder for både fodbold- og håndboldspillerne, der med andre ord ikke bærer rundt på en negativ social uddannelsesmæssig arv. Hvis en gymnasieuddannelse ses som et værn mod fremtidige sociale- og uddannelsesmæssige problemer, så skaber professionaliseringen altså ingen sociale tabere. De fleste fodboldspillere hopper af uddannelsesvognen efter gymnasiet. Mange forventer at tage en høj uddannelse senere. Tallet forekommer dog, ifølge undersøgelsen, urealistisk højt. Mange fuldtidsprofessionelle angiver, at de har undladt at tage en videregående uddannelse pga. deres idrætskarriere. Specielt fodboldspillerne finder det vanskeligt at kombinere job/uddannelse med deres idrætskarriere. For håndboldspillerne er det både mere nødvendigt og opleves nemmere at kombinere idrætskarrieren med job/uddannelse, hvilket formentlig hænger sammen med, at håndboldspillerne oftere er på del- eller bibeskæftigelseskontrakt. Der er dog nogle, der oplever, at de to sideløbende karriereforløb til en vis grad har negativ indflydelse på hinanden. Kun få spillere har forlænget eller afbrudt deres uddannelse. Andelen er næppe større end i befolkningen som helhed, hvor der i de seneste år har været en tendens til, at flere forlænger deres uddannelse.

I forhold til fremtiden diskuteres forskellige ting blandt spillere i de to idrætsgrene. I fodbold er det opsparings- og pensionsordninger. I håndbold er det problemerne med i praksis at tage en uddannelse sideløbende med en karriere som kontraktspiller. Undersøgelsen påpeger, at flere ting tyder på, at fuldtidsprofessionelle spillere vil opleve et slags

kulturchock ved omstillingen til en normal tilværelse. Ud over den mentalt vanskelige overgang til en situation uden idrætskarrierens spænding, engagement og rampelys kan tilpasningen til en tilværelse med et normalt job og langt mindre fritid også opleves som belastende.

Undersøgelsen af kontraktspillernes vilkår i fodbold og håndbold tyder på, at specielt fodbolden bevæger sig længere og længere væk fra den øvrige eliteidræt. Både sportslige og økonomiske vilkår bliver stadig mere forskellige, og aktiviteten kommer i højere grad til at ligne en normal erhvervsmæssig virksomhed med normale arbejdstager-/arbejdsgiver-relationer. Dette rejser spørgsmålet om, hvorvidt området skal reguleres via eliteidrætsloven, eller om det i højere grad er et område for arbejdsmarkedslovgivningen og overenskomstsyste-
met. På den anden side spores der tendenser til, at det i stigende grad er problematisk at sikre "social og samfundsmæssig" forsvarlighed for de professionaliserede spillere, bl.a. i form af reelle uddannelsesmuligheder, hvilket jo netop er en af eliteidrætslovens målsætninger. Det er i denne diskussion også vigtigt at afveje i forhold til de sportslige hensyn (turneringsregler, holdudtagelser, etik m.m).

Kommunernes engagement i eliteidræt

Da eliteidrætsloven blev vedtaget i 1984, var det en klar forudsætning, at Team Danmarks brug af idrætsfaciliteter ikke måtte gå ud over breddeidrætten, og Team Danmark blev da også i flere kommuner mødt med en større eller mindre skepsis i den første fase, hvor hovedcentre og regionalcentre skulle etableres og udbygges.

I de senere år har Team Danmark imidlertid kunnet spore et tydeligt “stemningsskifte” i kommunernes forhold til eliteidræt, og flere kommuner er gået aktivt ind i satsningsområder omkring den lokale eliteidræt. Senest har udviklingen i Slagelse vist, at det kan lade sig gøre at købe sig til et særdeles konkurrencedygtigt kvindehåndboldhold, og på den måde placere byen centralt i den danske idrætsbevidsthed, til trods for byens manglende tradition og tidligere satsning på denne idrætsgren.

Der blev i forbindelse med Kulturministeriets udredningsarbejde om eliteidrætten i 1999 igangsat en undersøgelse af kommunernes involvering i eliteidrætten. Undersøgelsen omfattede 53 af landets 275 kommuner, og de blev udvalgt på baggrund af størrelse, tilstedeværelse af et Team Danmark-center og omfanget af kommunens samlede tilskud til idræt og fritid.

Kommunal eliteidrætspolitik

Af de 53 undersøgte kommuner angav kun tre at have formuleret og vedtaget en egentlig selvstændig politik på eliteområdet. En sådan politik indeholdt en klar afgrænsning af eliten i det lokale område, en hensyntagen til den sociale dimension, en målrettet træner- og lederudvikling og en plan for udbygning og anvendelse af faciliteter. De tre kommuner har etableret et egentligt eliteråd med repræsentanter fra idrætten, kommunen, erhvervslivet og uddannelsesinstitutionerne.

I andre 10 kommuner er der vedtaget et særligt afsnit om eliteidrætten som led i den overordnede idrætspolitik, kulturpolitik eller fritidspolitik. Indholdet omfatter i øvrigt næsten de samme elementer som i de kommuner, hvor der er vedtaget en selvstændig politik på området. I enkelte af kommunerne er der dog foretaget eksplicitte overvejelser om forholdet mellem elite og bredde.

Yderligere 12 kommuner anførte, at de overvejede eller planlagde at fastlægge en egentlig politik på området.

Af de 53 undersøgte kommuner var der således 25 kommuner, der arbejdede efter en egentlig eliteidrætspolitik – eller overvejede at gøre det.

Kommunernes bevæggrunde for at involvere sig i sektoren er meget forskelligartede. Et træk hos flere synes dog at være en tilpasning til professionaliseringen af eliten og en dertil hørende usikkerhed over for dannelsen af aktieselskaber i sektoren. En anden markant bevæggrund skal søges i ønsket om at markedsføre kommunen, at få kommunen på landkortet.

Nogle kommuner anførte, at satsningen er iværksat efter inspiration fra lokale klubber, Danmarks Idræts-Forbund eller Team Danmark. Endelig blev det fremført, at eliteidræt og eliteidrætsbegivenheder bidrager positivt til den lokale økonomi ved at skabe omsætning og beskæftigelse.

Kommunal støtte til eliteidræt

Den samlede direkte økonomiske støtte målrettet mod den lokale eliteidræt i de undersøgte kommuner udgør årligt ca. 11 mio. kr. Tildelingen af disse midler foregår som regel efter ansøgning, og i de fleste tilfælde er det klubberne, der står som ansøgere. Den reelle støtte vurderes dog at være langt større, idet kommunerne som bekendt finansierer og driver idrætsfaciliteterne.

I 11 kommuner har man arbejdet med at skabe forskellige varianter af et kommunalt Team Danmark. Disse "Team-modeller" dannes typisk i et samarbejde mellem kommunen, erhvervslivet og idrætsklubberne i byen, og kommunen forestår også typisk halvdelen af finansieringen, mens erhvervslivet og i enkelte tilfælde også klubberne bidrager med resten. Budgetterne varierer fra 300.000 kr. til 1 mio. kr. på årsbasis. Team Danmark har siden etableringen haft et tæt samarbejde med kommunerne i relation til faciliteter og til rådgivning i forbindelse med opbygning af lokale støtteforanstaltninger. Dette samarbejde har i de seneste år, hvor en række kommuner har intensiveret det lokale elitearbejde, resulteret i samarbejdsaftaler, som danner grundlag for et endnu tættere samarbejde i forhold til Team Danmark-støttede aktive og aktiviteter. Den primære opgave i samarbejdet bliver i fremtiden at intensivere samarbejdet også i relation til talentudviklingen og ad den vej skabe grundlag for en koordinering af indsatsen.

Der er indgået aftaler med Århus, Odense, Aalborg og Esbjerg kommuner.

Ud over videnoverførsel yder Team Danmark økonomisk støtte til ansættelse af koordinatore, og Team Danmarks sportschef repræsenterer organisationen i de enkelte samarbejdsorganer. I Århus er der etableret en elitefond med en bestyrelse, hvor erhvervslivet, specialforbundene, idrætssamvirket og Team Danmark er repræsenteret. Tendensen er, at det er denne model, som vil blive kopieret i de øvrige kommuner.

Adskillige kommuner anførte et ønske om at etablere en "Team-model" på et tidspunkt. I 6 kommuner var kommunen indtrådt som sponsor for et enkelt hold.

Omfanget og karakteren af kommunernes indirekte støtte er mere vanskelig at afdække. Størstedelen af kommunerne – i alt 35 – anførte, at de vil tage eller har taget særlige hensyn til eliten ved byggeri eller drift af kommunens idrætsfaciliteter, mens 17 bemærkede, at der tages særligt hensyn til eliten ved tildeling af banetider. Dertil kommer, at en række kommuner har afsat særlige beløb til at støtte en satsning på eliteidrætsbegivenheder. I 7 kommuner fokuseredes der på behovet for en fleksibel uddannelse, og kommunerne går i nogle tilfælde ind med en supplerende hjælp i forhold til Team Danmark – bl.a. over for de yngste eliteidrætsudøvere, i 9.-10. klasse. Endelig skal det nævnes, at enkelte kommuner har medvirket til en særlig ansættelse af eliteidrætsudøvere under en eller anden form.

Undersøgelsen giver grundlag for at fastslå, at der i mange af de store kommuner nu foregår et – mere eller mindre – systematisk og målrettet elitearbejde, og at denne satsning også indbefatter ressourcer af et betydeligt omfang. Selv om kommunerne måske også tidligere har støttet eliten særskilt, er det nu blevet åbenlyst og sker på grundlag af en formuleret politik. De mange "Team-modeller" synes tydeligvis at være udtryk for en ny udvikling.

Ser man på kommunernes samlede udgifter til idrætten synes der at fremkomme nogle klare tendenser, nemlig at kommunerne i stadig stigende grad involverer sig i idrætten. Der er i løbet af de sidste 10 år blevet givet godt 53 % flere midler (i løbende priser) til idrætten fra kommunalt regi. Dette engagement kan ikke umiddelbart opsplittes i forhold til begreberne "bredde" og "elite", men det er en vigtig udvikling, som klart peger i retning af kommunernes stadig større engagement i denne sektor. Det skal dog påpeges, at en stor del af væksten må henregnes til en stigning i udgifterne til vedligehold og renovering af idrætsanlæggene.

Tabel 5.1

Offentlige tilskud til idrætten 1992-2002, Mio. kroner i løbende priser

Kilde: Kulturens penge og Dansk Tipstjenestes årsregnskaber

	1992	1996	1999	2000	2001	2002
Støtte til idrætsforeninger mv.	714	856	945	958	989	1.023
Drift af kommunale Anlæg	1.137	1.283	1.410	1.438	1.506	1.588
Kommunale anlægsudgifter	190	512	381	488	768	516
I alt i kommunal støtte	2.041	2.651	2.736	2.884	3.263	3.127
Statslige tilskud til idrættens hovedorganisationer (DGI, DIF og DFIF)	375	481	461	499	475	502

De kommunale tilskud til idrætten har altså været stigende i de seneste 10 år, hvilket også har været tilfældet med den statslige støtte til idrættens hovedorganisationer via tipsmidlerne.

Der er blevet gjort flere forsøg på at estimere, hvor stor en andel den samlede offentlige støtte udgør af idrætsforeningernes ressourcer. En sådan estimering rummer en række usikkerheder, men på baggrund af kommunale budgetter, de statslige bidrag til hovedorganisationerne, samt undersøgelser af idrætsforeningernes økonomi er det blevet beregnet, at værdien af den samlede offentlige støtte til hele den foreningsorganiserede idræt – inklusiv støtten til landsorganisationerne – udgør godt halvdelen af de samlede indtægter/ressourcer (Ibsen, 1992 og 1997). Deri er imidlertid ikke medregnet værdien af frivilligt arbejde. Hvis dette medregnes, er det blevet skønnet, at den kommunale/offentlige støtte udgør ca. en fjerdedel af de samlede ressourcer. Der er dog tale om usikre skøn, og der er store forskelle fra forening til forening og fra foreningstype til foreningstype.

Idrætsfonden Danmark

Idrætsfonden Danmark har siden etableringen i 1995 også været en medspiller og sparringspartner for de kommuner, som har villet involvere sig i eliteidrætten og forsøge at tiltrække store idrætsbegivenheder, naturligvis i tæt samarbejde med de relevante specialforbund.

Den nyligt afsluttede evaluering af Idrætsfondens virke – foretaget af PLS Rambøll – viser overordnet, at forbund og samarbejdspartnere er meget tilfredse med de ydelser, som fonden har udbudt, men evalueringen påpeger også, at der i de kommende år er brug for betydeligt flere ressourcer til området, hvis fonden skal kunne gøre en forskel i den stadig skærpede internationale konkurrence. I forhold til de kommunale myndigheder fremhæves det i evalueringen, at der er behov for en national strategi for internationale idrætsbegivenheder og tilhørende faciliteter, idet dette kan være med til at skabe klarhed blandt forbund, offentlige myndigheder og virksomheder om ambitionsniveau og strate-

gi. Derudover konkluderes det, at særligt de kommunale myndigheder aktivt har brugt de af fonden udarbejdede effektanalyser – de såkaldte STØBBE-analyser. Analyserne kan vise, hvilke afkast idrætsbegivenheder giver lokalt såvel som nationalt. Det konkluderes, at STØBBE-analyserne anvendes regionalt og kommunalt som en central forudsætning for kommunal/regional medfinansiering.

Mulige konsekvenser af det stigende kommunale engagement

Det øgede kommunale engagement i idrætten – og i særdeleshed i eliteidrætten – er en meget positiv tendens. Det stigende engagement har dog affødt et behov for en afklaring mht. de kommunale myndigheders råderum og støttemuligheder i forhold til den lokale eliteidræt. Det er vigtigt at få præciseret og klarlagt de kommunale myndigheders mulighed for at være med til at udvikle et levende lokalt eliteidrætsliv.

Som en del af denne afklaringsproces har Konkurrencestyrelsen i august 2003 afgivet en rapport som omhandler kommunernes udlejning af stadions til de professionelle fodboldklubber, der er etableret som private aktieselskaber. Efter gældende regler må kommunerne gerne leje deres stadion ud til professionelle klubber, men det skal ske på markedsmæssige vilkår, da klubberne ifølge Indenrigs- og Sundhedsministeriet skal betragtes som erhvervsvirksomheder. Ifølge kommunalfuldmagtens uskrevne regler må kommuner ikke støtte erhvervsvirksomheder. I den forbindelse har der været rejst en række sager for de forskellige tilsynsråd, men da der ikke findes et marked for udlejning af stadions, har det været vanskeligt at fastsætte en markedspris.

Konklusionen i rapporten er, at de fleste danske professionelle fodboldklubber betaler en stadionleje, der nogenlunde svarer til markedslejen, men at enkelte klubber betaler en leje, der ligger noget under markedslejen.

Styrelsen har på den baggrund en række anbefalinger, som bl.a. indbefatter:

- Kommunerne anbefales at udarbejde et særskilt regnskab for driften af de(t) idrætsanlæg, der benyttes af professionelle klubber. Regnskaberne skal danne baggrund for klubbens leje.
- Kommunerne anbefales i det omfang, det er muligt, at udlicitere driften af stadion.
- Det anbefales for at sikre lighed og for at hindre ulovlig støtte, at alle aftaler mellem professionelle klubber og kommuner gøres tilgængelige for offentligheden.
- Kommunerne anbefales endelig for at mindske ressourcspildet, at gøre evt. nybyggede stadionanlæg multifunktionelle eller sørge for, at anlægget kan anvendes af flere sportsklubber.

Den opadgående økonomiske spiral i eliteidrætten har medført, at kravene til faciliteter er øget – dette gælder fra både udøvernes og tilskuernes side. Disse øgede krav har formentlig den konsekvens, at kommunerne i fremtiden i højere grad bevidst og aktivt skal prioritere, hvorvidt de ønsker at satse på eliten og derved fortsat bidrage til elitens krav til faciliteter. I denne sammenhæng er det oplagt at påpege det fordelagtige i et øget samarbejde mellem eliteinstitutionen og de kommunale myndigheder omkring den overordnede nationale og strategiske planlægning af faciliteter til eliten og eliteidrætsbegivenheder.

I forlængelse af denne pointe stiller udvalget spørgsmålstegn ved, hvorvidt det i fremtiden vil være realistisk at tiltrække større internationale idrætsbegivenheder til de danske kommuner, som har vanskeligt ved at klare finansieringen alene. Der bør derfor arbejdes mod at styrke den nationale indsats med henblik på at tiltrække større internationale begivenheder til landet.

Medier og sponsorer

Den moderne eliteidræt har i mange tilfælde fået nogle vigtige medspillere i medierne og sponsorerne. I takt med samfundets generelle udvikling siden 1984, har disse to medspillere fået anderledes centrale placeringer på banen, og normerne for, hvorledes dette samspil kan fungere, har ligeledes været i rivende udvikling i perioden. Samspillet har i dag fået karakter af et gensidigt afhængighedsforhold, hvor de implicerede parter i bred forstand skaber rammerne om idrætsbegivenheden i fællesskab. Dette fællesskab kan dog også udlægges som en indbyrdes kamp om pladserne, hvor magten til at definere betingelserne skubbes rundt i det trekantede spillerum, som opstår imellem partnerne.

I dette trekantsforhold mellem medier, sponsorer og eliteidræt repræsenterer eliteidrætten det værdigrundlag, som er fundamentet i idrætten. Den positive og tidssvarende udvikling foregår i et samarbejde hvor parterne respekterer og gensidigt inspirerer hinanden. Balancen mellem det at iscenesætte en moderne idrætsbegivenhed og en udvikling hen imod en decideret "showsport", hvor forbindelsen til idrættens kerne er brudt, er en balancegang, som konstant kræver refleksion af alle de involverede. Hvis eliteidrættens grundlæggende kulturpolitiske målsætninger skal fastholdes, må økonomiske interesser ikke få den styrende rolle i dette spil.

Den gensidigt forstærkende forbindelse imellem parterne udgør en risiko for den journalistiske faglighed i formidlingen af sportsstoffet. Når journalistikken bevæger sig ind i spændingsfeltet mellem eliteidrætten, medier og sponsorer, rummer det en fare for, at den frie og kritiske indfaldsvinkel, som bør være journalistikkens udgangspunkt, går tabt.

Denne pointe er senest blevet bragt til debat i forbindelse med Ugebrevet MandagMorgens undersøgelse af den skrevne skandinaviske presse,

som blev offentliggjort i november 2002 (MandagMorgen nr.39, 2002). Undersøgelsen konkluderer, at kun 19 % af alle sportsartikler i udvalgte danske aviser¹ har et problemorienteret udgangspunkt, mens den resterende hovedpart på traditionel og anti-konfrontativ vis formidler resultater, referater, nyt om personer, klubber m.m. Dette faktum, mener undersøgelsen, skyldes de tætte personlige- og økonomiske bånd mellem medier, idrættens organisationer og de aktive.

Det stadig tættere samarbejde med medier – og sponsorer – har også ført til en række visuelle forandringer. Aktiviteternes iscenesættelse tilpasses i mange tilfælde, så de er transmissionsegne og effektive reklameformidlere, og æstetikken underlægges reklamen. Sponsorlogoer erstatter historiske klubsymboler, produktnavne placeres på rum, baner og udøvere, udelukkende med effektiv eksponering som kvalitetskrav.

For de aktive indebærer en massiv tv-dækning en øget interesse fra sponsorernes side. Sponsorer giver ikke alene økonomisk mulighed for hyppigere og bedre træningsmuligheder, de åbner også op for personlig eksponering og eventuelt fremtidige ansættelser. Disse muligheder er selvsagt positive for den enkelte udøver, men kan også medføre en udtalt binding i form af loyalitet over for sponsorerne og et voldsomt pres på den enkelte udøver. Det er derfor vigtigt, at de aktive har adgang til kompetent og hurtig medierådgivning, ligesom det er oplagt, at de bør have viden om mediernes måde at sætte dagsorden på og den journalistiske tænkning.

Idræt i dansk tv

Der er flere årsager til hovedsageligt at fokusere på tv: Det er det medie, der står centralt i forhold til eliteidrættens indtægtsmuligheder – det er tv-mediet, der kan være penge i. Derudover har det været fremført, at tv i høj grad sætter dagsordenen for de øvrige journalistiske medier – en begivenhed er blevet interessant alene ud fra den betragtning at den tv-transmitteres.

Omfanget af sport på dansk tv er stigende, men mest pga., at stadig flere dansk sprogede kanaler med sport er tilgængelige for størstedelen af befolkningen. Det stigende udbud af tv-sport varierer dog i høj grad i forhold til de store idrætsbegivenheders rytme. Der er således stor forskel på “lige” og “ulige” årstal, idet det er de lige årstal, der danner rammen for megabegivenheder som OL, samt EM og VM i fodbold. Det skal dog bemærkes, at det ser ud til at DR, indskrænker sine sportstransmissioner.

---

¹ Undersøgelsen er baseret på Berlingske Tidende, EB., B.T., Jyllands-Posten og Politiken.

Tabel 6.1

Antal timers sport på de største danske tv-stationer / procent af kanalens samlede sendetid.

Baseret på TV-meter årsrapporter fra 1998 og 2001.

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
DR 1	599 / 14%	414 / 10%	627 / 14%	372 / 8%	610 / 12%	381 / 7%
DR 2			83 / 4%	138 / 5%	119 / 4%	164 / 5%
TV 2	712 / 15%	474 / 9%	736 / 13%	585 / 11%	816 / 15%	573 / 10%
TV 2 – zulu						820 / 23%
TV3	165 / 3%	164 / 2%	325 / 5%	134 / 2%	82 / 1%	142 / 2%
TV3+					672 / 10%	603 / 8%

Det stigende udbud har dog ikke forrykket væsentligt ved det faktum, at det er ganske få idrætsgrene, der bliver transmitteret i dansk tv. Denne skæve fordeling må eliteinstitutionen også i fremtiden forholde sig aktivt til.

En undersøgelse igangsat af Idrættens fælles medieudvalg (Mølholm, 2002), som blev offentliggjort i 2002, påpeger netop denne skævhed, og fremhæver i den sammenhæng de to landsdækkende public service-kanaler, DR 1 og TV 2. Begge kanaler koncentrerer en meget stor del af sportssendetiden på meget få idrætsgrene. På DR 1 var 90 % af sendetiden i 2002 viet kun 4 idrætsgrene: fodbold, håndbold, motorsport og cykling. Tilsvarende tal for TV 2 viser, at 83 % af den samlede sports-sendeplade i 2002 gik til fodbold, håndbold, cykling og tennis.

Ser man alene på de nationale begivenheder, tegner der sig et klart billede af, hvad rettigheder og sendeforpligtelser betyder for variationen af den sport, som sendes på tv. I perioden siden 2000 har dansk håndbold klart domineret udbudet af nationale idrætsbegivenheder på DR 1 og TV 2. Således var $\frac{3}{4}$ af alle transmissioner fra danske idrætsbegivenheder på DR 1 i 2001 og 2002 håndbold, mens det tilsvarende tal for TV 2 er omkring 50 %. At håndbolds dominans er knap så markant på TV 2 skyldes, at TV 2 har særskilte transmissionsaftaler med bl.a. badminton, ishockey, tennis og professionel boksning.

Af ovenstående korte gennemgang står det også klart, at medlemstunge idrætsgrene som svømning, gymnastik og ridning har meget begrænset adgang til de danske tv transmissioner, og at størstedelen af idrætten aldrig har adgang til tv-mediet.

Sammenlignes disse tal med de forskellige idrætsgrenes repræsentation i de skrevne medier, fremkommer samme polariserede mønster. Undersøgelsen fra november 2002 viser, at fodbold i året 2001-2002 fyldte over 56 % af de danske sportssiders spaltepads, med hånd-

bold på andenpladsen med godt 10 %. I forbindelse med den samme undersøgelse blev der desuden rejst en kritisk kommentar i forhold til tv-stationernes fokusering på de idrætsbegivenheder, som stationerne selv har tv-rettigheder til. Denne fokusering fordrejer væsentligheds-kriteriet, idet stationerne bygger op til og iscenesætter de begivenheder, der skal sendes fra, som om de var de altdominerende begivenheder på det valgte tidspunkt. Dette kan, ifølge undersøgelsen, have den konsekvens, at medierne i deres lukkede kredsløb definerer, hvilke idrætsbegivenheder der skal fokuseres på og befolkningen præsenteres for, alene på baggrund af, hvilke tv-rettigheder de centrale tv-stationer har haft mulighed for og interesse i at købe.

Det er et udbredt ønske hos de fleste specialforbund at få tildelt mest mulig sendetid på tv. Ønsket er både forbundet med en forestilling om, at eksponering afføder øget interesse og dermed flere medlemmer, og med en forhåbning om, at eksponeringen vil tiltrække flere sponsorer og dermed flere indtægter. Af samme grund fremføres det ofte fra specialforbundenes side med henvisning til alsidighedsforpligtelsen, at public service-kanalerne har en forpligtelse til at sprede tv-dækningen på flere idrætsgrene.

Det er dog ikke muligt at påvise en entydig sammenhæng mellem eksponeringen af en bestemt idrætsgren og medlemstallet i forbundene. De seneste års udviklinger tyder på, at forskellige idrætsgrene har haft vidt forskelligt udbytte af en ændret grad af eksponering.

DR og TV 2's aftale med Dansk Håndbold Forbund, som løber i perioden 2001 – 2006, forpligter de to kanaler til hver at sende mindst 40 kampe om året, hvilket er en markant eksponering af håndbolden. Dette vil de kommende år bringe ny viden til området, i form af et aktuelt parameter for balancegangen mellem at sikre eksponering, men samtidigt undgå overeksponering, ligesom det vil være muligt at lave undersøgelser, som belyser området eksponering og medlemstal – lokalt såvel som nationalt.

TV 2 har ligeledes indgået aftaler med badminton og ishockey for perioden 2001 – 2006, hvor vilkårene dog er meget mildere sendeforpligtigelser.

Derudover har Danmarks Idræts-Forbund/Team Danmark indgået en generel aftale med DR og TV 2, som indebærer, at stationerne har ret til at vise nyhedsklip fra alle idrætsgrene organiseret under Danmarks Idræts-Forbund. DR's aftale indebærer desuden en forpligtelse om transmissioner² fra 10 øvrige idrætsgrene – ud over håndbold og fodbold, mens TV 2's aftale indeholder en hensigtserklæring om at vise transmissioner fra mindst 10 idrætsgrene i alt. Det faktum, at sende-

---

2 Transmissioner defineres her som udsendelser over 10 minutters varighed.

forpligtelser og hensigtserklæringer skal indskrives i kontrakterne med tv-stationerne, når rettighederne til de attraktive idrætsgrene forhandles, vidner om, hvor svært det er for de "små" idrætsgrene at opnå eksponering på dansk tv.

Tv-sport – og i særdeleshed eksklusivretten til store idrætsbegivenheder – har traditionelt været ensbetydende med »gode« seerreaktioner og dermed muligheden for store reklameindtægter. Det giver fordelagtige kontrakter og produktionsmuligheder, der fastholder høje seertal, som så igen garanterer indtjeningen osv. Denne trekant mellem eliteidrætten, tv og sponsorer har indtil i dag haft en gensidigt forstærkende effekt overalt: For den tv-eksponerede eliteidræt har den betydet stærkt stigende indtægtsmuligheder, for sponsorerne en enestående markedsføringsmulighed og for medierne muligheden for høje seertal. Dette er billedet af en økonomisk spiral i positiv udvikling.

Den økonomiske spirals udvikling er dog langt fra så positiv og entydig i dag, idet flere faktorer synes at ændre sig:

- Antallet af idrætsbegivenheder i tv stiger – dvs. øget udbud.
- Interessen for at se sport på tv har vist en faldende tendens (Larsen, 2003). Dette viser sig både i forhold til absolutte tal (seere til TV 2 og DR's sene sportsnyheder), samt procentuelt, når befolkningen spørges om de "er interesserede i sport på tv".
- Den generelle afmatning bevirker, at efterspørgslen delvist falder, idet virksomhedernes sponsorering i mange tilfælde er en "overskudshandling".

Sponsorer og kampen om rampelyset

Fokuseres der på udviklingen i sportssponsorering i Danmark i de senere år, har tendensen været positiv, hvad angår den skønnede samlede omsætning:

Tabel 6.2

Udviklingen i sportssponsorering.

Kilde: Dansk Oplagskontrol.

1997	1998	1999	2000	2001
526 mio. kr.	525 mio. kr.	612 mio. kr.	583 mio. kr.	680 mio. kr.

Som det ser ud p.t., vil 2002-tallene være nogenlunde på linje med 2001, men bag tallene gemmer sig, at det primært er “de få, der bliver rige”.

Som følge af, at de landsdækkende tv-stationer DR 1 og TV 2 bruger langt størsteparten af deres sendeflade til at vise få idrætsgrene – det gælder både transmission og nyhedsdækning – er det de kendte sportsgrene, nemlig fodbold og håndbold, der løber med eksponeringen og dermed hovedparten af pengene.

Der er mange ting i forandring i det økonomiske kredsløb inden for eliteidrætten, og den øgede konkurrence samt faldende eller i hvert fald stagnerende priser på bandereklamer mv. gør, at indtægterne ikke øges så hurtigt som tidligere, og at de fordeles skævt.

I denne sammenhæng er det dog særdeles relevant at introducere og operere med begrebet “mærkevarer”. Det er varer, der udmærker sig ved at stå ved siden af det almindelige økonomiske kredsløb, idet disse varer har en unik karakter, der gør, at prisen ikke følger markedets almindelige regulering. På den danske idrætsscene kunne fodboldlandsholdet nævnes som en oplagt mærkevare, som i første omgang ikke er følsom over for de ovennævnte svingninger, idet denne vare har en helt særlig status. Hvorvidt håndbold er en mærkevare efter år 2006, er det endnu for tidligt at spå om, men den markante eksponering i en lang periode kan medvirke til, at spillet opnår denne status.

Sponsorere er langt fra en entydig størrelse, idet der findes stor variation i forhold til sponsorernes målsætning og engagementets form. Til trods for dette brede udgangspunkt kan sponsoraktivitet fastholdes via nøglebegrebet eksponering. Sponsoren vil eksponeres, kvalitativt og kvantitativt. Traditionelt har det væsentligste kriterium været det kvantitative – hvor mange potentielle kunder kan virksomheden nå ud til via sponsoratet – hvorfor tv-eksponering har været altafgørende for værdien af en sponsoraftale. Dette fokus på muligheden for masseeksponering er stadig yderst centralt, men virksomhedernes syn på kommunikation og PR udvikler sig hele tiden og bliver mere nuanceret. Således er der en stigende accept af, at kun få varergrupper kan sælges udelukkende via monotone gentagelser af et ikon eller firmanavn, hvorfor kvaliteten og indholdet af eksponeringen bliver central. Holdningen er i dag, at varer i højere grad skal kunne fortælle en historie, som kan positionere forbrugeren positivt i vedkommendes eget univers. Dette har igen den konsekvens at markedsføringsstrategier for produkter eller virksomheder bliver mere sammensatte og komplekse og gerne forsøger at inddrage en række forskellige kommunikationssituationer og former. Med til denne udvikling hører fænomenet “branding”. Her forsøger en virksomhed eller organisation at få knyttet en række værdier til sig – værdier som i mange tilfælde kommunikerer non-verbalt. Der skal altså kommunikeres stemninger og følelser, gerne visuelt, og her er idrætten et oplagt værktøj. En sådan kommunikation af værdier og

følelser kunne i denne sammenhæng være via sponsorater med bestemte idrætspersonligheder, som udstråler de ønskede signaler eller værdier.

I forbindelse med sponsorering af enkeltbegivenheder har der i de seneste år været en tendens til at prisen for at få fx bandereklamer til en tv-transmitteret håndboldkamp har været faldende pga. det større udbud. Prisleddet skyldes måske også den større usikkerhed i forhold til effekten af denne type sponsorering. De samlede indtægter til, i dette tilfælde, håndboldklubben har dog været de samme, idet klubben har haft flere kampe at sælge, men priserne for de enkelte begivenheder er faldet. Dette faktum har haft den konsekvens, at nye og mindre virksomheder er blevet "løkket" til at involvere sig i dansk eliteidræt. Prisleddet har dog også betydet at sponsorerne vælger de "sikre løsninger", dvs. idrætsgrene som er "kendte" tv-idrætsgrene, frem for at engagere sig alternativt. Tankerækken er altså – lidt forenklet – hvorfor indgå aftale med en mindre idrætsgren, som godt nok eksponeres i tv ved denne begivenhed, når man kan få del i en mere etableret tv-idrætsgren for en overkommelig pris. Dette mønster fastholder de samme tendenser som indtægterne fra salg af tv-rettighederne, dvs. en polarisering i forhold til idrætsgrenenes økonomiske vilkår.

Sponsorater forsøges i stadig højere grad at sælges i pakker, hvor idrætten sælger flere sider af sig selv, dvs. leverer nye ydelser ud over muligheden for masseeksponering via firmanavnet på brystet. Her er tale om en række nye områder, som i højere grad fokuserer på kvalitet og individualitet, som fx human ressource-ydelser, "oplevelser" og virksomhedsidentitet og business to business-løsninger. Denne udvikling må eliteidrætsorganisationen naturligvis forholde sig aktivt til.

I lyset af samfundsudviklingen og de efterstræbte kompetencer, er der ved at ske en ændring i udøvernes forventninger til sponsorater. Værdien af sponsorater omfatter altså andet end det rent økonomiske udbytte. Værdien er også de muligheder, som sponsorater eventuelt kan give udøverne efter den aktive periode, og der ses derfor flere sponsorrelationer, som tydeligvis har en dimension for de aktive, der rækker ud over det rent økonomiske. Et godt eksempel på dette er Team Danmarks aftale med rekrutterings- og medarbejderudviklingsfirmaet Adecco.

Som før nævnt er sponsormidler ofte de investeringer, som hurtigst spares i en økonomisk nedgangsperiode. Og dette synes at være situationen lige nu, hvor der opleves en vis træghed på sponsormarkedet, og der kan konstateres en generel tilbageholdenhed hos erhvervsvirksomhederne. Disse konjunktursvingninger vil først påvirke de idrætsgrene og udøvere, som i forvejen har svært ved at indgå sponsorkontrakter, hvorfor den økonomiske polariseringstendens også fastholdes i nedgangsperioder.

Oprettelsen og udbygningen af Team Danmark

I international sammenhæng var Team Danmark et af de første eksempler på en samlet, koordineret national satsning på eliteidrætten opbygget i et samarbejde mellem staten, de frivillige organisationer og erhvervslivet. Denne filosofi har siden tjent som inspiration for en række lande i Europa.

I 1985 blev det første repræsentantskab nedsat, og det valgte 5 medlemmer til en bestyrelse, hvor amtsborgmester Per Kaalund af kulturministeren var blevet udpeget som formand. På det efterfølgende repræsentantskabsmøde fremlagde bestyrelsen på baggrund af betænkningen og det samlede lovgrundlag et forslag til overordnede retningslinjer for institutionen, og de blev sammen med et forslag til vedtægter godkendt. Retningslinjerne dannede udgangspunkt for den efterfølgende opbygning af Team Danmarks struktur – en struktur som siden i hovedtræk har været fastholdt og udbygget i takt med udviklingen.

Bestyrelsen nedsatte et idrætsudvalg, der fik til opgave at vurdere konsulentafdelingens indstillinger til ansøgninger fra kandidater, der kunne leve op til Team Danmarks støttekriterier. Desuden nedsattes en arbejdsgruppe, der skulle tage sig af at formulere Team Danmarks politik på områderne dopingkontrol, idrætsmedicin og forskning.

Som direktør ansattes Preben Kragelund, og administrationen blev opdelt i en konsulentafdeling (nu sportsafdeling), der varetog kontakten til og vejledningen af de aktive og trænerne og opgaverne inden for doping, forskning og idrætsmedicin, en planafdeling, der tog sig af opbygningen af centerstrukturen, og en marketingafdeling, der varetog indtjeningen i form af sponsorater og tv-aftaler.

I de efterfølgende år udbyggede Team Danmark alle støtte- og serviceområderne til de aktive i samarbejde med Danmarks Idræts-Forbund, der blev etableret hoved- og regionalcentre, samt en marketingfunktion. Dette har siden udgjort grundlaget for Team Danmarks indsats.

Økonomisk fordeling

Det oprindelige lovforslag indeholdt ikke detaljerede bestemmelser om anvendelsen af eliteinstitutionens midler, men det fremgik, at institutionen skulle opbygges i 3 etaper, og at dens samlede budget baseret på regnskabstal fra 1982-83 ville udgøre ca. 50 mio. kr., når den var fuldt udbygget. Tabel 7.1 viser, hvorledes man havde forestillet sig den etapevise udvikling, og tallene er sammenstillet med de aktuelle regnskabs-tal fra 2002, hvor de samlede udgifter var på omkring 121 mio. kr. I bemærkningerne til loven blev det fastslået, at 1.fase var tænkt iværksat umiddelbart efter lovvedtagelsen i 1984, mens 2.fase var påtænkt efter 2 år og 3. fase efter yderligere 2 år.

Tabel 7.1

Forventet fordeling af Team Danmarks midler i henhold til lovforslaget, sammenholdt med udgifternes fordeling i 2002.

Procentvis fordeling af institutionens midler	1. fase	2. fase	3. fase	2002
Administration ¹	10 %	5 %	5 %	8,4 %
Konsulentbistand	10 %	20 %	25 %	12,4 %
Individuel støtte til udøverne	30 %	30 %	25 %	26,6 %
Støtte til arrangementer m.v.	5 %	5 %	5 %	1,1 %
Anlæg og faciliteter	25 %	20 %	15 %	9,2 %
Træning og instruktion ²	20 %	15 %	15 %	30,9 %
Uddannelses- og arbejdsmarkedsforanstaltninger ³		5 %	5 %	1,6 %
Idrætsmedicin og forskning ⁴			5 %	4,4 %
Marketing (produktionsselskab) ⁵				5,4 %
	100 %	100 %	100 %	100 %

1. Administrationsudgifter indeholder bl.a. inventar, it-udstyr og -driftsudgifter for hele Team Danmarks administration og i 2002 en engangsudgift i forbindelse med Team Danmarks flytning til nye kontorfaciliteter i Idrættens Hus.
2. Aktivomkostninger i forbindelse med træningslejre og daglig træning indgår i denne post.
3. Omkostninger til konsulent- og sekretærbistand i relation til uddannelse og arbejdsmarkedet indgår i konsulentbistand, og særlige projekter f.eks. i håndbold og fodbold indgår i den direkte støtte til forbundene. Økonomisk støtte til sportschefer, som bl.a. skal sikre formidlingen i relation til de aktives sociale situation, indgår i træning og instruktion.
4. Team Danmarks udgifter til Anti Doping Danmark er bogført under idrætsmedicin og forskning, mens udgifter til behandling af aktive (læge, fysioterapi og massør) er bogført under konsulentbistand.
5. Team Danmarks marketingsafdeling indtjener 22,7 % af Team Danmarks samlede indtægter.

Støtten til de aktive bestod af et grundbeløb og af tilskud til bestemte udgifter (materiel, konkurrencedeltagelse mv.). Samarbejdet med specialforbundene var i vid udstrækning baseret på øremærkede tilskud til trænere, træningslejre, idrætsmedicinsk behandling etc. I opbygningsfasen var denne form for planlægning og styring ovenfra uvant for specialforbundene, og da samarbejdet mellem de frivillige ledere i de mange – især mindre og mellemstore – specialforbund og den professionelle struktur i Team Danmark heller ikke altid forgik lige gnidningsfrit, var forholdet i de første år i en række tilfælde anspændt. Der er dog efterhånden gennemført en omstillingsproces i specialforbundene, således at samarbejdet nu i langt de fleste tilfælde fungerer tilfredsstillende og konstruktivt i en dialogbaseret proces via fælles arbejds- og styregrupper.

Der stilles større og større krav til sportsfolkene, når det drejer sig om tid til træning og konkurrencer, om nye og forbedrede træningsmetoder, om målrettet forskning. Der er desuden behov for et udbygget system, der omfatter idrætsmedicinsk behandling, test, ernæring og idrætspsykologisk service. I erkendelse heraf, og da der ikke er udsigt til, at institutionen tilføres flere midler, samt ud fra den erfaring, at udviklingen internationalt er løbet fra nogle af forbundene, har Team Danmark indført et nyt støttekoncept, som betyder en højere grad af prioritering af idrætsgrene og samtidig en prioritering af de opgaver, der skal løses i forhold til idrætsgrenene. Oplægget er, at specialforbundene og Team Danmark skal arbejde tæt sammen om implementeringen af konceptet i de kommende år.

Team Danmarks virksomhed tager udgangspunkt i en tæt kontakt med de aktive. Med det nye støttekoncept, som blev vedtaget i 2001, spiller specialforbundene en endnu mere aktiv rolle som samarbejdspartnere end tidligere.

Team Danmarks støttekoncept og øvrige tiltag

“Danmark – det bedste sted i verden at dyrke elitesport” er omdrejningspunktet for Team Danmarks støttekoncept, som blev introduceret under OL i Sydney i 2000.

Visionen rummer institutionens opfattelse af, hvilke muligheder der er i Danmark for at støtte de danske topatleter i deres bestræbelser på at nå den absolutte internationale elite. Med lovgivningen som afsæt kan Team Danmark støtte aktive med et internationalt resultatperspektiv, samtidig med at der stilles krav om, at udviklingen skal ske på et forsvarligt grundlag – en mulighed som ikke eksisterer i andre lande.

Støttekonceptet har resultatperspektivet som omdrejningspunkt og fokus rettes mod de aktive og specialforbund, der kan og vil. Internt er ekspertområderne – idrætsmedicin, ernæring og fysisk træning – opnormeret. Testning, forskning og mentaltræning målrettes de behov, der defineres i samarbejde med det enkelte forbund, og konsulentrollen er blevet mere målrettet mod udvikling i et tæt samarbejde med de eliteansvarlige i specialforbundene.

Team Danmark har valgt at operere med tre typer af satsningsforbund: top-, elite- og individuel satsning. For at komme i betragtning til en satsning skal følgende kriterier være opfyldt:

- Internationalt resultatperspektiv
- Konsensus i elitearbejde fra klub til landshold
- Elitepolitik
- Ressourcer til at gennemfører en satsning
- Professionel organisation
- Politisk forankring af satsningen.

Forbundenes placering i støttekonceptet er baseret på en vurdering på baggrund af en disciplinanalyse af idrætsgrenen, hvor såvel internationale som nationale og organisatoriske faktorer indgår. Udarbejdelsen af analysen sker i tæt samarbejde med det enkelte forbund. Konklusionerne danner grundlag for Team Danmarks bestyrelses endelige beslutning om indplacering i de tre kategorier.

De forbund, som ikke opfylder kriterierne for satsning, kan indgå i kategorien landsholdsstøtte, som er en begrænset støtte til landsholds-samlinger, dog kun såfremt det vurderes, at der på sigt er grundlag for en satsning. Forbund, som ikke vurderes støtteberettigede, indgår i rådgivningsstøtte, hvilket åbner mulighed for at trække på konsulentgruppen samt generel vejledning, f.eks. i relation til sociale spørgsmål.

Samarbejdet med satsningsforbundene er forankret i en arbejds- og en styregruppe. Arbejdsgrupperne består som udgangspunkt af forbundets landstræner og sportschef samt Team Danmark-konsulenten. Gruppen har det daglige ansvar for den støtte, som specialforbundet og Team Danmark har bevilget til satsningen og besidder stor kompetence til i det daglige arbejde at foretage prioriteringer inden for de politisk afstukne rammer. Styregruppen er det overordnede samarbejdsorgan, som har det overordnede ansvar for elitesatsningen, og som tager stilling til principielle problemstillinger. Gruppen består i de fleste forbund af specialforbundets politiske ansvarlige og/eller specialforbundets administrative ansvarlige samt Team Danmarks sportschef. De aktive kan være repræsenteret i begge grupper.

Som led i at sikre, at forbundene har de nødvendige menneskelige ressourcer til at varetage elitearbejdet, har Team Danmark åbnet op for økonomisk støtte til ansættelse af sportschefer/-koordinatorer i satsningsforbundene samt sat fokus på personlig udvikling af disse grupper.

Målsætningen er, at støttekonceptet og fokuseringen på at optimere rammerne og styrke kommunikationen imellem de involverede eksperter vil kunne danne grundlag for et forøget resultatperspektiv i dansk elitesport, som samtidigt tager udgangspunkt i Team Danmarks motto: Vi vil ikke have medaljer for enhver pris!

Team Danmark har tillige udviklet en række tilbud til elitetrænere og -ledere. I samarbejde med Danmarks Idræts-Forbund har man etableret såvel Idrættens Trænerakademi som Idrættens Lederakademi. For Trænerakademiets vedkommende sammen med Syddansk Universitet og for Lederakademiet sammen med Handelshøjskolens Efteruddannelse.

Elitelederudviklingen er blevet revurderet i forbindelse med det nye støttekoncept. Team Danmark har efter 9 års samarbejde om Idrættens Lederakademi valgt at udtræde af samarbejdet og alene støtte enkelte elitelederes deltagelse i det fremtidige Lederakademi, som Danmarks Idræts-Forbund forestår.

Når det drejer sig om en grundlæggende elitesportsfaglig kvalificering af de personer i specialforbundene, der har ansvarsopgaver inden for forbundets elitearbejde, vil der fremover blive udbudt tematiske kurser gennem eksterne entreprenører, f.eks. firmaer som Cultivator, PLS-Rambøll og OlymPeak. Klubledere i eliteklubberne (kraftcentrene) vil kunne gennemgå kurser på f.eks. en idrætshøjskole. Bag overvejelserne ligger en prioritering af den opgave, det er at uddanne og kvalificere eliteledere i dansk idræt til at kunne udvikle, planlægge og gennemføre elitesport i et internationalt perspektiv.

Team Danmark medvirkede i 2001 i organisationsudvikling i 4 udvalgte specialforbund. Evalueringen af projekterne danner nu grundlag for en ny rollefordeling på området mellem Danmarks Idræts-Forbund og Team Danmark. Evalueringen af projekterne resulterede i, at Danmarks Idræts-Forbund forestår organisationsudviklingen i forbundene, men at Team Danmark indgår i organisationsudviklingen i de forbund, som har en elitesatsning.

Etableringen af centerstrukturen var som bekendt en anden stor opgave i opbygningsfasen. Ifølge lovforslaget skulle Team Danmark ikke selv forestå nybygning af faciliteter, men etablere et samarbejde med kommunerne om udnyttelse – og i nogle tilfælde udbedring – af de eksisterende faciliteter. Det var en forudsætning, at Team Danmarks brug af faciliteterne ikke måtte berøre den brede idræt. Erfaringerne tyder på, at det heller ikke har udgjort noget problem – tværtimod er forbedringen af faciliteterne – efter alt at dømme – også kommet det øvrige idrætsliv til gode.

En række forskellige hensyn er indgået i opbygningen af strukturen – herunder eksisterende faciliteter, forankringen af de pågældende idrætsgrene i lokalområdet, tilstedeværelsen af uddannelsesmuligheder m.v. Til centrene blev i første omgang knyttet landstrænere og senere en række eksperter i form af læger, fysioterapeuter, ernæringsrådgivere, idrætspsykologer samt uddannelses- og erhvervsvejledere. Der findes i dag 27 elitecentre og 83 træningscentre. Flere af centrene er placeret på samme lokalitet. Der finder en stadig koncentration af antal centre sted i forbindelse med udviklingen af de nye koncepter.

I forbindelse med centrene i universitetsbyerne er der tillige oprettet bofunktioner for unge idrætsudøvere, som må flytte hjemmefra i en tidlig alder, og som har behov for en bopæl nær træningsstedet. Det sker i tæt samarbejde mellem forældre, forbund og Team Danmark

Fra starten blev testning og forskning prioriteret højt, ligesom samarbejdet med Danmarks Idræts-Forbund om gennemførelse af dopingkontroller blev tillagt stor vægt.

Team Danmarks forskningsudvalg udarbejdede tidligt en omfattende perspektivplan, og testcentre blev etableret på Odense Universitetscenter (nu Syddansk Universitet) og i første omgang Rigshospitalet, nu på Bispebjerg Hospital. I mange amter blev der efterhånden også oprettet idrætsmedicinske ambulatorier, hvor alle idrætsudøvere kan søge rådgivning, diagnosticering og behandling, og det nuværende antal ambulatorier ser ud til at kunne dække efterspørgslen

Det nye støttekoncept har også haft indflydelse på fokus inden for serviceområderne, som omfatter bl.a. idrætsmedicin, testcentre og ernæring. Hvor læger og fysioterapeuter hidtil har været tilknyttet Team Danmark på ad hoc-basis, er der nu ansat et idrætsmedicinsk team, som primært skal arbejde med forebyggende træning samt analyser af træningsmetoder med henblik på at forebygge og behandle skader i satsningsforbundene.

Samarbejdet med testcentre er blevet intensiveret med henblik på at skabe et fælles afsæt til at indgå i arbejdsgrupper i satsningsforbundene. Testcentermedarbejderne vil her få en langt mere aktiv rolle end hidtil i bestræbelserne på at opnå verdensklasseniveau i de respektive specialforbund. Der er store forventninger til, at de nyetablerede arbejdsgrupper i satsningsforbundene vil betyde, at den viden, der er på testcentre i dag vil kunne nyttiggøres bedre end tidligere i et direkte samarbejde med de øvrige involverede eksperter.

Ernæringsområdet er blevet opprioriteret. Ud over konkret vejledning af trænere og aktive har fokus været på vægtregulering og kosttilskudsområdet. Med nytildførte ressourcer vil man nu kunne assistere samtlige satsningsforbund i at udarbejde en ernæringspolitik, hvor diætister via arbejdsgrupperne kan indgå som sparringspartnere i processen for trænere og sportschefer.

Team Danmarks indtjeningsforpligtelse er blevet varetaget af marketingafdelingen og er gennemført ved salg af radio- og billedrettigheder og ved indgåelse af sponsoraftaler med dansk erhvervsliv. Salg af radio- og billedrettigheder er forhandlet med tv-stationer af Danmarks Idræts-Forbunds og Team Danmarks fælles medieudvalg og ved særftaler med de enkelte specialforbund. For det samlede salg af disse rettigheder modtager Team Danmark en nærmere fastsat andel. Derudover forestår marketingafdelingen salg af såvel hovedsponsorater som ad-hoc-sponso-

rater for en række forbund. Afdelingen bidrager nu til Team Danmarks indtjening med ca. 21 mio. kr. netto årligt.

Et kerneområde i Team Danmarks virksomhed har siden etableringen været at skabe fleksibilitet på uddannelsesområdet, så en elitesportskarriere i praksis lader sig forene med en større eller mindre grad af tilknytning til uddannelsessystemet.

Med henblik på at sikre de aktive en ungdomsuddannelse forestod Team Danmark udviklingen af et 4-årigt gymnasieforløb for unge eliteidrætsudøvere, og der blev gradvist indgået aftaler om fleksible uddannelsesforløb på en række videregående uddannelser.

I forbindelse med det nye støttekoncept er der indgået samarbejdsaftaler med satsningsforbundene om, at der skal formuleres og indarbejdes en uddannelsespolitik i forbundene. Intentionen er at skabe fokus på job og uddannelse også fra forbundenes side. Lokalt vil der blive etableret netværk, som åbner muligheder for fleksibilitet på arbejdsmarkedet.

Andre nye tiltag på uddannelsesområdet de senere år har været en særlig studievejledning af elitesportsfolk ved Aarhus og Københavns Universitet, et fjernundervisningsprojekt i Frederiksborg Amt, indkøb af bærbare computere til udlån for elitesportsfolk under uddannelse samt udsendelse af et revideret hyrdebrev fra Undervisningsministeriet om særlig fleksibilitet for elitesportsfolk. Hyrdebrevet udsendes til alle uddannelsesinstitutioner under den koordinerede tilmelding.

De sportslige resultater

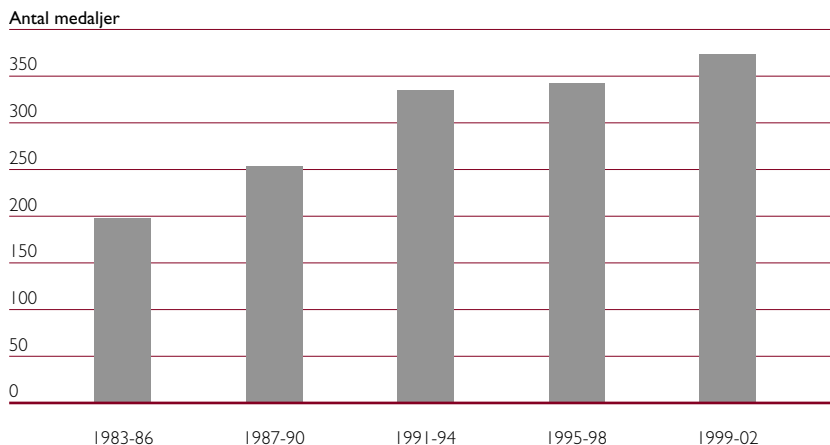
Ud over sikringen af en social og samfundsmæssig forsvarlig udvikling af eliteidrættens var Team Danmarks oprettelse i høj grad også begrundet i ønsket om, at dansk eliteidræt fortsat skulle kunne gøre sig gældende internationalt og helst skabe bedre resultater.

Måles dette succeskriterium på antallet af medaljer ved EM, VM og OL (hvert 4. år), er der da også sket en klar forbedring fra midten af 1980'erne (se figur 7.1). I perioden 1983-86 modtog danske eliteidrætsudøvere i alt 171 medaljer ved OL, VM og EM, i perioden 1995-98 var antallet vokset til 300, og i den senest opgjorte periode, 1999-2002, opnåede danske eliteidrætsudøvere i alt 325 medaljer. Næsten en fordobling af antal medaljer i en 20-årig periode. Betragtes alene medaljefordelingen ved OL har der været tale om en fastholdelse af niveauet (jf. figur 7.2)

Det skal tilføjes, at der i enkelte idrætsgrene er indført flere mesterskaber end tidligere, men samtidig er der med modsat virkning siden 1988 kommet knapt 40 nye nationer til, hvoraf nogle af nationerne har vist sig at tage en del medaljer i specifikke idrætter. Konkurrencen er dermed væsentligt skærpet.

Figur 7.1

Antallet af danske OL-, VM- og EM-medaljer 1983-2002.

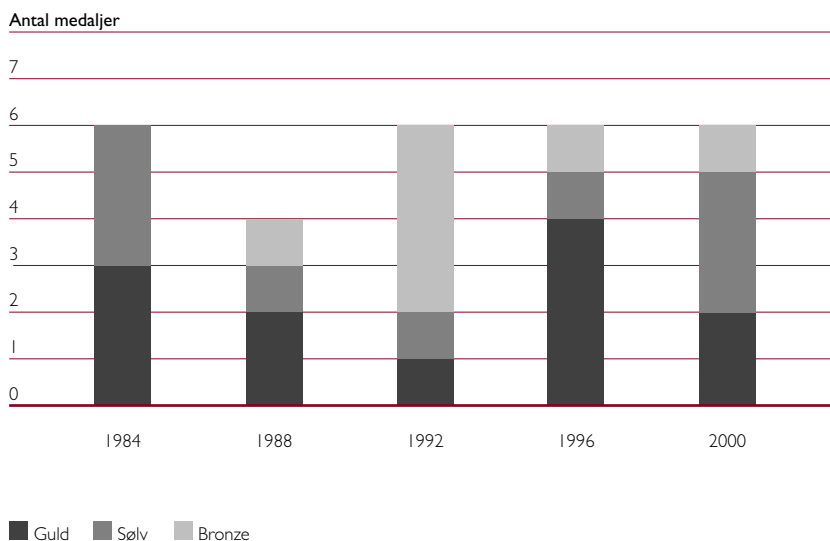
Med så stor en fremgang i medaljehøsten hersker der ikke tvivl om, at dansk eliteidræts resultater er blevet forbedret, og at tilstedeværelsen af Team Danmark har betydet en forskel.

Af de lande, som Danmark normalt sammenligner sig med i Europa, har enkelte, f.eks. Holland ganske vist haft bedre resultater, primært ved OL, mens andre, herunder de øvrige skandinaviske lande, har haft mindre medaljehøst ved EM og VM, og generelt må det konstateres, at Danmark klarer sig godt i den internationale konkurrence.

Der er en klar stabilitet i resultaterne, hvilket i sig selv er tilfredsstillende, men der er til gengæld heller ingen tvivl om, at det resultatmæssige potentiale er ved at være indfriet under de nuværende rammer og vilkår. Yderligere medaljer vil nok kræve ændret adfærd blandt alle aktørerne og øgede økonomiske ressourcer.

Figur 7.2

Antallet af danske OL-medaljer fordelt på valør 1984-2000.

Det hører med i resultatvurderingen, at den forsvarlige udvikling af eliteidrætten også indebærer, at der ikke ønskes medaljer "for enhver pris". Omend satsningen på resultater er eliteidrættens kendetegn, så er det også i Danmark velkendt og accepteret, at resultater skal opnås under en helhedsbetragtning med udøveren i centrum.

Det sociale og etiske ansvar

Under behandlingen i Folketinget af "lov om eliteidrættens fremme" blev ministeren spurgt om, hvad der ligger i ordene "at skabe grundlag for eliteresultater på en social og faglig forsvarlig måde". Ministeren svarede, at det for det første ville sige, at "det skal sikres, at eliteidrætsudøvere ikke på grund af idrætskarrieren risikerer at blive sociale tabere. For det andet, at man skal søge at sikre, at det miljø, som eliteidræt repræsenterer, hviler på et etisk grundlag, der svarer til det, som samfundet generelt vedkender sig. Eksempelvis vil skadelige træningsmetoder, herunder anvendelse af doping, ensidig satsning på helt unge osv. ikke kunne accepteres. De langsigtede hensyn på området vil være at sikre eliteidrætsudøverne rimelige levevilkår efter endt idrætskarriere samt at sikre en fortsat forsvarlig udvikling af eliteidrætten ved, at institutionen ikke satses på øjeblikkelig udvikling af resultater på bekostning af udøvernes uddannelses- og helbredssituation".

Ansvar for at efterleve den daværende ministers svar er i realiteten ansvaret for at skabe det "hele idrætmenneske". For eliteidrættens vedkommende indebærer det en række opgaver i forbindelse med uddannelse, job og boligforhold, men i lige så høj grad opgaver med fokus på træningsmetoder, forebyggelse og behandling af skader, ernæringsvejledning (kosttilskud og spiseforstyrrelser) og doping. Kun med varetagelse af alle de nævnte områder leves der op til elitelovens forudsætninger om det sociale og etiske ansvar.

Umiddelbart kan det sociale og etiske ansvar ses som de områder, der direkte relaterer sig til de aktives hverdag, og hvor Team Danmark i dag har valgt at ansætte eksperter. Det drejer sig om områderne idrætsmedicin, ernæring, test, sports- og klinisk psykologi, fysisk træning, samt uddannelse/arbejdsmarkedet.

Men i virkeligheden er der langt flere områder, der hører ind under det sociale/etiske. Rådgivning af de aktive i hverdagen bør derfor tage afsæt i den aktives samlede situation (helhedsplan), og faktorer, der hidrører den sociale og etiske dimension skal inddrages:

- Potentiale og resultatperspektiv i relation til de ressourcer der skal anvendes. Kompetente trænere/ledere skal kunne og turde vejlede de aktive, forældre og ansvarlige klubtrænere i relation til, hvor meget der skal/bør satses.

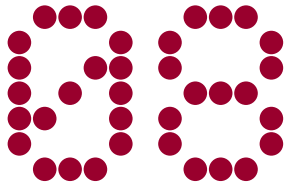
- Sundhedsrisici hvorunder der skal fokuseres på:
  - Aldersrelaterede træningkoncepter – træningsmængde og indhold samt omfanget af stævnedeltagelse.
  - Profylaktisk træning og løbende vurdering af træningskoncepterne i relation til skadesmønster – dialog mellem idrætsmedicinsk personale, aktive og trænerne.
  - Tid til restitution.
  - Ernæring generelt, men også kosttilskud.
  - Præstationsfremmende tiltag generelt.
  - Vægtregulering – det er et krav til satsningsforbundene, at der udarbejdes ernæringspolitikker, og at der, hvor det er relevant, indarbejdes information og holdninger samt handlingsplaner til håndtering af vægtregulering og kosttilskud.
- Klubskifte, tilflytning til elitecentre og eventuelt udlandsophold. Det skal vurderes, hvornår der er behov for nye udfordringer, og hvornår den aktive er klar såvel mentalt som sportsligt.
- Sparring og vejledning med hensyn til tiden efter endt idrætskarriere, samt opfølgning efter karriereafvikling.
- Relationen til familien, samt hvilken rolle familien spiller i karriereforløbet.
- Kontrakter/økonomi.

Sportsafdelingen kan i det daglige arbejde følge den udvikling, der er sket i relation til at håndtere det sociale/etiske i forbundene, efter at der i forbindelse med det nye støttekoncept er blevet åbnet op for økonomisk støtte til sportschefer/-koordinatorer. Via de øgede ressourcer i forbundene og den knowhow, som tilføres ved disse ansættelser, samt samarbejdet i arbejdsgrupperne, hvor eksperterne indgår, kan der konstateres et øget fokus på det sociale/etiske.

Team Danmark har fokus på det sociale/etiske og har i forbindelse med det nye støttekoncept lagt den strategi, at de menneskelige ressourcer til at udarbejde politikker og handlingsplaner for området i satsningsforbundene skal sikres. Implementeringen af ekspertviden, politikker og særordninger f.eks. på uddannelsesområdet samt kvalitetssikringen af informationerne til de aktive er betinget heraf.

Tid til dialog og opfølgning i relation til de aktive, ansvarlige trænere/ klubber og eventuelt forældre er afgørende for, om de tiltag, der er gjort fra såvel forbund som Team Danmarks side, implementeres i de aktives planer.

Doping

Meget tyder på, at doping i forskellige former har været anvendt lige så længe, den moderne sport har eksisteret. Men først i de seneste 10 – 15 år, og måske især efter begivenhederne ved Tour de France i 1998, er problemet for alvor blevet synligt og genstand for omfattende offentlig debat. Indtil da blev de afsløringer, der dukkede op, betragtet som enkeltstående tilfælde begået af “brådne kar”. Enhver generel kritik blev med henvisning til mangel på beviser afvist som grundløs, og medierne bidrog heller ikke til en mere grundig afdækning af problemerne.

En række begivenheder (kinesiske svømmers forsøg på at smugle dopingstoffer med til VM i Australien, uregelmæssigheder på det italienske dopinglaboratorium og ikke mindst afsløringen af Festinaholdet under Tour de France) bidrog til, at denne situation i 1998 blev vendt op og ned, og det blev åbenlyst, at et systematisk dopingmisbrug fandt sted i visse idrætsmiljøer.

Team Danmarks indsats

I den eksisterende lov indtager dopingbekæmpelsen en forholdsvis beskedne placering. I lovens formålsparagraf er det anført, at Team Danmark bl.a. skal styrke den idrætsmedicinske rådgivning og service. At dette også omfatter dopingkontrol, fremgår af lovforslagets bemærkninger, hvor det bl.a. er anført: “Institutionen skal selv stå for dopingkontrol og andre rent idrætslige opgaver på det idrætsmedicinske område...”.

Danmarks Idræts-Forbund havde etableret et dopingudvalg allerede i 1978. Udvalget fik ret til at foretage dopingkontroller under såvel træning som konkurrencer afholdt af et specialforbund tilknyttet Danmarks Idræts-Forbund. Denne ret blev stadfæstet og siden reguleret i Danmarks Idræts-Forbunds love.

I 1988 blev Team Danmark inddraget i dopingudvalget, og tilrettelæggelsen af dopingkontrollerne blev overdraget til Team Danmarks sekretariat. Denne struktur har været gældende frem til etableringen af Anti-Doping Danmark i foråret 2000.

Siden 1996 gennemførte dopingkontroludvalget ca. 1000 kontroller om året. I gennemsnit var 8-10 af disse positive. I sådanne tilfælde rejste dopingkontroludvalget sagen over for Danmarks Idræts-Forbunds Dopingnævn, som har traf afgørelse om skylds- og sanktionsspørgsmål.

Kontrolarbejdet har i praksis fungeret tilfredsstillende, men enkelte kritiske røster påpegede flere gange det uheldige i, at idrættens organisationer selv varetog kontrollen, og at der var en klarere adskillelse mellem den efterforskende og den dømmende myndighed. Efter oprettelsen af ADD er der sket en adskillelse mellem de 2 myndigheder.

Det skal tilføjes, at alle aktive, der modtager støtte fra Team Danmark, som forudsætning for støtten har forpligtet sig til ikke at anvende doping og at stille sig til rådighed for dopingkontrol når som helst og hvor som helst.

Statens involvering

I 1992 tiltrådte Folketinget Europarådets antidoping-konvention fra 1989, og som konsekvens heraf vedtog Folketinget i 1993 lov om forbud mod visse dopingmidler. Loven forbyder fremstilling, indførsel, udførsel, forhandling, udlevering, fordeling og besiddelse af dopingstoffer. Anvendelse af doping er ikke omfattet af loven og er i den forstand et spørgsmål, der overlades til idrættens egne organisationer.

Politiets og toldvæsenets afsløringer var frem til slutningen af 1990'erne præget af såkaldte tilfældighedsfund. Alligevel har omfanget af beslaglæggelser været klart stigende. I 1998 blev der foretaget 248 beslaglæggelser, og 8 personer blev idømt fængselsstraffe. Politiets og toldvæsenets fund har dog stadig karakter af tilfældighedsfund, som oftest opdages ved stikprøvekontroller.

Efter begivenhederne i 1998 (Tour de France, VM i svømning mv.) stod det klart, at dopingproblemet havde et omfang, som nødvendiggjorde en større og mere systematisk indsats og et mere omfattende samarbejde mellem staten og idrættens organisationer. Både regeringen og idrættens organisationer gav udtryk for, at dopingproblemet måtte betragtes som en betydelig trussel mod idrættens værdigrundlag, og der var bred enighed om problemets alvor.

Den danske regering taget en række initiativer, som bl.a. har omfattet

- revision af dopingloven i 1999, hvor bl.a. EPO blev føjet til listen over dopingstoffer, og hvorefter sundhedsministeren fik bemyndigelse til at indføje andre dopingstoffer på listen over forbudte midler

- udarbejdelse af en hvidbog om doping i Danmark, som bl.a. kortlagde omfanget af dopingmisbruget
- tilslutning til det internationale antidopingsamarbejde IADA om udvikling af dopingkontrolprocedurer mv.
- involvering i oprettelse af det internationale antidopingagentur WADA (World Anti Doping Agency).
- afholdelse af WADA's anden verdenskonference i marts 2003.

På baggrund af Hvidbogens analyser iværksatte regeringen i samarbejde med idrættens organisationer i foråret 2000 et fælles program kaldt Anti-Doping Danmark, som fik det overordnede ansvar for kontrol og oplysning.

Hvidbog om doping

Som led i udarbejdelsen af Hvidbog om doping (Kulturministeriet, 1999) gennemførte ekspertudvalget, der udarbejdede Hvidbogen, en række undersøgelser af dopingproblemets omfang i forskellige idrætsmiljøer i Danmark. De bekræftede, at der er et dopingproblem i dansk eliteidræt, men også, at det er begrænset til bestemte miljøer – og i øvrigt, at det største problem findes i de kommercielle fitnesscentre.

Undersøgelserne viste bl.a., at 1,3 % af eliteidrætsudøverne i en række udvalgte idrætsgrene angiver at have haft erfaringer med muskelopbyggende hormoner. Erfaringerne er især koncentreret om de styrkekrævende idrætsgrene. Udbredelsen af smertestillende midler, slankemidler, vanddrivende midler, koffeintabletter mv. er mere generelt udbredt. En tredjedel af eliteidrætsudøverne giver udtryk for, at de til en vis grad kan forstå, at man bruger doping for at opnå bestemte resultater, og en ikke ubetydelig andel erklærer sig villige til at bruge doping, hvis det var lovligt, og hvis de var sikre på, at det ikke gav helbredsproblemer.

En særskilt undersøgelse af cykelryttere under Dansk Cykel Union viste en noget større udbredelse end i andre idrætsgrene. I alt 10 % af licensrytterne angiver at have erfaring med doping, og blandt A-rytterne er der tale om 18 %. Næsten en fjerdedel af rytterne har svaret, at de helt sikkert eller muligvis kan forestille sig, at de kommer i en situation, hvor de vil overveje brug af dopingmidler. Blandt juniorerne er andelen 42 %.

I Hvidbogen anførtes det, at undersøgelsesresultaterne formodentlig er i underkanten af den faktiske anvendelse.

Hvidbogsudvalget anbefalede på baggrund af udredningen bl.a.,

- at efterforskningsindsatsen inden for politi og toldvæsen opprioriteres
- at der iværksættes en forstærket oplysnings- og informationsvirksomhed på forskellige niveauer
- at der iværksættes en skærpet kontrolindsats inden for konkurrenceidrætten
- at der indføres et "grønt bevis" for fitnesscentre mv.

Hvidbogen resulterede i en række politiske drøftelser, der førte til etableringen af Anti-Doping Danmark.

Anti-Doping Danmark

Anti-Doping Danmark (ADD) blev oprettet med det dobbelte formål at styrke og udvikle de grundlæggende værdier både i eliteidrætten og i den brede, folkelige idræt gennem oplysning, holdningsbearbejdning og forskning, og at etablere rammerne for en effektiv dopingkontrol i forskellige idrætsmiljøer.

ADD er oprettet som en forsøgsordning på 3 år. Det er et af regeringen og organisationerne uafhængigt program. Programmet er netop blevet evalueret, og det er nu op til en politisk afgørelse at fastsætte den fremtidige struktur for ADD.

Med oprettelsen af Anti-Doping Danmark blev der etableret en uafhængig instans, der forestår kontrolarbejdet, og der blev således skabt en adskillelse mellem den efterforskende, den anklagende og den dømmende myndighed. Danmarks Idræts-Forbunds Dopingnævn og Appeludvalg er stadigvæk den dømmende myndighed, og derved den formelle instans for doms- og eventuelle ankesager.

Programmets dobbelte formål er afspejlet i en todelt struktur. To forskellige udvalg varetager henholdsvis oplysning og kontrol. I begge udvalg udpeger kulturministeren 3 medlemmer, herunder formanden, som er genganger, mens idrættens organisationer udpeger 4 medlemmer i hvert udvalg.

Ved programmets udløb ved udgangen af 2003 er det målsætningen, at der gennemføres 2000 dopingprøver om året – heraf mindst 1500 i eliteidrætten. Kontroludvalgets handlingsplan indebærer, at ca. 2/3 af kontrollerne gennemføres som uanmeldte kontroller under træning, og at kontrollerne i endnu højere grad koncentrerer om de såkaldte højrisikoidrætsgrene, dvs. idrætsgrene, hvor det på forhånd vides, at sandsynligheden for et dopingmisbrug er størst.

I 2001 gennemførte ADD 1229 dopingprøver i 41 specialforbund. En stigning på 11 % i forhold til 2000. Dopingprøverne blev alle foretaget uanmeldt, og 64 % blev taget under træning. Seksten udøvere blev testet positive. De positive tests viste, at anabole stoffer er det mest brugte dopingmiddel. De fleste dopingbrugere er stadig motionister. Siden 1994 er 74 % af de positive tests fundet blandt motionister, mens 26 % repræsenterer den nationale elite. Mere end 95 % af de testede i samme periode tilhører den nationale elite. Desuden gennemfører ADD 50 – 100 årlige dopingtests på vegne af WADA.

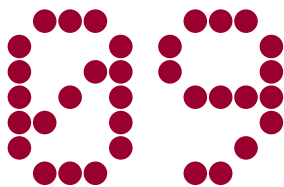
WADA blev oprettet i 1999 og har arbejdet intenst på at samle idrætten og alverdens regeringer om en fælles grundlov til bekæmpelse af doping. På verdenskongressen i København i marts 2003 blev dette fælles

kodeks formelt anerkendt, hvorved WADA's helt centrale placering i det fremtidige internationale dopingarbejde er uomgængelig. ADD's samarbejde med WADA består i øjeblikket i, at ADD årligt gennemfører 50 – 100 dopingtests på vegne af WADA, men dette samarbejde vil formentlig i fremtiden blive udbygget med en højere grad af koordinering i forhold til bl.a. forskning, prøvetagning af internationale udøvere, som konkurrerer eller træner i Danmark m.m.

Det samlede budget for ADD (inklusive kontroller, forskning, oplysning mv.) er på ca. 11 mio. kr. om året, som finansieres af Kulturministeriet, Team Danmark og idrættens tre hovedorganisationer i fællesskab, hvor Danske Gymnastik og Idrætsforeninger og Dansk Firmaidrætsforbund dog kun bidrager til oplysningsvirksomheden.

De senere års intensiverede kamp mod doping har givet resultater, men intet tyder på at dopingproblemet er løst. Der dukker til stadighed nye dopingmidler og -metoder op.

Skal eliteidrætten bevare sin samfundsmæssige forankring, skal eliteidrættens etiske forpligtelse fastholdes. Det er derfor af afgørende betydning, at indsatsen mod doping fortsat udbygges, og at samarbejdet mellem offentlige myndigheder og idrættens organisationer intensiveres – både på nationalt og internationalt niveau. Det må være en forudsætning herfor, at indsatsen er baseret på såvel oplysning som kontrol.

Eliteidrættens kulturpolitiske dimensioner

Diskussionen om eliteidrættens etiske og æstetiske dimension er dybt kompliceret og har – ikke mindst blandt forskere – været ganske vidtløftig. Udvalget har berørt spørgsmålet, men må konstatere, at det ikke tilkommer udvalget at gennemføre en omfattende analyse heraf – end-sige konkludere entydigt og håndfast på emnet.

Eliteidrættens kulturpolitiske forankring

Idrættens fik med vedtagelsen af loven om eliteidrættens fremme i 1984 – på linje med andre råd og nævn inden for de kunstneriske genrer – sin egen institution i form af Team Danmark.

Men den betænkning, som udgjorde grundlaget for lovgivningen, berørte overhovedet ikke spørgsmålet om, hvorvidt elitesport kan rubriceres som kunst. Udvalget bag betænkningen havde på et tidligt tidspunkt af udvalgsdrøftelserne valgt at tillægge eliteidrættens en værdi i sig selv. Når staten i de endelige betænkningforslag tildeles en klar rolle i eliteidrættens fremtidige struktur og finansielle grundlag, sker det derfor under henvisning til, at statens deltagelse er nødvendig for at fremme en social og samfundsmæssig forsvarlig udvikling af eliteidrættens. Udvalget anså presset mod eliteidrætsudøverne for så voldsomt, at overordnede statslige foranstaltninger ville være nødvendige for at sikre mod negative sociale og uddannelsesmæssige konsekvenser af elitekarrieren. Et sådant ansvar ville en ren markedsmodel til finansiering af eliteidrættens ikke kunne forventes at påtage sig.

Nøglen til den kulturpolitiske sammenhæng er intentionen om at etablere en samfundsmæssig forsvarlig udvikling af eliteidrættens. Dermed angives – sideordnet med den sociale dimension – forestillingen om at sikre en etisk og æstetisk udformning af eliteidrættens, som samfundet

kan vedstå sig, og eliteidrætten bliver således et anliggende for kulturpolitikken.

Eliteidrætten lever på en lang række områder op til kulturpolitikken generelle forestillinger. Når kulturpolitikken overordnede mål formuleres som forsøget på at skabe øget livskvalitet, kommunikation og fællesskab, modvirke isolation og opsplitning i tilværelsen og styrke en dansk identitetsfølelse, kan der henvises til, at det netop er virkninger, som eliteidrætten normalt tillægges. På den anden side har eliteidrættens eksponering i medierne også mange af massekulturens – i kulturpolitisk forstand – mindre igangsættende sider.

Ønsket om at forpligte eliteidrætten i en kulturpolitisk sammenhæng udtrykker på den ene side et behov for en samfundsmæssig anerkendelse af eliteidrættens værdi og samfundsmæssige betydning og på den anden side et heraf afledt ønske om at beskytte og fastholde de grundlæggende værdier mod de negative konsekvenser af de stigende præstationskrav og den tiltagende kommercialisering.

Konkret indebærer den kulturpolitiske forankring derfor, at eliteidrætten må forpligtes på samarbejdet mellem den offentlige og den frivillige sektor, samt at såvel den etiske som den æstetiske dimension må fastholdes og udvikles.

Eliteidrættens værdier

Eliteidræt fascinerer, fordi den giver os mange, varierede og stærke oplevelser. Den frembringer spænding og forløsning, glæde og skuffelse, beundring og foragt, latter og gråd, sammenhold og konflikt.

Men eliteidræt er andet og mere end et godt underholdningsprodukt. Hvis eliteidrætten “kun” gav os disse magiske øjeblikke, hvis eliteidrætten “kun” tematiserede leg og alvor, hvis eliteidrætten “kun” gav os spænding og kompleksitet, hvis eliteidrætten “kun” skabte et kortlivet fællesskab – ja så ville det på mange måder være vanskeligt at adskille eliteidræt fra så mange andre underholdningsprodukter, og så ville det være vanskeligt at argumentere for en offentlig støtte til sektoren.

Eliteidræt adskiller sig fra andre underholdningsprodukter ved, at den hviler på et værdigrundlag. Det er måske ikke altid let at formulere, og det kan måske også af og til være vanskeligt at få øje på. Men ikke desto mindre er det af helt afgørende betydning at insistere på, at der er nogle fundamentale værdier i eliteidrætten – nogle værdier, som ikke må svigtes.

Eliteidræt er på én gang både enkel og kompliceret. Umiddelbart har et 100 m løb et helt enkelt plot: Det gælder om at komme først over målstregen. Men under denne enkle kendsgerning udfolder der sig et ganske komplekst udtryk: Træningsmetoder, løbestil, uendelige taktiske overvejelser, modstandernes styrker og svagheder, formkurve osv. osv. spiller sammen i et mønster, der kan varieres i det uendelige.

Det enkle plot giver en unik spænding – den dybe kompleksitet giver en uendelighed af variation for både udøver og tilskuer.

Eliteidræt er på én gang også leg og alvor. Som al leg tematiserer den grundlæggende spørgsmål om mening, fællesskab og identitet. Men eliteidræt er også alvor, fordi der står noget på spil. Dramaet er virkeligt og udspiller sig for vore øjne – her og nu.

Eliteidræt er måske først og fremmest sublim kropslig udfoldelse. Enhver eliteidrætsudøver har oplevet det magiske øjeblik – den situation, hvor den hårde fysiske træning, den endeløse gentagelse af bestemte momenter, forsagelsen af livets mange fristelser og talentet går op i en højere enhed. Det øjeblik, hvor den bevidste overvejelse sættes ud af kraft, hvor kroppen finder sin egen rytme, og hvor alt fungerer som en næsten guddommelig helhed. Hvad enten det er Kipketer i et fuldendt 800 m løb eller Laudrup i et overrumplende gennembrud, er det øjeblikke af stor skønhed. Det er øjeblikke, vi aldrig glemmer.

Men eliteidræt er også fællesskab – fællesskab for den aktive og fællesskab for tilskuerne. Gennem eliteidrætten oplever vi et midlertidigt fællesskab af en ganske særlig karakter. Når “vort” hold vinder, oplever vi et stærkt fællesskab med de andre tilhængere af holdet – og ikke mindst med selve “holdet”. Vi er næsten en del af holdet, og under alle omstændigheder er vi en del af et større fællesskab skabt af holdet. Det er et fællesskab, der fejrer sejren og hylder heltene.

Når vi skal sætte ord på eliteidrættens værdigrundlag, henviser vi ofte til begrebet “fair play”. Men vi forsømmer måske at forklare, hvad fair play indebærer, og hvad der er endnu værre: Vi formår ikke altid at leve op til idealet.

Fair play betyder selvfølgelig først og fremmest at overholde spillets regler. Hvis vi overtræder reglerne, snyder vi og skaffer os dermed en uretmæssig fordel – og så giver spillet ikke længere mening.

Men fair play betyder mere end at overholde de fastsatte regler. Det betyder også, at man spiller i den rette ånd, og det vil sige i respekt for sin modstander og for kampen som institution. Man må hver især påtage sig et ansvar for kampens rimelige afvikling. I den forstand er fair play ikke bare nogle regler. Det er en måde at være sammen på – både som udøver og som tilskuer. Det er et menneskesyn.

Det kan selvfølgelig være vanskeligt at fastholde et menneskesyn i kampens hede. Men man kan godt holde af sine egne uden at hade de andre, og man kan godt kæmpe mod hinanden uden at bekæmpe hinanden, og man kan godt spille hårdt uden at spille ondt. Måske skal man sondre mellem den gode og den dårlige kamp, mellem den livgivende og den ødelæggende kamp.

Udfordringen for eliteidrætten består i at fastholde et værdigrundlag. Kommercialiseringen af international eliteidræt truer værdigrundlaget og kan i yderste tilfælde føre til en umenneskelig og kynisk underholdning med vold, doping og alle de andre negative konsekvenser til følge. Vi må fastholde en eliteidræt med et menneskeligt ansigt.

Samarbejde mellem den offentlige og den frivillige sektor

I Danmark er idrætten i vid udstrækning forankret i den frivillige sektor, og den første talentrekruttering og -udvikling for alle eliteidrætsudøvere finder sted i det frivillige foreningsliv.

Det offentlige har påtaget sig ansvaret for støtte til idrætten bl.a. med henvisning til idrættens kulturpolitiske værdi, og der er udviklet et konstruktivt og dynamisk samspil mellem den offentlige og den frivillige sektor om finansiering og opgaver.

Med etableringen af Team Danmark påtog staten sig et særligt ansvar for udviklingen af dansk eliteidræt. Folketinget anerkendte, at udviklingen af en internationalt konkurrencedygtig elite i Danmark også rummer et samfundsmæssigt ansvar, og påtog sig derved også ansvaret for en social og samfundsmæssig ansvarlig udvikling af eliteidrætten. Staten udgør i den forstand både en drivkraft og et værn – en drivkraft i finansiering og koordinering og et værn i foranstaltningerne mod kommercialiseringens uheldige indflydelse.

Opbygningen af Team Danmark var da også inspireret af strukturen på andre af kulturlivets områder. Den er baseret på det såkaldte armslængdeprincip, som indebærer en adskillelse af den politiske styring og de konkrete beslutninger om tildeling af støtte til kunst og kultur. Modellen findes i forskellige varianter inden for billedkunst, musik, teater, museer mv., men i alle råd og nævn er der tale om en repræsentation, der tilgodeser såvel udøvere som staten.

Den etiske dimension

Kulturpolitisk lægger den nuværende eliteidrætslov på det etiske plan op til, dels at idrætsudøverens udvikling rummer et livslangt perspektiv, dels at den etiske dimension i eliteidrættens værdigrundlag fastholdes.

Det skal således sikres, at den aktive efter endt idrætsforløb kan påbegynde en anden karriere. Til det formål skal Team Danmark medvirke til at planlægge og støtte de aktives uddannelse sideløbende med idrætskarrieren og så vidt muligt også bistå med ansættelse i civile job både under og efter karrieren. Opgaven løses ved, at Team Danmark i samarbejde med den enkelte udøver udarbejder en plan for et uddannelsesforløb, som skal følges, og ved at Team Danmark hjælper med at tilvejebringe fleksible studieforløb, som kan kombineres med idrætskarrieren. Endvidere medvirker den økonomiske støtte til, at de aktive undgår en større gældsættelse, som kan være en tung byrde efter endt idrætskarriere.

Kravet om uddannelse eller jobkarriere skal desuden medvirke til at skabe en større indholdsmæssig bredde i de aktives hverdag. Ud fra en forestilling om, at en ensidig fokusering på idræt kan resultere i en snæver erfaringsverden, og at det desuden kan være medvirkende til at udvikle en ringere idrætskarriere, er det vigtigt for den aktive at beskæftige sig med andre sider af tilværelsen end idræt.

Med de stadigt stigende præstationskrav i international eliteidræt er de aktives tidsforbrug på idræt de senere år steget betydeligt, og eliteidrætskarrieren griber ind i flere og flere sider af tilværelsen. Stadig flere eliteidrætsudøvere anvender op mod en normal arbejdsuge eller mere på deres idræt. Det er derfor stadigt vanskeligere at fastholde kravet om, at de aktive skal kombinere deres idrætskarriere med en anden karriere (job eller uddannelse). Ikke desto mindre må kravet fastholdes.

Den etiske forpligtelse indebærer også, at brugen af tvivlsomme eller unfair midler i idrætten (vold, doping, omgåelse af regler, meget tidlig specialisering etc.) skal modvirkes. I bemærkningerne til lovforslaget blev det anført, at Team Danmark skulle stå for dopingkontroller, men ellers var forpligtelsen ret vag.

Med eliteidrættens stigende medieopmærksomhed og stigende økonomiske omsætning er der sket en forskydning af eliteidrættens fokus. Hensynet til sportslig og økonomisk gevinst kan komme til at modarbejde de etiske hensyn. Fortsætter denne udvikling, risikerer international eliteidræt at forvandle sig til en underholdningsindustri uden kulturpolitisk begrundelse.

Denne tendens skal modvirkes og alle metoder, der strider mod en etisk forsvarlig udvikling af eliteidrætten, imødegås. Der skal fortsat være et værn mod de negative konsekvenser af stigende præstationskrav og tiltagende kommercialisering.

Opgaver

Dansk eliteidræt skal stadig udvikles under hensyntagen til den dobbelte målsætning: At kunne gøre sig sportsligt gældende på højeste internationalt niveau og at sikre et såvel etisk som socialt forsvarlig grundlag.

For at realisere denne målsætning skal der stadigvæk iværksættes en række særskilte initiativer over for eliteidrætten og eliteidrætsudøverne. Udvalget har gennemgået de opgaver, der er beskrevet i loven, og finder, at de i vid udstrækning stadig er dækkende, men også at den mellemliggende udvikling afstedkommer en række justeringer.

Det er nødvendigt at opretholde en særlig struktur, i det følgende "institutionen",¹ til varetagelse af disse opgaver, som omfatter:

1. Overordnet planlægning
2. En kulturpolitisk forsvarlig udvikling af eliteidrætten
3. Trænings- og instruktionsmuligheder for eliteidrætsudøvere
4. En forsvarlig udvikling af eliteidrætsudøvere, fysisk, personligt og socialt
5. Talentrekruttering og -udvikling
6. Individuel økonomisk støtte til eliteidrætsudøvere
7. Rådgivning, forskning og formidling
8. Uddannelses tilbud til eliteidrætsudøvere
9. Arbejdsmæssige og sociale støtteforanstaltninger

---

1. Begrebet institution referer ikke til en bestemt organisatorisk struktur og anvendes som dækkende for "institutionen/eliteenheden/den organisatoriske struktur til varetagelse af eliteidrætten i Danmark".

10. Rådgivning og økonomisk støtte til specialforbund
11. Samarbejde med de kommunale myndigheder om eliteidræt, herunder faciliteter
12. Samarbejde med medier og sponsorer, herunder salg af rettigheder og ydelser.

I de følgende afsnit uddybes hver enkelt af opgaverne.

Begrebsafklaring

Da Team Danmark og Danmarks Idræts-Forbunds fælles elitesportsudvalg har defineret begreberne “elitesportsudøver” og “elitesport”, er det her indledningsvis relevant at præsentere disse definitioner. Det fælles udgangspunkt er nu en tredeling af begrebet, således at der opereres med:

1: International elite

Sportsfolk med gode resultater fra deltagelse i internationale seniormesterskaber samt udøvere med sportsligt resultatperspektiv på højeste internationale seniorniveau. Den internationale elite dyrker elitesport og er blandt de bedste i verden. I forhold til udøvere omfatter begrebet Team Danmark-indplacerede, sportsfolk der indgår i en Team Danmark-støttet satsning og supertalenter

2: National elite

De bedste sportsfolk i en given disciplin, som repræsenterer deres land eller klubhold ved internationale konkurrencer på højeste internationale niveau og baseret på struktureret elitearbejde. Unge med et ekstraordinært potentiale til at nå den internationale seniorelite. Den nationale elite dyrker konkurrencesport og er blandt de bedste i Danmark eller – for juniorer/ungdom – blandt de bedste i Verden. I forhold til udøvere omfatter begrebet Team Danmark-bruttogrupper med landsholdsstøtte.

3: Klubelite

Sportsfolk, der deltager på det absolut højeste niveau i den nationale konkurrencestruktur samt udøvere tilknyttet et af Team Danmark-godkendt Kraftcenter. Klubeliten dyrker konkurrencesport og er de bedste i klubben. I forhold til udøvere omfatter begrebet Team Danmark godkendte Kraftcenter-bruttogrupper, hvor træning foregår på et højt internationalt niveau.

Begrebet professionel idræt bruges ofte synonymt med eliteidræt, men i henhold til ovenstående definition kan professionel idræt ikke altid sidestilles med eliteidræt. Der findes mange eksempler på professionel idræt i Danmark, som ikke kan gøre sig gældende på højeste internationale niveau inden for den pågældende idrætsgren og derfor ikke kan henregnes til eliteidræt i henhold til definitionen. Institutionens omdrejningspunkt skal fortsat være at udvikle eliteidrætten i Danmark.

I. Overordnet planlægning

Institutionen skal forestå den overordnede planlægning, prioritering og samordning af foranstaltninger til udvikling af eliteidrætten.

Udviklingen af eliteidrætten i Danmark fordrer et langsigtet perspektiv. Derfor skal tilrettelæggelsen og planlægningen af f.eks. talentudvikling, karriere- og uddannelsesmuligheder for de enkelte eliteidrætsudøvere, faciliteter, ressourceanvendelse og udvikling af kompetencer have en langsigtet og dynamisk målsætning. Den overordnede planlægning skal finde sted i samarbejde med specialforbundene og de aktive, samt andre relevante samarbejdspartnere som f.eks. Kulturministeriet og andre ministerier, uddannelsesinstitutioner, kommunale myndigheder og erhvervslivet. Den overordnede planlægning indeholder i denne sammenhæng strategiske diskussioner angående indstillings- og beslutningsprocesserne vedrørende rammerne for støtte.

I forhold til den overordnede planlægning af facilitetssiden skal der tages initiativ til et øget samarbejde med kommunale myndigheder, således at udvikling af tidssvarende faciliteter til eliten også koordineres og tilrettelægges i et nationalt perspektiv.

Udviklingen inden for den internationale eliteidræt nødvendiggør en stadig specialisering og professionalisering af hele eliteidrætssystemet. For at dansk eliteidræt fortsat kan opnå succes, er det derfor essentielt at fokusere på og prioritere indsatsområderne og ressourcefordelingen. Den overordnede planlægning indebærer således en prioritering af idrætsgrene, udøvere og indsatsområder m.m. I den forbindelse vil det være nærliggende at koncentrere indsatsen om de idrætsgrene, hvor der i Danmark er tradition for et højt internationalt niveau eller en særlig historisk tradition, og om idrætsgrene, hvor der kan iværksættes et troværdigt og langsigtet talentudviklingsarbejde med henblik på at opnå højt internationalt niveau. I den nuværende situation danner Team Danmarks støttekoncept grundlaget for denne prioritering, og den fremtidige opgave bliver at bygge videre på dette koncept, eller over tid udvikle et tilsvarende, som sikrer en fokusering af indsatsen på eliteidrætsområdet, men også sikrer gennemsigtighed i beslutningsprocesserne, således at specialforbundene og de enkelte udøvere målrettet kan arbejde mod de vedtagne støttebetingelser.

Når institutionen tillægges et overordnet ansvar for eliteidrættens sportslige og samfundsmæssigt forsvarlige udvikling, vil det på den ene side være muligt for institutionen at iværksætte en planlægning, der direkte forpligter specialforbundene i et givent samarbejde, og – på den anden side – være muligt for specialforbundene økonomisk og organisatorisk at tilpasse sig institutionens strategiske overvejelser som et led i samarbejdet.

Institutionen skal arbejde mod helhedsplanlægning på alle niveauer. I et nationalt perspektiv betyder dette en strategisk og planlagt udvikling

af regionale potentialer, mens det på individniveau betyder, at udviklingen af det hele idrætsmenneske fortsat skal være fundamentet for alt arbejde. Således skal faktorerne talentrekruttering og udvikling, idrætskarriere, uddannelse og/eller erhvervskarriere tænkes ind i en helhed og gennemføres under hensyntagen til de etiske og sociale principper for dansk eliteidræt.

Ansvars- og rollefordeling m.h.t. talentudvikling i specialforbundene og opfølgning heraf bør indgå i de fremtidige overvejelser.

Prioritering af fremtidige opgaver

Helhedsplanlægningen skal udmøntes på flere niveauer:

- 4-årige virksomhedsplaner for institutionen – hvor den overordnede strategi fastlægges.
- Etablering af udviklingsplaner i samarbejde med amter og kommuner.
- Overordnet aftale med specialforbundene vedrørende talentrekruttering og -udvikling samt organisationsudvikling med sigte på forvaltning af eliteidræt i forbundene.
- Indgåelse af aftaler og planer med specialforbund efter retningslinjer angivet i "støttekonceptet".
- Indgåelse af individuelle udviklingsplaner for de aktive, hvor sigtet er det hele idrætsmenneske, og hvor faktorerne talentrekruttering og udvikling, idrætskarriere, uddannelse og/eller erhvervskarriere tænkes ind i en helhed.
- Afklaring af rolle- og ansvarsfordeling m.h.t. talentudvikling på klub- og specialforbunds niveau samt generel kompetenceudvikling hos trænere.
- Koordination med Danmarks Idræts-Forbund, som forestår hovedparten af træneruddannelserne, i form af de almene træneruddannelser.
- Sikre koordination og sammenhæng mellem de 2 niveauer af træneruddannelser: elitetræneruddannelse og almen træneruddannelse.

2. En kulturpolitisk forsvarlig udvikling af eliteidrætten

Den kulturpolitiske forankring indebærer først og fremmest, at eliteidræt som alle andre områder i Kulturministeriet underlægges de generelle kulturpolitiske principper og målsætninger – og at eliteidrættens udvikling til stadighed vurderes i forhold hertil. Dette skal formuleres og præciseres i et kodeks for dansk eliteidræt – et kodeks, der både skal formulere de grundlæggende værdier for dansk eliteidræt og de rettigheder og forpligtelser der skal være forbundet med at være en del af dansk eliteidræt. Kodekset skal således beskrive retningslinjer og normer inden det sociale og etiske felt, og skal kunne fungere som indgang til dialog med såvel specialforbund som aktive, for derved at skærpe bevidstheden omkring eliteidrætten i et større perspektiv. Kodekset bør efterfølgende indarbejdes i institutionens virke, bl.a. i forbindelse med tildeling af støtte og udvikling af helhedsplaner, og skal derfor gælde både specialforbund, trænere og aktive.

Den kulturpolitiske forankring indebærer også, at institutionen skal være baseret på et samarbejde mellem staten og den frivillige sektor, og at den etiske dimension styrkes.

Eliteidrætten i Danmark skal således fortsat være baseret på et samarbejde mellem staten og den frivillige idræt i en atmosfære af åbenhed og dialog, som er en del af det særlige idrætsbillede i Danmark. Dette indebærer bl.a., at institutionen skal inddrage de berørte samarbejdspartnere i de strategiske diskussioner i beslutningsprocesserne, bl.a. angående de overordnede rammer for støtte.

På baggrund af de senere års udvikling, som har bevirket, at staten har involveret sig dybere i eliteidrættens problemer både nationalt og internationalt (f.eks. doping, EU, tv), bør der udvikles en model for en tættere dialog og et mere effektivt samarbejde mellem institutionen og Kulturministeriet – både på det politiske og det administrative plan. For at møde disse udfordringer og for at fastholde værdigrundlaget er det vigtigt, dels at eliteidrætten fortsat er forankret i en kulturpolitisk sammenhæng, dels at samfundet og idrættens organisationer står sammen om at værne om de grundlæggende værdier.

Idrættens kulturpolitiske forpligtelse indebærer et øget fokus på den etiske dimension. Dette betyder, at kampen mod anvendelse af doping skal fastholdes, ligesom idrættens grundlæggende værdier og kvaliteter skal synliggøres. Institutionens ansvar i forhold til bekæmpelsen af doping og andre uetiske metoder skal således præciseres. Indsatsen mod doping skal udbygges og samarbejdet mellem offentlige myndigheder og idrættens organisationer intensiveres. Det er en grundlæggende forudsætning, at den generelle indsats på området er baseret på såvel oplysning som kontrol. Hvis Anti-Doping Danmark (ADD) efter forsøgsperiodens udløb kan etableres som en permanent institution, bør det overordnede ansvar for dopingbekæmpelsen rettelig placeres i denne institution. Institutionen skal dog understøtte ADD's indsats i den direkte kontakt med udøverne. Derudover skal institutionen fortsat sørge for, at alle udøvere, som modtager indirekte eller direkte støtte fra institutionen, accepterer og overholder ADD's krav om at være til rådighed for tests eller andre krav, som stilles til udøverne.

Den kulturpolitiske forankring indebærer, at de aktives, sponsorernes og mediernes bevidsthed om eliteidrættens etiske dimension skal skærpes, og det kan ske gennem oplysning, holdningsbearbejdning og debat. Forpligtelsen forudsætter, at hverken den kortsigtede eller den langsigtede planlægning af træning og konkurrencer lægger et større pres på den aktive og på specialforbundene, end at det kan honoreres inden for de rammer, den etiske forpligtelse tilsiger.

Endelig vedrører den kulturpolitiske forpligtelse også elitens forhold til den øvrige del af den danske idrætskultur. Det indebærer for det første, at arbejdet med eliteidræt fortsat ikke må afstedkomme overførsel af

ressourcer fra den folkelige, brede idræt til eliten. Og for det andet, at den del af idrætten, der primært har karakter af egentlig erhvervsvirksomhed, fortsat ikke skal støttes direkte.

Da stadig flere idrætsgrene får et præg af erhvervsvirksomhed – enten på klub niveau eller på individuelt niveau – skal institutionen til stadig mere aktivt foretage en grænsedragning, således at specielt den indirekte støtte ikke kommer til at tjene egentlige erhvervsinteresser.

Prioritering af fremtidige opgaver:

- Formulering af et kodeks for dansk eliteidræt. Denne del af værdigrundlaget bør efterfølgende indarbejdes i institutionens virke, bl.a. i forbindelse med tildeling af støtte og udvikling af helhedsplaner for specialforbund, trænere og udøvere.
- Udarbejdelse af et etisk regnskab for institutionen.
- Der bør udvikles en model for en tættere dialog og et mere effektivt samarbejde mellem institutionen og Kulturministeriet – både på det politiske og det administrative plan.

3. Trænings- og instruktionsmuligheder for eliteidrætsudøvere

Trænerne og de aktive har gentagne gange udtrykt vigtigheden af, at alt arbejde vedrørende eliten bør baseres på et stærkt idrætsfagligt fundament. Dette mål skal forfølges yderligere de kommende år, og der skal sikres optimale rammer inden for de givne ressourcer for det daglige trænings- og instruktionsarbejde for eliten.

Træningens kvalitet, såvel som kvantitet, er grundlæggende, når målet om at blive en del af den internationale elite skal forfølges. Der skal således arbejdes for, at de aktive udøvere kvantitativt kan opnå de ønskede træningsmængder under gode og tidssvarende forhold, men også at træningen foregår kvalificeret under de bedst mulige fysiske og psykiske rammer, og at de optimale træningsmetoder til stadighed tages i anvendelse. Da tid ofte er en begrænsende faktor for den aktive, skal der i særdeleshed arbejdes henimod øget fleksibilitet i udøvernes træningsmuligheder.

En stadig udvikling og styrkelse af uddannelsen af eliteinstruktører og -trænere skal sikres i et indbyrdes samarbejde mellem idrættens organisationer og i et samarbejde med offentlige uddannelses- og forskningsinstitutioner. Der skal arbejdes videre med "Idrættens Træner Akademi" (ITA) med sigte på uddannelse af trænere og instruktører. Det er op til en vurdering, hvorvidt ansvaret for træneruddannelse skal deles, således at breddeidrætten tager sig af den generelle træneruddannelse fx via ITA, mens eliteidrætten sikrer en personlig udvikling af de støttede elitetrænere. Endvidere skal det overvejes, hvorvidt etableringen af en licensuddannelse kan bidrage til at højne kvaliteten og kompetencen blandt trænere. Der skal ligeledes tages initiativ til, at alle elitetrænere

forholder sig aktivt til eliteidrættens kodeks (beskrevet i afsnittet om en kulturpolitisk forsvarlig udvikling af eliteidrætten).

Det skal sikres, at den faglige kompetence hos landstrænerne matcher internationale og etiske krav, og at landstrænerne besidder de menneskelige kompetencer, der gør dem i stand til at efterleve de idrætspolitiske målsætninger med eliteidrætsarbejdet.

Der skal i samarbejde med specialforbundene sikres procedurer omkring ansættelse af landstrænere og sportschefer, så kvaliteten højnes og fastholdes.

De enkelte specialforbund skal kunne indhente bistand til forbundenes egne uddannelser af eliteinstruktører. Der skal iværksættes uddannelsesinitiativer på tværs af specialforbundene, ligesom der også på anden måde skal skabes rammer for networking og gensidig erfaringsudveksling på tværs af forbundene.

Den stærke idrætsfaglighed er også et væsentligt argument for opretholdelsen og videreudviklingen af den nuværende centerstruktur med hhv. trænings- og elitecentre. Det skal dog fastholdes, at brugen af centrene er et tilbud til de aktive og ikke et krav. Således skal støttemulighederne ikke være afhængige af, hvorvidt en aktiv vælger at gøre brug af centerstrukturen.

International udveksling af viden og praksis bør sikres, for eksempel ved at hente udenlandske trænere til Danmark og omvendt sende danske eliteidrætsudøvere og trænere til udlandet.

Prioritering af fremtidige opgaver

- Generel kompetenceudvikling hos trænere
- Fordeling af ansvar og roller i forbindelse med træneruddannelse
- Udvikling af licensuddannelser inden for trænerområdet
- Fortsat udvikling af centerstrukturen og de fysiske rammer
- Videreudvikling af samarbejdsrelationerne med kommunale myndigheder omkring den fysiske planlægning
- Øget fokus på international kompetenceudveksling.

4. En forsvarlig udvikling af eliteidrætsudøvere, fysisk, personligt og socialt

Det er en hovedhjørneste i dansk eliteidrætspolitik, at en satsning på en international idrætskarriere skal kombineres med det langsigtede livsperspektiv. Udøveren skal kunne indgå i en uddannelse og/eller i et civilt erhverv under såvel som efter karrieren, og elitekarrieren skal kunne forenes med en alsidig social og personlig udvikling. Dette fokus skal fastholdes og videreudvikles.

I forbindelse med den overordnede planlægning, prioritering og samordning af foranstaltninger til udvikling af eliteidrætten og de hermed

forbundne opgaver bør der rettes særlig fokus på de unge talenter, der påbegynder en tidlig intensiv træning som led i en langsigtet eliteidrætskarriere.

Det har vist sig, at den nuværende lovs aldersgrænse kan være en barriere for sikringen af, at udviklingen af de unge talenter sker på en forsvarlig måde. Ud fra en samfundsmæssig betragtning vil det derfor være gavnligt, at institutionen får mulighed for at tage ansvar også for de yngste talenter. Det virker ikke længere hensigtsmæssigt, at institutionen ikke kan beskytte, rådgive og støtte de aktive under 15 år, som deltager i målrettet træning på højt niveau, når institutionen har til opgave at beskytte de aktive over 15 år. Det anbefales derfor, at den nuværende aldersgrænse fjernes, og at det pålægges institutionen i samarbejde med de andre relevante aktører (forældre, klubber, specialforbund og Danmarks Idræts-Forbund generelt) at tage vare på udviklingen af de helt unge talenter, dvs. under hensyntagen til en alsidig udvikling af deres motoriske, psykiske og sociale evner.

De unge idrætsudøveres sociale, familiemæssige og uddannelsesmæssige situation skal inddrages i den samlede planlægning af en langsigtet eliteidrætskarriere, således at der i samarbejde med forældre og specialforbund tages udgangspunkt i det hele idrætsmenneske.

Prioritering af fremtidige opgaver

- Ændre lovgivningen i forhold til 15-års-reglen, og prioritere arbejdet med at skabe en ramme, der kan tilgodese de unge idrætsudøvere.
- Fortsat fokus på det langsigtede livsperspektiv – udøveren skal kunne indgå i en uddannelse og/eller i et civilt erhverv under såvel som efter karrieren, og elitekarrieren skal kunne forenes med en alsidig social og personlig udvikling.

5. Talentrekruttering og -udvikling

Talentrekruttering og -udvikling skal tænkes ind i en helhed og gennemføres under hensyntagen til de etiske og sociale principper for dansk eliteidræt.

Med en fjernelse af 15-års-reglen pålægges det institutionen i samarbejde med klubber og specialforbund at tage vare på udviklingen af de helt unge talenter, dvs. under hensyntagen til en alsidig udvikling af deres motoriske, psykiske og sociale evner.

De unge idrætsudøveres sociale, familiemæssige og uddannelsesmæssige situation skal inddrages i den samlede planlægning af en langsigtet eliteidrætskarriere, således at der i samarbejde med forældre, klubber og specialforbund tages udgangspunkt i det hele idrætsmenneske.

I dialog og samarbejde skal det sikres, at der på alle niveauer lægges vægt på at fremme samfundsmæssigt forsvarlige former for talen-

trekruttering og at anvendelse af skadelige eller ensidige træningsmetoder modarbejdes. Der skal samtidig arbejdes for, at der findes tilstrækkeligt med ressourcer i specialforbundene og kommunerne til planlægning og opfølgning af et dynamisk og socialt/etisk forsvarligt talentarbejde. Placering for ansvaret for opfølgning og evt. koordinering af specialforbundenes talentarbejde bør inddrages i de fremtidige overvejelser.

Prioritering af fremtidige opgaver:

- Evaluering af det hidtidige strukturerede talentudviklingsarbejde i og uden for institutionen
- Styrkelse af specialforbund og klubber med henblik på at varetage talentrekruttering og -udvikling
- De enkelte specialforbund skal kunne indhente bistand til deres talentudvikling
- Der skal iværksættes udviklings- og uddannelsesinitiativer på tværs af specialforbundene m.h.p. netværk og erfaringsudveksling
- Afklaring af ansvars- og rollefordeling m.h.t. talentudvikling i specialforbundene og opfølgning heraf
- 15-års-reglens afskaffelse vil stille særlige krav til institutionens forvaltning af talentudvikling og de etiske og sociale principper i forbindelse hermed
- Institutionen skal bistå med at sikre fleksible ordninger i forbindelse med ungdoms- og/eller erhvervsuddannelserne for de unge talenter, der har behov for særlige løsninger.

6. Individuel økonomisk støtte til eliteidrætsudøvere

Der skal ydes individuel økonomisk støtte til eliteidrætsudøvere efter nærmere angivne kvalitets- og behovskriterier defineret af institutionen. Kvalitetsvurderingen tager udgangspunkt i det støttekoncept, som er institutionens værktøj til at vurdere aktive såvel som forbund.

Behovsvurderingen omfatter en vurdering af den aktives eller holdets idrætslige og økonomiske behov, herunder den aktives egen indtjening ved idræt. Aktive, som af skattemæssige årsager bosætter sig i udlandet, kan ikke modtage direkte økonomisk støtte.

Det er centralt i forhold til motivation og integritet, at der er fuld åbenhed og gennemsikuelighed i forbindelse med tildelingen af den økonomisk støtte.

Der skal ved ydelsen af individuel støtte lægges vægt på, at den aktive er indforstået med et fremtidigt kodeks for dansk eliteidræt.

Det er en forudsætning for tildeling af økonomisk støtte, at der er udarbejdet en helhedsplan, der indeholder både en personlig plan – herunder uddannelse og job – og en idrætslig plan på kort og længere sigt. Den enkelte aktive kan afkræves oplysninger om personlige data, herunder dokumentation for såvel idrætslig som anden indkomst. Hvis

en eliteidrætsudøver ikke medvirker til udarbejdelse af en helhedsplan (personlig og idrætslig) eller på anden måde ikke følger den tilbudte vejledning og rådgivning, kan den direkte støtte suspenderes, ligesom deltagelse i f.eks. centeraktiviteter kan stilles i bero.

Økonomisk støtte til såvel enkeltpersoner som hold ydes i så vidt omfang som muligt som øremærkede tilskud til konkrete formål. Det bør kontrolleres, at støtten anvendes til de ansøgte formål. Der kan ikke ydes støtte til egentlig erhvervsvirksomhed.

Aktive, der modtager støtte, kan efter gensidig aftale med institutionen deltage i sponsorarrangementer o.l. Eliteidrætsudøveren må ikke som modydelse fra institutionen for den økonomiske støtte kunne udsættes for kommercielt misbrug i forbindelse med markedsføring af produkter eller meninger.

Prioritering af fremtidige opgaver:

- Fortsat udvikling af et gennemsigtigt og gennemskueligt system til uddeling af individuel støtte.

7. Rådgivning, forskning og formidling

Eliteidrætsudøverne skal have adgang til idrætsmedicinsk rådgivning på højeste niveau, så vidt mulig, i tilknytning til eliteidrætscentre. Der skal desuden være mulighed for at henvise eliteidrætsudøvere til relevante speciallæger, undersøgelser incl. ortopædkirurgi, medicinsk vurdering, klinisk fysiologi, røntgen m.m., og det må tilstræbes, at institutionen får etableret et system – eventuelt i form af et samarbejde med privathospitaler – der sikrer udøverne en hurtig adgang til relevant medicinsk undersøgelse og behandling.

Forebyggelse af skader, skadesbehandling og genoptræning er en central opgave i forbindelse med den idrætsmedicinske indsats, og eliteidrætsudøvere skal serviceres på højest mulige niveau med de bedste behandlingsmetoder.

Den idrætspsykologiske dimension får større og større betydning for forberedelsen og gennemførelsen af store sportslige præstationer. Derfor skal det idrætspsykologiske beredskab fortsat udbygges – både som en integreret del af træningen og som del af såvel forberedelsen som gennemførelsen af større præstationer.

Der bør fortsat være adgang til testcentre med henblik på løbende målinger af eliteidrætsudøvernes fysiske kapacitet efter de nyeste principper. Dels som led i den videre udvikling og planlægning for den enkelte udøver, dels som led i indsamling af data til brug for forskning og optimering af træningsmetoder.

Der forudsættes et samarbejde på tværs af idrætsgrene mellem forskere, testmedarbejdere, landstrænere, fysiske trænere, det idrætsmedicinske

team og ernæringsvejledere samt andre eksperter med henblik på træningsvejledning og forebyggelse af skader. Der bør være særlig fokus på de unge talenter, der påbegynder en intensiveret træning som led i en langsigtet eliteidrætskarriere.

Med henblik på at sikre en idrætsmedicinsk, -fysiologisk, -psykologisk rådgivningskompetence på højeste niveau bør der skabes mulighed for at initiere og støtte enhver form for idrætsforskning, der har specifik relevans for eliteidrætten, således fx også inden for områderne psykologi, teknologi, pædagogik, sociologi, økonomi og jura.

Fastlæggelse af satsningsområder inden for forskningen skal være en del af institutionens virksomhedsplan. Institutionen skal ikke være bundet af en forskningspligt, men den skal have mulighed for at rekvirere og igangsætte forskning med relevans for eliteidrætten.

Nationale samt internationale forskningsresultater skal monitoreres og ikke mindst formidles.

For at sikre, at de aktive og trænere har reel adgang til de nyeste forskningsresultater, skal der inden for institutionen etableres en formidlingsfunktion, hvis opgave skal være at præsentere aktuelle og relevante forskningsresultater til de aktive og trænere, vel at mærke på målgruppens præmisser.

Eliteidrætsudøvere og trænere skal således serviceres med den nyeste viden på disse områder, og det bør sikres, at de aktive har lejlighed til at diskutere og evaluere resultater af træning med de forskere, som afdækker ny viden.

Prioritering af fremtidige opgaver

- Formidling af relevante forskningsresultater
- Opdyrkning af nye forskningsfelter
- Koordinering af de forskningspolitiske strategier med Kulturministeriets Rådgivende udvalg vedr. idrætsforskning
- Fortsat samarbejde med eksterne samarbejdspartner – eksempelvis universiteter, andre forskningsmiljøer og hospitaler om testcentre

8. Uddannelses tilbud til eliteidrætsudøvere

Dagens samfund stiller store krav til uddannelse og deraf afledte kompetencer. Det er derfor af afgørende betydning, at unge eliteidrætsudøvere har mulighed for at gennemføre en relevant uddannelse under eller efter deres idrætskarriere. Repræsentanter for trænere og de aktive har gentagne gange påpeget vigtigheden af fleksible uddannelsesmuligheder. De tilgængelige undersøgelser af eliteidrætsudøveres uddannelsesniveau peger ikke i retning af, at de er mindre uddannede end befolkningen set som helhed, selvom uddannelsesniveaet i høj grad ser ud til at variere med de forskellige idrætsgrene. Denne positive tendens skal fastholdes og videreudvikles.

Institutionen skal derfor både medvirke til at etablere generelle uddannelsesordninger for såvel unge talenter i forbindelse med ungdomsuddannelserne som international elite i forbindelse med de videregående uddannelse og sikre individuelle forløb for den enkelte aktive, som har behov for særlige løsninger i forbindelse med uddannelsen.

En normal tilknytning til en ungdomsuddannelse eller et studium vil i sig selv have en gavnlig effekt for idrætsudøveren. Institutionen har derfor en vigtig opgave i at sikre fleksible og varierede uddannelses tilbud for de aktive under såvel som efter karrieren, ligesom institutionen har ansvaret for at vejlede og bistå de aktive i forbindelse med valg og gennemførelse af uddannelse. Institutionen skal arbejde med en bred vifte af uddannelses tilbud: ungdomsuddannelser, erhvervs- og videregående uddannelser. Fleksible ordninger til gavn for unge skolesøgende eliteidrætsudøvere bør på samme måde omfatte alle typer af skole- og ungdomsuddannelser.

Institutionen skal fortsat have et tæt samarbejde med Undervisningsministeriet og de enkelte uddannelsesinstitutioner med henblik på at optimere de forhold, som tilbydes de aktive eliteudøvere. Således er det anbefalesværdigt, at institutionen i endnu højere grad understøtter muligheden for adgangen til og tilrettelæggelse af mere fleksible, individuelle uddannelsesforløb.

Det er en central opgave at sikre muligheden for at forene idrætskarriere med et uddannelsesforløb. Mange eliteidrætsudøvere under uddannelse oplever problemer med eksamenstidspunkter, mødetider, kursus terminer. Der er et udtalt behov for at få fleksible ordninger omkring kursus terminer, eksaminer etc. For eliteidrætsudøvere under uddannelse kan der desuden være behov for, at institutionen kan yde tilskud svarende til SU i perioder, hvor studiet på grund af træningslejre, konkurrencer etc. må udskydes. Institutionen skal med andre ord sikre, at udøvere under uddannelse kan modtage en støtte svarende til SU, selvom de på grund af eliteidrætskarrieren overskrider den normerede studietid.

Det skal overvejes, hvorvidt der i disse støtteordninger til uddannelse kan indlægges et økonomisk incitament, som kan gøre det yderligere attraktivt for de unge at gennemføre en uddannelse sideløbende med den aktive karriere.

Prioritering af fremtidige opgaver:

- Institutionen skal arbejde på at få konkrete aftaler med Undervisningsministeriet og/eller uddannelsesinstitutionerne vedrørende adgang til og tilrettelæggelse af fleksible og individuelle uddannelses muligheder for eliteidrætsudøvere
- De aktive skal have adgang til kompetent studievejledning på permanent basis
- Institutionens uddannelsesvejledning skal omfatte en bred vifte af uddannelser og være målrettet både bogligt og mindre bogligt orienterede idrætsudøvere

- Det skal sikres at institutionens uddannelsesvejledning kan følge de aktive, som påbegynder et uddannelsesforløb efter endt idrætskarriere
- Der skal arbejdes for, at uddannelsesinstitutionerne godkender eliteidrætskarriere som pointgivende i forbindelse med optagelse på de videregående uddannelser
- Institutionen skal styrke oplysningsvirksomheden over for de aktive via specialforbundene
- Opmærksomheden skal skærpes med hensyn til de unge kontraktspilleres forhold – i institutionen, i Danmarks Idræts-Forbund og i specialforbundene.

9. Arbejds-mæssige og sociale støtteforanstaltninger

På det arbejds-mæssige område skal der etableres foranstaltninger, der forbedrer mulighederne for en normal tilknytning til arbejdsmarkedet sideløbende med tilværelsen som eliteidrætsudøver. På dette område er det oftest mest hensigtsmæssigt at søge konkrete løsninger på de konkrete problemstillinger, ved at tage udgangspunkt i den enkelte udøvers kompetencer og ambitioner.

Til trods for denne konstatering skal institutionen arbejde aktivt for at etablere og vedligeholde et omfattende netværk af samarbejdspartnere på arbejdsmarkedsområdet, med hvem institutionen etablerer aftaler omkring jobordninger, praktikmuligheder m.m. Netværket af samarbejdspartnere bør tænkes sammen med andre former for samarbejde og udveksling af ydelser som f.eks. sponsorvirksomhed. Institutionen skal i denne forbindelse særligt fokusere på muligheder for overgangsordninger for aktive i slutningen af deres karriere.

Institutionen skal undersøge mulighederne for skattebegünstigede opsparingsformer for eliteidrætsudøvere, især udøvere på kontrakt, evt. efter norsk model, samt indsamle øvrige internationale erfaringer fra dette område. Ordningerne skal have til hensigt at tilskynde professionelle eliteidrætsfolk til at spare op i løbet af den aktive karriere med mulighed for udbetaling umiddelbart efter sportskarrierens ophør med henblik på et uddannelsesforløb. Ordningerne skal kunne fungere som et incitament til at planlægge og påbegynde en uddannelse og/eller en erhvervs-mæssig karriere.

Institutionen skal desuden afdække potentialet og mulighederne i jobordninger etableret i samarbejde med statslige institutioner som fx politiet eller militæret.

Da en normal tilknytning til et arbejde i sig selv har positiv betydning for idrætsudøveren, skal der ydes fornøden konsulentbistand og sikres adgang til social- og erhvervsvejledere, der kan rådgive eliteidrætsudøverne i forbindelse med deres arbejds-mæssige forhold under og efter idrætskarrieren, herunder bistå ved jobansættelse.

Nogle aktive oplever overgangen fra den aktive karriere til det civile liv som problematisk, hvad angår social status og sociale relationer uden for idrætsverdenen. Institutionen skal derfor sikre muligheden for social og psykologisk rådgivning ved sådanne problemstillinger.

Prioritering af fremtidige opgaver:

- På baggrund af de aktives jobprioriteringer skal institutionen afdække mulighederne for nye samarbejdspartnere på arbejdsmarkedet.
- Etablering af aftaler med statslige arbejdspladser omkring fleksible arbejds- og praktikordninger.
- Institutionen og specialforbundene skal tilskynde til, at de aktive etablerer en relevant opsparingsordning med henblik på senere uddannelse og etablering.

10. Rådgivning og økonomisk støtte til specialforbund

Team Danmark har ikke mindst bevist sin store styrke ved at kunne samle, koordinere og gennemføre en overordnet planlægning af eliteidrætten på tværs af idrætsgrene. Den synergi og kompetence, der opbygges i kraft af denne centrale myndighed, skal til stadighed udvikles og udbygges.

Institutionen skal derfor fortsat udvikle og implementere det støttekoncept og den disciplinanalyse, der ligger til grund for den nuværende støtte til specialforbundene (jf. kap. 5). Konceptet er tillige et afgørende værktøj som grundlag for prioriteringen af støtten til de forskellige idrætsgrene.

Samarbejdet med specialforbundene skal baseres på dialog og frivillighed. Samarbejdet skal både omfatte direkte støtte til landshold og til ansættelse af trænere, konsulenter mv. samt rådgivning i forbindelse med den langsigtede planlægning og talentudvikling. Endvidere skal specialforbundene kunne trække på den kompetence og viden med hensyn til træning, ernæring, forskningsformidling etc., der er opbygget. Dog skal det være en forudsætning for at modtage institutionens støtte og rådgivning, at specialforbundet lever op til det fremtidige kodeks for dansk eliteidræt (beskrevet i afsnit om en kulturpolitisk forsvarlig udvikling af eliteidrætten).

Institutionen skal yde støtte til ansættelse af landstrænere og evt. sportschefer. Det er i den forbindelse vigtigt, at institutionen medvirker aktivt til at sikre, at såvel landstrænere som sportschefer har de nødvendige kvalifikationer og at de forpligtes på at leve op til det fremtidige kodeks for dansk eliteidræt.

Institutionen skal endvidere rådgive specialforbundene med hensyn til organisationsudvikling og -planlægning i forbindelse med en langsigtet elitesatsning. Rådgivningen skal selvsagt sikre, at det tosidede formål for dansk eliteidræt tilgodeses i den pågældende idrætsgren.

Prioritering af fremtidige opgaver

- Udvikling af støttekoncept og disciplinanalyse
- Kvalifikationsløft i forhold til ansættelse af landstrænere
- Organisationsudvikling i de specialforbund, som har en elitesatsning
- Implementering af kodeks i forhold til specialforbund.

11. Samarbejde med de kommunale myndigheder om eliteidræt, herunder faciliteter

Eliteidrættens koncentrationstendens mod storbyområderne er fortsat gældende. Dette rummer en række planlægningsmæssige fordele, idet behovene for kvalificeret instruktion, træningspartnere, idrætsmedicinsk service mv. bedre imødekommes, når indsatsen samles geografisk. Dermed begrænses også anlægsinvesteringer. Udviklingen skal derfor fortsat baseres på en centerstruktur, som bygger på et samarbejde mellem det enkelte forbund, den lokale klub, kommunen, den lokale centerstruktur og det lokale erhvervsliv.

Der er i dag et udtalt behov for faciliteter, dels til gavn for eliten, dels som en forudsætning for at tiltrække internationale begivenheder til Danmark. Kommunernes interesse for og engagement i eliteidrætten er tiltagende, ligesom store – og indbringende – idrætsbegivenheder i Danmark også er i kommunernes interesse. Institutionen skal derfor være sparringspartner og inspirator for kommunerne i arbejdet med at afdække muligheder og potentialer for de enkelte kommuner. Institutionen skal i den forbindelse varetage opgaven med den overordnede nationale udvikling og planlægning af faciliteter, som kan fungere som nationale anlæg.

Med henblik på at sikre en overordnet og koordineret udvikling samt en bedre udnyttelse af ressourcerne til fordel for den samlede elite vil det derfor være af afgørende betydning, at der i videst muligt omfang etableres et øget samarbejde mellem eliteidrætten og de kommunale myndigheders satsninger. Kommunernes intensiverede satsning på eliteidrætten bør således koordineres med institutionens nationale, strategiske overvejelser. Erfaringerne fra de regionale kulturaftaler kan overføres som model for udviklingsaftaler mellem institutionen og en eller flere kommuner. Aftalerne kan være et styringsinstrument for institutionen og indebære et samarbejde om udnyttelse af kompetence og ressourcer, under forudsætning af, at projekterne kan indgå i institutionens overordnede planlægning og koordinering.

Ud over en øget koordinering og planlægning på nationalt såvel som på regionalt plan, skal der sikres de kommunale myndigheder lovhjælp til at yde støtte til eliteidrætten. Dette gøres ved at give kommunerne bemyndigelse til at støtte eliteidræt i den kommende lov.

En kommunes og amtskommunes adgang til at yde støtte til eliteidræt er i dag reguleret af de uskrevne grundsætninger om kommuners opgavevaretagelse (de såkaldte kommunalfuldmagtsregler). Et kerneområde for kommuners og amtskommuners varetagelse af opgaver efter kom-

munalfuldmagtsreglerne er kommunens og amtskommunens tilbud af fritidsaktiviteter for befolkningen, herunder støtte til idrætsområdet. En kommune eller amtskommune må imidlertid ikke yde økonomisk støtte til professionelle aktiviteter, ligesom en kommune eller amtskommune ikke uden særlig hjemmel må gennemføre foranstaltninger, der begunstiger enkeltpersoner.

Med henblik på at præcisere retstilstanden og udvide kommuners og amtskommuners adgang til at yde støtte til eliteidræt, herunder yde individuel økonomisk tilskud til eliteidrætsudøvere, er der med den ovenfor nævnte bemyndigelse tilvejebragt en udtrykkelig lovhjemmel for, at en kommune eller amtskommune kan yde støtte til eliteidræt. Bestemmelsen omfatter både direkte tilskud til den enkelte idrætsudøver og indirekte støtte i form af f.eks. opførelse og drift af faciliteter til brug for eliteidrætsudøvere. Det bemærkes, at bestemmelsen ikke giver hjemmel til at yde økonomisk støtte til erhvervsvirksomheder, der beskæftiger sig med idræt.

Kommuners og amtskommuners adgang til at yde individuel økonomisk støtte til eliteidrætsudøvere eller anden støtte til eliteidræt er ikke betinget af, at institutionen yder støtte til den samme eliteidrætsudøver eller -aktivitet.

Prioritering af fremtidige opgaver:

- Udvikle samarbejdet med de kommunale myndigheder og ved indgåelse af samarbejdsaftaler sikre en overordnet strategisk planlægning og udvikling af faciliteter til eliten.
- Kommunerne skal sikres lovhjemmel til at støtte eliteidræt.

12. Samarbejde med medier og sponsorer, herunder salg af rettigheder og ydelser

På baggrund af de store offentlige tilskud til idræt i almindelighed og eliteidræt i særdeleshed, er det af stor betydning, at offentligheden sikres adgang til transmissioner af store internationale eliteidrætsbegivenheder. Det bør fortsat være en opgave for institutionen at sikre en sådan adgang. Det bør derfor overvejes, om et incitament kan indføres i støttekriterierne i forhold til specialforbundene, så den offentlige adgang til transmissionerne fra disse begivenheder forsøges bibeholdt.

Det er også afgørende at fastholde en solidarisk forhandlingsret af tv-rettigheder, hvor udgangspunktet dog skal være den nuværende ordning, hvor enkelte specialforbund har en særskilt position. Dette giver den samlede idræt en bedre forhandlingsposition, og det sikrer, at provenuet fordeles i henhold til de overordnede støttekriterier.

Set i lyset udviklingen og det afledte scenario for fremtidens mediebil- lede bør alle parter være opmærksomme på at modvirke, at få og store globale selskaber overtager tilrettelæggelsen og formidlingen af de store sportsbegivenheder. Skal den kulturpolitiske forankring af eliteidrætten

sikres, bør idrættens organisationer og offentlige instanser i fællesskab arbejde på at sikre, at idrætsbegivenhederne ikke ender med at blive gjort til en underholdningsvare i lukkede kredsløb kontrolleret af de store integrerede medieaktører.

Der bør stadig sikres en etisk forsvarlig relation mellem eliteidrætten og massemedierne. Det indebærer, at de aktive kan bevare deres personlige integritet i forhold til en kommerciel udnyttelse, at udbyderne af idrætsbegivenheder ikke blander sig i den redaktionelle tilrettelæggelse, og at begivenhederne præsenteres på en måde, der tager hensyn til det etiske grundlag og den sportslige oplevelse frem for til en eksponering af sponsorer.

Det er udvalgets opfattelse, at salg og markedsføring af eliteidrættens rettigheder og ydelser skal medvirke til at finansiere institutionens støtte til udvikling af eliteidrætten.

Væksten inden for sponsorområdet og sportmarketing har været positiv i de sidste år, også sammenlignet med væksten inden for den øvrige reklameomsætning. Sporten har derudover stadig en altdominerende rolle sammenlignet med øvrig sponsorvirksomhed (sponsorering af kultur, humanitære organisationer osv). Sponsorområdet er dog under hastig forandring, og de ydelser, som sponsorerne eller investorerne efterspørger, skal i stigende omfang tilpasses individuelt efter kundens behov. Det vurderes, at der er et potentiale for udviklingen af både et større marked og en større markedsandel til institutionen. I den forbindelse er det nødvendigt at udvikle salg af særlige koncepter, der retter sig mod virksomheders medarbejdere og som sammentænker profiler og varemærker. Det er vigtigt at følge markedsudviklingen og sørge for, at institutionen fortsat udvikler de nødvendige kompetencer til at kunne levere ydelser, som tager afsæt i behovs- og økonomianalyser samt konceptudvikling, og hvor fokus er på konceptsalg og værdiskabelse med udgangspunkt i kundens konkrete behov.

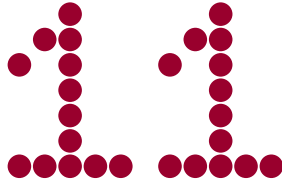
Det er udvalgets opfattelse, at institutionen indirekte skal forsøge at påvirke koncentrationstendensen i sponsormarkedet inden for eliteidrætten. Institutionen skal fortsat varetage og udvikle udvalgte specialforbunds kommercielle interesser i rollen som melleghandler, samt forhandle tv-rettigheder gennem idrættens medieudvalg. Den potentielle merindtægt som følge af en fortsat positiv udvikling inden for sponsoromsætningen, kan kanaliseres til andre forbund og udøvere, som ikke er blevet økonomisk begunstiget som følge af polariseringstendensen, gerne i form af udviklingsmidler, som kan stimulere til vækst af sponsorindtægterne hos disse forbund.

Prioritering af fremtidige opgaver:

- Fastholde den solidariske forhandlingsret til tv-rettigheder.
- Arbejde for at danske idrætsbegivenheder ikke ender med at blive gjort til en underholdningsvare i lukkede kredsløb kontrolleret af de

store integrerede medieaktører, samt modvirke at få og store globale selskaber overtager tilrettelæggelsen og formidlingen af de store sportsbegivenheder.

- Ud fra en analytisk og strategisk indgang til sponsorområdet at udvikle et dynamisk koncept, hvor markedets potentiale i højere grad udnyttes, og hvor fokus også rettes mod udviklingen og salg af koncepter, der retter sig mod virksomheders medarbejdere og ved at sammentænke profiler og varemærker.

Finansiering

Team Danmark er i sin nuværende form finansieret af offentlige midler via tips- og lottoloven og af indtægter fra salg af sponsorater, tv-rettigheder og andre rettigheder. De samlede indtægter udgør ca. 121 mio. kr. (2002) fordelt med ca. 91 mio. kr. fra tipsmidlerne (heraf 18 mio. kr. fordelt via Danmarks Idræts-Forbund) og ca. 30 mio. kr. (brutto) i egenindtjening.

Dertil kommer specialforbundenes direkte bidrag til deres egen eliteidræt. Omfanget heraf kendes ikke nøjagtigt. I KPMG-rapporten anslås omfanget til 264 mio. kr., men der knytter sig stor usikkerhed til opgørelsen, da specialforbundene anvender meget forskellige afgrænsninger af elite. Team Danmark og Danmarks Idræts-Forbund er efterfølgende blevet enige om fælles elitedefinitioner, og på denne baggrund har Team Danmark anslået, at specialforbundenes udgifter til eliteidræt beløber sig til 120-130 mio. kr.

Finansieringsniveau

Eliteidrættens er et område, der er meget konsekvensfølsomt over for den økonomiske indtjening. Forøgede ressourcer – hvad enten det er det offentlige bidrag eller egenindtjeningen – vil på både kort og lang sigt meget enkelt kunne omsættes i bedre vilkår for de aktive og i bedre og flere sportslige resultater – og omvendt.

Oven i det faktum kommer de stadig stigende internationale krav til eliteidrættens. Det bliver stadig sværere og kræver stadig flere ressourcer at gøre sig gældende på internationalt topniveau.

Helt grundlæggende kan der ikke herske tvivl om, at bedre resultater til dansk eliteidræt forudsætter, at der tilføres flere ressourcer. Det sam-

lede finansieringsniveau er derfor til stadighed genstand for vurdering og diskussion. Udvalget har da også i sit arbejde berørt mange forhold, som kunne fortjene større økonomisk opmærksomhed, men udvalget må også konkludere, at det samlede omfang af statens bidrag er – og vil altid være – politisk fastsat. Forventningerne til eliteidrætten må så afstemmes herefter, og inden for den politisk fastsatte økonomiske ramme må der foretages en prioritering i forhold til de opgaver, der skal løses.

Egenindtjening og ressourceoptimering

Udvalget har ladet Quartz+Strategy Consultants foretage en analyse af potentialet for en udvidelse af sponsorindtægterne og for en optimering af de eksisterende ressourcer.

De samlede sponsorindtægter til idrætten udgør ca. 680 mio. kr. og er steget markant det seneste årti – og de er vel at mærke steget væsentlig mere end andre former for reklame. Men langt størstedelen af sponsormarkedet tegnes af to idrætsgrene, fodbold og håndbold, og langt størstedelen af dette marked tegnes af ganske få klubber. Kun 11 % af sponsorindtægterne tilfalder forbund og Team Danmark.

En forøgelse af sponsorindtægterne skal derfor tilvejebringes enten ved at udvide markedet eller ved at gøre indhug i klubbernes andel. Det sidste alternativ vurderes at være hverken muligt eller ønskeligt.

Team Danmark kan øge sponsorindtægterne ved øget salg af eget brand og ved at øge indtægterne som mellemhandler for specialforbund. Team Danmark-brandet er meget stærkt og vurderes til at være yderst værdifuldt. Det omfatter helheden af navn, logo, omdømme mv. I logoet indgår de olympiske ringe efter aftale med Danmarks Idræts-Forbund.

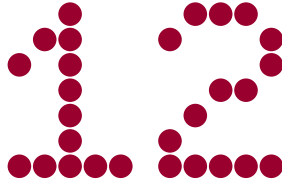
På baggrund af en konkret vurdering af mulighederne skønner konsulentfirmaet, at der er et potentiale for at øge sponsorindtægterne – angives til 2 - 2,5 mio. kr. årligt. Realiseringen af potentialet skal ske ved at der udvikles nye målrettede koncepter, hvor specifikke målgrupper, værdier, profiler og varemærker sammentænkes. Denne udvikling forudsætter en udvidelse af kompetenceplatformen i marketingafdelingen. Udvalget er enig i, at der findes et potentiale på det punkt, men er mere usikker på det præcise omfang heraf.

I samme analyse er der gennemført en detaljeret undersøgelse af mulighederne for at optimere de administrative ressourcer. Danmarks Idræts-Forbund og Team Danmark er forskellige organisationer med forskellige opgaver, strukturer og kompetencer. Udvalget kan alligevel på baggrund af konsulenternes analyse konstatere nogle overlap – især på økonomi- og it-funktionerne. En sammenlægning af disse funktioner er skønnet til at kunne give en driftsbesparelse på 1,5 mio. kr. I det første år skal der dog kalkuleres med nogle realiseringsomkostninger på knap 100.000 kr.

Der til kommer en eventuel besparelse ved nedlæggelse af repræsentant-skabet på ca. 200.000 kr. (jf. kapitel 12).

Således vurderer konsulentfirmaet altså, at der er et potentiale på 3,5 - 4 mio. kr. årligt. Dette potentiale er uafhængigt af, hvilken af de 2 modeller (beskrives i kap. 12) som vælges til forvaltning af eliteidrætten.

Derudover vurderes det, at hvis forvaltningen af eliteidrætten lægges ind under Danmarks Idræts-Forbund (jf. kap. 12), vil der være et yderligere potentiale for ressourceoptimering estimeret til 1,2 - 2 mio. kr. årligt, afhængigt af, hvilken ledelsesmodel der vælges. Det første år vil dette potentiale dog blive modsvaret af realiseringsomkostninger i størrelsesordenen 2,0 mio. kr. I beregningen indgår heller ikke udgifter til fratrædelsesgodtgørelser.

Struktur

Spørgsmålet om den fremtidige struktur for eliteidrætsarbejdet i Danmark har fyldt ganske meget i udvalgets overvejelser. Der er i udvalget enighed om, at de ændrede vilkår og de senere års debat giver anledning til en justering af den nuværende struktur. Især følgende forhold påkalder sig opmærksomhed:

For det første er statens involvering i forhold til eliteidrættens blevet markant ændret. I spørgsmål om doping, internationalt samarbejde, forskning, uddannelse, økonomi etc. er det i stigende grad nødvendigt med en stillingtagen og ofte også konkrete initiativer fra regeringens side.

For det andet er spørgsmålet om eliteidrættens værdigrundlag – og ikke mindst overholdelsen heraf – kommet væsentligt mere i fokus. I stigende grad opstår der konflikter mellem eliteidrættens iboende stræben efter resultater og præstationsforbedringer og de værdier, der traditionelt ligger til grund for idrættens. Værdierne er dog ikke statiske, men der er bred enighed om at fastholde et værdigrundlag. Udviklingen heraf må nødvendigvis foregå i et tæt samspil mellem idrættens organisationer, de aktive og det omgivne samfund.

For det tredje er spørgsmålet om Kulturministeriets myndighedsvaretagelse og styring – eller rettere mangel på samme – over for Team Danmark rejst som et relevant tema. Det er med nogen ret blevet påpeget, at Kulturministeriet ikke i tilstrækkelig grad har varetaget en grænseregulerende myndighedsrolle, og at der burde etableres en tættere relation mellem Kulturministeriet og eliteidrætsinstitutionen.

For det fjerde – og i forlængelse heraf – er det stadig mere nødvendigt at sikre faglighed, gennemskuelighed og uafhængighed i fordelingen af ressourcer. I takt med den offentlige sektors stigende involvering, med den tiltagende kommercialisering og med det stadig tættere samspil mellem de forskellige aktører må der ikke herske tvivl om ressourcernes anvendelse og grundlaget herfor.

For det femte har tilstedeværelsen af to organisationer, der uddeler midler til specialforbundene, givet anledning til u hensigtsmæssige konflikter. Forholdet mellem Danmarks Idræts-Forbund og Team Danmark har være anspændt og ikke specielt konstruktivt de senere år.

For det sjette stiller sponsorer krav om en stadig mere professionaliseret indsats. Sponsorer opfatter deres bidrag som en investering, der skal modsvares af professionelle ydelser til nytte for virksomheden.

For det syvende indebærer den stigende medieopmærksomhed på eliteidrætten, at også mediehåndtering og -rådgivning i stadig stigende grad må sættes i system. Eliteinstitutionen må være i stand til både at rådgive specialforbundene i forhold til medierne og sammen med specialforbundene bistå medierne med nødvendige oplysninger, samt at tilbyde rådgivning til de aktive.

For det ottende indebærer kommunernes stigende engagement i eliteidrætten, at samspillet mellem enkelte kommuner og eliteinstitutionen må udbygges yderligere. Institutionen kan ikke indgå i et styringsforhold til kommunerne, men kan bistå med rådgivning og koordinering i det omfang, den kommunale indsats korresponderer med institutionens overordnede strategier.

Efter at have gennemgået forskellige modeller for en struktur på området, må udvalget også konstatere, at ingen model giver svaret på alle nye udfordringer. Hurtigt kunne udvalget dog koncentrere overvejelserne om to principielt forskellige modeller, som adskiller sig fra hinanden på helt fundamentale punkter, og som hver især vil kunne imødegå en række af de ændrede vilkår. Men ingen af de to modeller løser alle de rejste problemer. Den ene model er en tilpasning af den eksisterende struktur med udgangspunkt i Team Danmark som en selvejende institution, der defineres nærmere i loven. I den anden model tænkes alle eliteidrætslovens opgaver og ressourcer overført til en privat organisation – Danmarks Idræts-Forbund. I det følgende præsenteres de væsentligste konklusioner fra udvalgets overvejelser vedrørende de to modeller.

Tilpasning af den nuværende struktur

Team Danmark er en velkendt struktur og har i de forløbne år varetaget sine opgaver yderst tilfredsstillende. Udvalget kan konkludere, at Team Danmark har levet op til lovens grundlag, har betydet et markant løft for dansk eliteidræt og har opbygget en effektiv organisation til varetagelse af de givne opgaver.

De ændrede vilkår gør det imidlertid nødvendigt at tilpasse strukturen. Tilpasningen skal især tage sigte på

- En klarere styringsrelation i forhold til Kulturministeriet
- Et tættere og klarere samarbejde med Danmarks Idræts-Forbund
- En enklere beslutningsstruktur
- En bedre udnyttelse af ressourcerne.

Samtidig er det vigtigt at fastholde

- En uafhængighed og gennemskuelighed som bevilligende myndighed
- De faglige kompetencer, der er opbygget
- Det tætte og tillidsfulde samarbejde, der er skabt i forhold til specialforbund, trænere og aktive.

Team Danmark videreføres som en selvejende institution med en bestyrelse som øverste myndighed.

Team Danmark skal som offentlig myndighed leve op til alle forvaltningsregler, der gælder for statsinstitutioner, idet institutionen er oprettet ved lov og er pålagt offentlige lovregulerede opgaver, ligesom mere end halvdelen af finansieringsgrundlaget hidrører fra offentlige midler. Det indebærer bl.a., at institutionen skal underlægges forvaltningsloven og offentlighedsloven og følge reglerne for tilskud, revision samt løn og regnskab.

Der nedsættes en bestyrelse, som tilsammen skal repræsentere en bred indsigt i idrættens verden og andre relevante områder (kommunalpolitik, kulturpolitik, erhvervsliv m.v.). En sådan sammensætning af bestyrelsen kan efter udvalgets opfattelse i højere grad sikre et direkte medansvar fra de involverede parter side. I øvrigt forudsætter udvalget, at der på alle relevante områder etableres et direkte og fordomsfrit samarbejde mellem Team Danmark, Danmarks Idræts-Forbund og de enkelte specialforbund. Det indebærer også, at de nuværende samarbejdsstrukturer (f.eks. elitesportsudvalg, helhedsrådgivning m.v.) forbedres og udbygges.

Hidtil har repræsentantskabet skullet fastlægge de overordnede retningslinjer, godkende beretning og regnskab samt vælge 5 af de 7 bestyrelsesmedlemmer. Repræsentantskabets sammensætning er fastsat i loven og som sådan ikke udtryk for et demokrati "nedefra". I praksis har repræsentantskabet imidlertid først og fremmest fungeret som en nyttig sparringspartner. Derfor – og da det i den nye model forudsættes, at Team Danmark etablerer et mere direkte samspil med såvel staten som idrættens organisationer – foreslås det, at repræsentantskabet nedlægges. Den direkte dialog med det bredere udsnit af de aktive og specialforbundene skal dog sikres videreført, og der skal derfor arrangeres årlige dialogmøder, ligesom kompetente ad hoc-udvalg med udvalgte repræsentanter

fra de aktive og specialforbundene skal nedsættes, når dette skønnes at kunne kvalificere bestyrelsens beslutningsgrundlag.

Team Danmark bør underlægges samme styringsrelation i forhold til Kulturministeriet som ministeriets øvrige institutioner, råd og nævn. Det indebærer, at Team Danmark får en entydig rolle som forvaltningsorgan og derved underlægges forvaltningsloven, offentlighedsloven og ligestillingsloven, samt at der indgås en resultatkontrakt mellem Team Danmark og Kulturministeriet. En resultatkontrakt er en gensidig forpligtende aftale uden formel juridisk binding. Den tjener til at sikre en tilbagevendende dialog mellem parterne på grundlag af en fælles forståelse af institutionens mål og resultatkrav. Kontrakten skal indeholde bestemmelser om mission og vision for institutionen, strategi herunder strategiske indsatsområder, resultatmål og bevillingsforhold. Kontrakten skal således indeholde målsætninger om bl.a. de sportslige resultater, kompetenceudvikling, træningsindsats, facilitetsudvikling og en nærmere fastlæggelse af værdigrundlaget for dansk eliteidræt.

Som offentligt forvaltningsorgan skal Team Danmark også indgå i en direkte dialog med andre offentlige forvaltningsorganer f.eks. om uddannelse, sociale forhold, kommunale elitesatsninger etc.

Med henblik på en bedre udnyttelse af ressourcerne foreslås det, at en del af de administrative funktioner efter nøjere analyse lægges sammen med Danmarks Idræts-Forbund. Det drejer sig især om opgaver inden for økonomi og it. Sammenlægningen af funktionerne kan resultere i en besparelse, og indebærer også, at specialforbundene skal anvende samme afrapporteringsform og regnskabssystem til både Danmarks Idræts-Forbund og Team Danmark, hvorved der også opnås en rationaliseringsgevinst for specialforbundene. Herudover anbefaler udvalget, at mulighederne og potentialerne i et fælles markedsføringsselskab – Danmarks Idræts-Forbund og Team Danmark imellem – undersøges nærmere.

Overdragelse af opgaverne til Danmarks Idræts-Forbund

Med det primære formål at skabe en enhedsstruktur, dvs. en struktur, hvor specialforbund og aktive kun skal forholde sig til én enkelt organisation, og hvor elite og bredde kan anskues i sammenhæng, skal der etableres en selvstændig elitesektion inden for rammerne af Danmarks Idræts-Forbund, som skal forvalte de opgaver, der defineres nærmere i loven. Overdragelse af lovforvaltningen og ressourcerne til en privat organisation forudsætter en anden relation mellem Danmarks Idræts-Forbund som frivillig organisation og Kulturministeriet som statslig myndighed end hidtil set i idrættens verden.

Modellen er et brud med den hidtidige struktur på eliteidrætsområdet og vil tage sigte på:

- En forenklet struktur
- Færre konfliktmuligheder
- Mulighed for at anlægge en politisk helhedsbetragtning
- Mulighed for en samlet økonomisk markedsføring
- En langsigtet rationaliseringsgevinst ved sammenlægning af funktioner.

Samtidig er det vigtigt at fastholde

- En uafhængighed og gennemskuelighed som bevilligende myndighed
- De faglige kompetencer, der er opbygget
- Det tætte og tillidsfulde samarbejde, der er skabt i forhold til specialforbund, trænere og aktive.

En ny eliteidrætslov skal i givet fald rumme en nærmere definition og beskrivelse af de opgaver, der skal varetages, ligesom der i loven skal indskrives, at Danmarks Idræts-Forbund bemyndiges til at udføre de opgaver, der er defineret i loven. Samtidig skal loven dog også indeholde en bemyndigelse til kulturministeren til at fastsætte nærmere vilkår for udøvelsen af virksomheden.

Forvaltningen af de lovbestemte opgaver i en privat organisation fordrer, at der etableres en klar adskillelse mellem udførelsen af de opgaver, der er defineret i loven, og organisationens øvrige aktiviteter. Der skal derfor etableres en selvstændig elitesektion, som er klart adskilt fra Danmarks Idræts-Forbunds øvrige aktiviteter. Dette indebærer, at elitesektionen skal have særskilt økonomi og regnskabsafregning, journalisering og øvrig administration m.m. I denne sammenhæng kan der med fordel hentes erfaringer fra Dansk Røde Kors' varetagelse af asylområdet, hvor det ligeledes er en privat organisation, der udfører lovbestemte opgaver.

I praksis vil det indebære, at personalet fra Team Danmarks sportsafdeling så vidt muligt løftes direkte over i Danmarks Idræts-Forbund i henhold til bestemmelserne i loven om virksomhedsoverdragelse. Der oprettes en ny samlet og selvstændig marketingsafdeling under Danmarks Idræts-Forbund, med henblik på at kunne gøre brug af den samlede bredde i idrætsbilledet som markedsføringsparameter. Men det skal sikres, at elitesektionen fortsat tilføres økonomiske ressourcer i et omfang, der mindst svarer til det nuværende. Danmarks Idræts-Forbund skal derfor forpligtes til at tilføre elitesektionen indtægter i et nærmere fastsat omfang. Team Danmarks varemærke skal fortsat anvendes, da det er dokumenteret, at det har en høj værdi som "brand".

Som øverste ledelse for elitesektionen kan der skitseres to muligheder: Enten nedsættes der en særskilt og suveræn bestyrelse, hvis sammensætning er fastsat i godkendelsesvilkårene, eller Danmarks Idræts-Forbunds bestyrelse kan indføjes som øverste politiske myndighed.

Den første løsning rummer den fordel, at den kan sikre trænere og aktive en passende placering.¹ Til gengæld går nogle af de gevinster, der skulle opnås ved en Danmarks Idræts-Forbund-løsning, tabt (forenkling, helhedsbetragtninger og reduktion af konfliktmuligheder), og man kan spørge, om modellen så i realiteten adskiller sig væsentligt fra en selvstændig Team Danmark-model.

Den anden løsning rummer den fordel, at der kan skabes politisk helhed og administrativ forenkling. Til gengæld kan trænere og aktive ikke sikres anden indflydelse, end den Danmarks Idræts-Forbunds repræsentantskab som øverste myndighed tildeler dem, og der kan sættes spørgsmålstegn ved habilitet og partiskhed i fordelingen af midler på eliteområdet, da Danmarks Idræts-Forbunds bestyrelse er et politisk valgt organ i modsætning til almindelige armslængdeorganer, der sammensættes på grundlag af faglighed.

Uanset, hvilken ledelsesmodel der vælges, skal der etableres en klar administrativ og økonomisk adskillelse mellem elitesektionen og Danmarks Idræts-Forbunds øvrige virksomhed, da sektionen skal forvalte en særskilt lovgivning. Det indebærer, at sektionen skal leve op til almindelige offentlige forvaltningskrav. Den vil være omfattet af forvaltningsloven, offentlighedsloven og ligestillingsloven, og den skal følge de almindelige statslige regler for tilskud, revision, løn- og ansættelsesforhold etc. Det forudsættes desuden, at der skal indgås en resultatkontrakt mellem elitesektionen og Kulturministeriet.

Endvidere bør der – af hensyn til ønsket om gennemskuelse og habilitet – oprettes en ankeinstans, således at formalia vedrørende fordeling af midler kan prøves for en uafhængig instans. Bestemmelser herom vil fremgå af vilkårene.

Kulturministeriet skal godkende ændringer i Danmarks Idræts-Forbunds vedtægter med henblik på at vurdere, om godkendelsesvilkårene overholdes, for så vidt angår forvaltningen af elitesektionen.

Vurdering

Som sagt har udvalget drøftet de to modeller meget grundigt – og forskellige varianter heraf (forskellig bestyrelsessammensætning, forskellig opgavefordeling etc.). Men udvalget må konkludere, at det ikke har været muligt at nå frem til nogen entydig konklusion, hvad angår den fremtidige struktur. Alt efter hvilke forhold, der lægges mest vægt på, vil der kunne drages forskellige konklusioner. Udvalget lægger derfor de to modeller frem til en åben debat.

---

1. Der bør efter nærmere aftale med trænere og aktive oprettes et formelt valgforum for udpegningen. I den forbindelse bør den nuværende struktur med to forskellige aktivgrupper forenkles til én samlet, hvor alle grupper af aktive indgår som stemme- og opstillingsberettigede. Kulturministeren fastsætter nærmere retningslinjer herom.

Litteraturliste

Hansen, Peter

Eliteidrætsudøvernes vilkår. Undersøgelse af danske eliteidrætsudøveres idrætslige og sociale vilkår, Center for idrætsforskning, Københavns Universitet, 1995

Ibsen, Bjarne

Frivilligt arbejde i idrætsforeninger, DHL/systeme, 1992

Ibsen, Bjarne

Idrætten, foreningerne og det civile samfund, 1997 (upubl.)

KPMG consulting

At forene eliteidræt og uddannelse, 2002

Konkurrencestyrelsen

Kommunal udlejning af idrætsanlæg, 2003

Kulturministeriet

Eliteidræt i Danmark, 2001

Kulturministeriet

Danmark i kultur- og oplevelsesøkonomien, 2003

Kulturministeriet

Hvidbog om doping i Danmark, 1999

Larsen, Knud

Idrætsdeltagelse og idrætsforbrug i Danmark, Klim, 2003.

Løvstrup, Ivan og Hansen, Jørn

Da eliteidrætten blev stueren, Syddansk Universitetsforlag, 2002.

MandagMorgen nr.39

Undersøgelse om den skandinaviske sportspresse, november 2002

Ministeriet for kulturelle Anliggender

Betænkning nr. 709 om idrætten og friluftslivet, 1974

Ministeriet for kulturelle Anliggender

Betænkning nr. 992 om eliteidrætten i Danmark, 1983

Mølholm, Morten

Notat fra Idrættens fælles medieudvalg, 2003.

Nielsen, Klaus et. al

Den danske subelites vilkår år 2000. Roskilde Universitets Center, 2000.

Poula Helth Rådgivning APS og Klaus Nielsen

Kontraktspillere i håndbold og fodbold – undersøgelse af sociale, uddannelsesmæssige og sportslige vilkår for danske kontraktspillere, Roskilde Universitets Center, 2002.

PLS consult

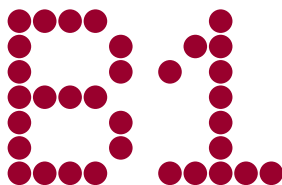
Team Danmarks finansieringsbehov, 1997.

PLS Rambøll management

Evaluering af Idrætsfonden Danmark, 2003.

Riiskjær, Søren

Dansk sejlsportselite, Idrætsforsk, 1997.

Bilag I

Team Danmarks træner – og aktivgruppe samt Danmarks Idrætsforbunds aktivkomité's input til kulturministerens eliteidrætsudvalg

“Det er en illusion at tro, at idrætten og dets foreningsdemokrati alene kan tage ansvaret for udviklingen af elitesporten i dagens Danmark – det kræver et langt mere komplekst samspil mellem eliteorganisation, idrættens politiske organisation, stat, kommune og familie”

TAG og DIF's Aktivkomité

I forbindelse med revisionen af loven om eliteidræt er nedenstående derfor de vigtigste hovedpunkter:

- At vi som aktive og trænere får så optimale arbejdsbetingelser som muligt i bestræbelserne på fremgang og resultater.
- At alle nødvendige kompetencer arbejder så målrettet og professionelt, som det er krævet og muligt i dansk elitesport.
- At eliteidrætten altid er optimalt forankret i den nødvendige faglighed.
- At elitesporten til stadighed tilføres de ressourcer der løbende sikrer den fortsatte udvikling og konkurrencedygtighed i forhold til de nationer, vi ønsker at sammenligne os med.

Nedenstående er svar på spørgsmål stillet af Kulturministerens eliteidrætsudvalg til Team Danmark Træner/Aktiv gruppe og DIF's Aktivkomité som oplæg til møde den 3. december 2002:

I. Hvilke faktorer er afgørende for, at dansk eliteidræt / sport får resultatmæssig succes i fremtiden? Hvilke områder bør prioriteres højest som indsatsområder?

- For at skabe resultatmæssig succes skal vi sikre, at det professionelle setup, der er betingelsen for at skabe resultater, altid er baseret på et højt fagligt miljø. Dette skal ske under skyldig hensyntagen til, at elitesporten skal kunne dyrkes på en social- og samfundsmæssig forsvarlig vis.
- Elitesporten skal forankres i en politisk/faglig struktur – “fagligt demokrati”. Det skal kunne sikres igennem en tidssvarende og visionær organisation med eksempelvis et repræsentantskab, som med udgangspunkt i elitesportens kompleksitet i en tæt sparring med bestyrelsen og den daglige ledelse udarbejder fremadrettede strategier. Aktørerne i en sådan organisation kunne f.eks. rekrutteres fra elitesporten, DIF, specialforbundene, trænere, aktive, kulturministeriet, undervisningsministeriet, sundhedsministeriet, erhvervsministeriet, Amtsrådsforeningen, medierne og universiteterne
- Aktørerne skal indgå i strategiske diskussioner omfattende de overordnede rammer for støtte-, indstillings- og beslutningsprocesser.
- Elitesporten er en meget stor del af “underholdningsindustrien” (positivt ment) samt et folkeligt samlingspunkt med rollemodeller og ikoner, der er identitetsskabende indeholdende væsentlige samfundsværdier. Derfor er det vigtigt at fastholde “armslængdeprincippet”, der gensidigt forpligter hinanden.
- Undgå mediemæssig marginalisering på enkelte sportsgrene, hvilket allerede er ved at skabe kulturel forarmning. Vi skal fastholde sportslig og faglig alsidighed, således at elitesporten i fremtiden bliver sikret et bredt fundament for resultater og medaljer.
- Fokuser på forhold, der fremmer forudsætningerne og mulighederne for at dyrke elitesport.
- Specielt skal arbejde med elitesporten i specialforbundene professionaliseres.

Følgende helt konkrete områder bør den kommende elitelovgivning fokusere på:

- Oprettelse af “Idrættens Etiske Råd”, der i samarbejde med aktørerne løbende sætter standarder for etik i dansk elitesport.

Kulturministeriet:

- Forudbestemt periodisk gennemgang og justering af “Loven om Eliteidræt.”

Sundhedsministeriet:

- Større fokus på f.eks. det idrætsmedicinske aspekt på lægestudiet.
- Styrkelse af den idrætsmedicinske indsats med henblik på bedre profylakse og behandling. Der skal således skabes et tættere samarbejde med sygehusvæsenet, som bør tildeles ressourcer til disse områder.

Undervisningsministeriet:

- Udvidet ministeriel studievejledning oven i den nuværende T.D. rådgivning.
- Lovbestemmelser i stedet for uforpligtende hyrdebrev og svage hensigtserklæringer.
- Størst muligt studiemæssig fleksibilitet (f.eks. reglen om 1. års prøven).
- Man skal opprioritere den praktiske idrætsforskning, idet idrætten ikke alene kan tage ansvaret for denne. Således bør universiteterne i højere grad i fremtiden prioritere forskning målrettet mod elitesporten.

Erhvervsministeriet:

- Samarbejde om gunstige forhold for elitesportsudøvere under uddannelse og i etableret erhverv.
- Specielle ordninger for elitesportsudøvere i militæret og politiet med henblik på f.eks. etablering af specielle elitesportsenheder.

Skatteministeriet:

- Idrætsskattepolitik, herunder problematikken omkring at basisstøtten indberettes som A-indkomst.
- Igangsættertydelser (opsparinger under karriere) som kunne sammenlignes med pensionsordninger for eksempelvis balletdansere og kunstnere.
- Sportsudøvere på finansloven, således at de sidestilles med andre grupper som f.eks. kunstnere under kulturministeriet.

Eliteorganisationen:

- I samarbejde med diverse uddannelsesinstitutioner at lave deciderede elitesports studieforløb.
- Massiv studievejledning (f.eks. studieordning / eksamens – eller praktikforløb / specifikke forventninger til den aktive i et uddannelsesforløb etc.)
- Igangsætning efter endt elitesportskarriere.
- Videns- og erfaringsbank under inddragelse af eksterne “coaches” og sparringspartnere. Her kunne tidligere aktive elitesportsudøvere inddrages som modydelse i forbindelse med tildeling af et “igangsætningsforløb”.

Elitesportsmiljøer i udlandet:

- Komparative analyser af elitesport, udvikling og viden i andre nationer.
- Inddragelse af viden hentet i andre nationer.
- Stærkere samarbejde med nationer i front samtidig med udbygning af det nordiske samarbejde inden for beslægtede sportsgrene.

2. Hvordan definerer gruppen det sociale/etiske ansvar og hvordan bør det være fordelt mellem interessenterne (aktive, forældre, klubber, forbund og offentlig sektor)?

- Udarbejde f.eks. en politik samt et moralkodeks (kendes fra dopingpolitikken), som forpligter alle aktører: Staten, Team Danmark, Danmarks Idrætsforbund, Specialforbundene de aktive m.fl.
- Udvikle en topstyret struktur med udgangspunkt i eliteloven, hvor strategien for vores elitekultur omfatter politik på områderne: International elite, national elite og klubelite.

Der skal for elitesportudøveren således skabes en “fra vugge til grav” filosofi helt ned til detaljen, hvor der f.eks. tages stilling til, hvordan en ung udøver på 13 år skal håndtere sin elitesport i relation til familien, skole, erhvervsarbejde etc.

- Der skal udarbejdes handleplaner som seriøst og professionelt forpligter alle aktører, forbund, landshold, nær-elitemiljøer (kraftcentre), klubberne, forældrene (f.eks. igennem krav om forældreråd i nær-elitesportsmiljøerne), skolerne samt andet netværk.

Målet er således at skabe et særligt dansk system, der kan opfylde ovenstående målsætninger om det optimale elitesportsliv.

---

3. Hvordan definerer gruppen et optimalt setup i relation til præsentationer på absolut højeste plan, herunder relationen til talentudvikling?

- Det er en illusion og samfundsmæssigt en forflygtigelse at tro, at idrætten selv kan skabe et professionelt system, der selv kan tage ansvaret for elitesport.
- Staten, amt, kommuner bør derfor i et koordineret samarbejde med den aktive, klubben, specialforbundet og en professionel eliteorganisation arbejde for ideal konceptet: "Individet i Centrum", hvor den aktive i en periode i sit liv målrettet kan arbejde med optimering af sin sport, og hvor der ud over perfekte sportslige forhold er optimal opbakning i baggrundsmiljøet:
- Social/økonomisk/fysisk/psykisk balance – "tryghed" (harmonisk i helheden/balance i tilværelsen)
- Adgang til kvalificerede trænere og serviceapparat og optimale træningsforhold (tid, fysiske rammer, udrustning, sparrings- / træningskammerater, internationale konkurrencer o.a.).
- Andre mere specifikke punkter:
- Højere grad af fokus på subeliten (DIF og SPF opgave).
- Brede idrætslig basis (mere idræt i skolen / mere samarbejde mellem skole og forening).
- Fleksible uddannelsesmuligheder tilpasset den enkelte idrætsgren og aktives behov.
- Intensiv dialog og samarbejde med arbejdsmarkedets partnere.
- Fortsat udbygning – og forbedring af træner- / lederuddannelser.
- Udbygning af nær-elitesportsmiljøer etableret som et tæt samarbejde imellem klub og kommune. De to ting lagt sammen giver det omdrejningspunkt, hvor man kan få ressourcerne til at spille sammen i dansk eliteidræt.

Den 2. december 2002

Team Danmarks Træner/aktivgruppe og Danmarks Idrætsforbunds Aktiv Komité.

Dansk eliteidræt

- udvikling og fremtidsperspektiver

Rapport afgivet af kulturministerens arbejdsgruppe med henblik på ny lov om eliteidrætten i Danmark

Udgivet af:

Kulturministeriet
Postboks 2140
Nybrogade 2
1015 København K
Tlf.: 33 92 33 70
Fax: 33 91 33 88
E-post: kum@kum.dk
Hjemmeside: www.kum.dk

September 2003

Teksten kan bringes frit med angivelse af kilde.

Grafisk produktion: Kontrapunkt

ISBN: 87-7960-048-4